

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİNDEN
BEKLENTİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Vasfiye KARAÇAM

Lefkoşa - 2004

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Vasfiye Karaçam'a ait Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler konulu çalışma Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Üye.....

Doç.Dr. Aydın ANKAY (Danışman)

Üye.....

Doç.Dr. Nazan ÇOMUNCUOĞLU

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim görevlilerine ait olduğunu onaylarım.

.....2004

Ahmet Pehlivan

Enstitü Müdür Yardımcısı

ÖNSÖZ

Günümüzde bilim ve teknolojiye gelişmiş, toplumlar arası kültürel alış-verişin hızlanması ile birlikte inançlar ve değerlerde değişimler meydana gelmiştir.Hızlı nüfus artışı ve göçün etkisiyle kuşaklar arası çatışmalar ve suç işleme oranları artmıştır.Ruhsal bozukların ve hastalıkların artması bireyde uyumu güçleştirmiştir.

Aile yapısında ve fonksiyonunda büyük değişimler meydana gelmiştir.Geleneksel aileden çekirdek aileye geçilmiş ve çocuk eğitiminde ailenin rolünü etkileyen çevresel etmenler artmıştır.Ailenin fonksiyonlarından bazıları okula kaymış ve kadının hayatına katılması gibi değişimler yaşanmıştır.Kalkınmada nitelikli insan gücü gereği kabul edilmesi ile toplumdaki iş hayatında değişimler meydana gelmiştir.

Toplumda demokratik fikir ve düşüncelerin gelişmesi ile bireye verilen önem artmıştır.Demokrasinin eğitime etkisi ile öğrencinin eğitimin merkezinde olduğu anlayış gelişmiştir.Demokrasinin istediği insan özelliklerinin eğitimde kazandırılması için uygun ortam sağlanmıştır.

İşte bütün bu etkenler, eğitim sistemi içerisinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini gerekli hale getirmiştir.1950'li yıllardan itibaren bizim eğitim sistemimiz içerisinde yer almaya başlamıştır.1970'li yıllarda yasal düzenlemelerle yaygınlık kazanmış fakat uygulamadaki bazı yanlış ve yetersiz düzenlemeler sebebiyle bu günde çok geride kalmıştır.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin gelişmesinde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir.Öğretmen gerekli bir rehberlik algısına sahip olup okuldaki yönetim ve rehberlik uzmanı ile işbirliği yaparak bir takım çalışması oluşturulursa rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde yeni gelişmeler sağlanacaktır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
EKLER LİSTESİ.....	XII
ÖZET.....	XIII
İNGİLİZCE ÖZET.....	XV
 BÖLÜM I.....	 1
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Önemi.....	16
Araştırmanın Amacı.....	17
Problem.....	18
Alt Problemler.....	18
Denenceler.....	19
Tanımlar.....	21
Sayıtlılar.....	23
Sınırlılıklar.....	23
 BÖLÜM II.....	 24
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	24
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	24
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	29
 BÖLÜM III.....	 35
YÖNTEM.....	35
Evren ve Örneklem.....	35

Öğrencilerin seçimi ve Nitelikleri.....	36
Verilerin Toplama Araçları.....	37
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Envanteri.....	37
Kişisel Bilgi Formu.....	37
Verilerin Toplanması.....	38
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	38
 BÖLÜM IV.....	 40
BULGULAR VE YORUMLAR.....	40
1-Grubun Genel Yapısına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	40
1.1- Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	41
1.2- Yaş Değişkenini İçin (gruplandırılmamış) Frekans ve yüzde Değerleri.....	42
1.3- Yaş Değişkeni İçin (gruplandırılmış) Frekans ve Yüzde Değerleri.....	43
1.4- Doğum Yeri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	44
1.5-Öğrencilerin Devamlı Oturdukları Yer Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	45
1.6- Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	46
1.7- Öğrencilerin Aileleriyle Birlikte Yaşayıp Yaşamadıkları Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	47
1.8- Öğrencilerin Anne Babalarının Boşanmış Olup Olmaması Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	48
1.9- Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49

1.10- Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	50
1.11- Öğrencilerin Babalarını Eğitim Düzeyi (gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	51
1.12- Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi (gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	52
1.13- Öğrencilerin Kendileri Dahil Ailedeki Kişi Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	53
1.14- Öğrencilerin Algıladıkları Aile Tutumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
1.15- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanı İçin Merkezi Yayılma ve Yığılma Ölçüleri.....	55
 2- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara İlişkin Olarak Gerçekleştirilen Analizler.....	55
2.1- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	56
2.2- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Yaş (gruplandırılmış) Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	57

2.3- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Puanlarının Doğum Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	57
2.4- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Puanlarının İkamet Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	58
2.5- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Toplam Puanlarının Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	58
2.6- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Puanlarının Aile İle Birlikte Yaşama Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	59
2.7- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplan Puanlarının Anne-Babanın Beraberliği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirleme Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	60
2.8- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	60

2.9- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
2.10- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Ailedeki Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
2.11- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Aile Tutumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	62
BÖLÜM V.....	63
TARTIŞMA VE YORUM.....	63
1-Cinsiyetin Öğrenci Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	63
2-Yaş Değişkeninin Öğrencinin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Olan Etkisi.....	66
3-Doğum Yeri Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisine.....	68
4-Devamlı İkamet Ettiği Yer Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Olan Etkisi.....	68

5-Sınıf Düzeyi Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Olan Etkisi.....	69
6-Ailesi İle Birlikte Yaşayıp Yaşamam Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	71
7-Anne-basının Boşanıp Boşanmamı Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	73
8-Annesinin Eğitim Düzeyi Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	74
9-Babasının Eğitim Düzeyi Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentisine Etkisi.....	76
10-Aile Birey Sayısı Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	77
11-Ailenin Bireye Karşı Tutumunun Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	78
 BÖLÜM VI.....	 81
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	81
Sonuç.....	81
Öneriler.....	85
 KAYNAKÇA.....	 87
 EKLER.....	 93

TABLÖLAR LİSTESİ

1- Örneklem Alınan Öğrencilerin Niteliklerine İlişkin Tablo.....	36
2- Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	41
3- Yaş Değişkeni İçin (Gruplandırılmamış) Frekans ve Yüzde Değerleri.....	42
4- Yaş Değişkeni İçin (Gruplandırılmış) Frekans ve Yüzde Değerleri.....	43
5- Doğum Yeri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	44
6- Öğrencilerin Devamlı Oturdukları Yer Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	45
7- Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	46
8- Öğrencilerin Aileleri ile Birlikte Yaşayıp Yaşamadıkları Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	47
9- Öğrencilerin Anne babalarını boşanmış Olup Olmaması Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	48
10- Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49
11- Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	50

12- Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	51
13- Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	52
14- Öğrencilerin Kendileri Dahil Ailedeki Kişi Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	53
15- Öğrencilerin Algıladıkları Aile Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
16- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanı İçin Merkezi Yayılma ve Yığılma Ölçüleri.....	55
17- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	56
18- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Yaş (Gruplandırılmış) Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	57
19- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Doğum Yer Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	57
20- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının İkamet Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	58

21-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	58
22-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Aile Birlikte Yaşama Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	59
23-Rehberlik ve psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Anne-Babanın Beraberliğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	60
24-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	60
25-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
26-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Ailedeki Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61

27- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Aile Tutumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non- Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	62
--	----

EKLER LİSTESİ

1-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri.....	93
2-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri Cevap Kağıdı.....	99
3-Kişisel Bilgi Formu.....	101
4-Öğrencileri Envanter Hakkında Bilgilendirici.....	103
5-Valilik Makamına Dilekçe.....	104
6-İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Dilekçe.....	105
7-Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İlgili Yazısı.....	106
8-Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İlgili Yazısı.....	107
9-Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Refhan Tümer Lisesi'ne Konuyla İlgili Yazısı.....	108
10-Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Alibeyköy Lisesi'ne Konuyla İlgili Yazısı.....	109
11-Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Otakçılar Lisesine Konuyla İlgili Yazısı.....	110
12-Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Eyüp Lisesi'ne Konuyla İlgili Yazısı.....	111

ÖZET

Bu araştırmada, rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren liselerde öğrenim gören öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri ve bu beklentilerin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini, 2003-2004 öğretim yılı I.dönemi, İstanbul ili Eyüp merkez ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören 166 kız ve 134 erkek toplam 300 öğrenci oluşturmaktadır.Örneklem grubundaki öğrencilerin yaşları 16'sı 14 yaş, 52'sininin 15 yaş, 79'u 16 yaş, 113'ü 17 yaş, 35'i 18 yaş, 2'si 19 yaş, 2'si 20 yaş ve 1'inin 21 yaşında oldukları görülmektedir.Öğrencilerin 253'ü kentte, 47'si ise köyde dünyaya gelmiştir.Yine öğrencilerin 7'si köyde 293'ü ise kentte yaşıyor.Sınıf düzeyleri ise 94'ü 9. sınıfta, 120'si 10. sınıfta ve 86'sı 11. sınıfta öğrenim görmektedirler.Öğrencilerin 42'sini anne babası boşanmıştır.Öğrencilerin annelerinin 36'sı okur-yazar değildir.170'i okur yazar veya ilkökul mezun, 78'i ortaokul veya lise mezunu, 15'i yüksekokul veya lisans mezunu, 1tanesi ise lisans üstü eğitim düzeyindedir.Babaların ise 4'ü okur-yazar değildir.138'i okur-yazar veya ilkökul mezunu, 118'i ortaokul yada lise, 33'ü yüksekokul veya lisans mezunu ve 7'sinin yüksek lisans düzeyinde oldukları görülmüştür.Aile birey sayısı ise 17 kişinin 1-3, 243 kişinin 4-6 ve 40 kişinin 7 ve üstü birey sayısından oluştukları görülmüştür.Ailenin bireye karşı tutumunun 154 demokratik, 29'u otoriter, 8'i ilgisiz ve 109'u koruyucu oldukları görülmüştür.

Liselerdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri belirlemek için Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri kullanılmıştır.Bazı değişkenleri belirlemek için ise Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırma gruplar içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar için parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Buna göre:

A-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterinden aldıkları puanların; cinsiyet, doğum yeri, ailesi ile birlikte yaşıyıp yaşamadığı ve anne- babalarının boşanmış olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup t testi,

B-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterinden aldıkları puanların: yaş, öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi(ANOVA)

C-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterinden aldıkları puanların; öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi, öğrenci dahil ailedeki birey sayısı ve öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için non-parametrik Kruskal Wallis testi

D-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterinden aldıkları puanların; öğrencilerin sürekli ikamet ettikleri yerleşim birimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için non-parametrik Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Bu veriler bilgisayarda SPSS for Windows ver:12.0 programında çözümlenmiş, manidarlığı .05 düzeyinde sınanmış, diğer manidarlı düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun tablolar halinde sunulmuştur.

SUMMARY

In this research, the expectations of the students who take education in lycees that give psychological consultancy and counselling services and if these expectations differ according to some changeables; have been examined.

The exemplary of the research includes 166 girls and 134 boys, totally 300 students who study in the lycees of Eyüp District of İstanbul Province, in the 1st season of 2003,-2004 educational year. Ages of the students in exemplary grup: 16 of them are 14, 52 of them are 15, 79 of them are 16, 113 of them are 17, 35 of them are 18, 2 of them are 19, 2 of them are 20 and 1 of them is 21 years old. 253 of the students were born in city, 47 of them were born village. Also, 7 of the students live in village but 293 of them live in city. Class levels: 94 in 9th class, 120 in 10th class and 86 in 11th class. parents of 42 students of have been divorced. 36 mothers of the students are not literate. 170 of them are literate and primary school graduates, 78 of them are mid-school or lycee graduates, 15 of them are high or university graduates and 1 of them is masters graduate. 41 of the fathers are not literate or primary school graduates, 118 of them are mid-school or lycee graduates, 33 of them are high-school or university graduates and 7 of them masters graduates. 17 students have have 1-3, 243 students have 4-63 and 40 students have 7 family members. Attitudes of the families to the individuals: 154 democratic, 29 authoritarian, 8 apathetic and 109 protective.

To determine the expectations from psychological consultancy and counselling services in lycees, Inventory of Expectationnn from Psychological Consultancy and Counselling Services has been used. Personal Data Form has been used to determine some changeables.

In research groups, non-parametric technics for the groups that do not show normal distribution attributes and parametric analysis technics from the groups that show normal distribution attributes, have been used.

According to this:

A- Independent Group Test has been used to determine if the points which have been gained by the students who from the exemplary group, from Inventory of Expectations from Psychological Consultancy and Counselling Services; differ according to the changeables of sex, birth places, living with family or not and if that parents are divorced or not.

B- ANOVA analysis has been used to determine if the points which have been gained by the students who form the exemplary group, from Inventory of Expectations from Psychological Consultancy and Counselling Services; differ according to the changeables of ages and class level being studied.

C- Non-parametrical Kruskal Wallis Test has been used to determine if the points which have been gained by the students who form Psychological consultancy and Counselling Services; differ according to the changeables of the parents of the students, family member numbers including the students and parentel attributes perceived by the students.

D-Non-parametrical Mann Whitney-U Test has been used to determine if the points which have been gained by the students who form the exemplary group, from Inventory of Expectations from Consultancy and Counselling Services; differ according to the changeables of settlement places on which students reside continuously.

These datas have been analyzed in SPSS for Windows ver. 12.0 in the computer, its significancy has been tested in 0,5 level, other significancy levels have been specially explained and the findings have been presented as tables suited to aims of the research.

BÖLÜM I

GİRİŞ

20.yy'da hızlı sosyo-kültürel, teknolojik ve ekonomik değişmeler, bilimdeki yeni buluşlar, demokratik düşünceler ve insan haklarındaki gelişmeler, eğitimden beklentileri artırmıştır.¹

Genç kuşağı yaşama hazırlamakla yükümlü olan eğitimde uzun zaman, öğrencilerin zihinsel güçlerinin geliştirilmesine, bilgi beceri kazandırılmasına ve kültür mirasının aktarılmasına ağırlık verilmiştir.²Şu da unutulmamalıdır ki, öğrencinin kendini geliştirebilmesi için zihinsel olduğu kadar duygusal ve toplumsal gelişimi ile de ilgilenmesi gerekmektedir.³

Çağdaş eğitim sistemi, öğrencinin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal bütün gizil güçlerini en uygun düzeyde geliştirilmesi için çaba göstermelidir.Eğitim bireyi tüm yönleriyle ele alma ve geliştirmek durumundadır.⁴

Günümüzde eğitimin amacı, bireylerin gereksinimlerini ve farklılıklarını göz önüne alarak uygun olan eğitimi vermektir.Fakat kalabalık okullarda, öğretmenlerin öğrencileri tanıması ve bireysel farklılıklara göre öğrencilere yaklaşması mümkün

¹ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. (Ankara, 2003), s.21.

² Yıldız KUZGUN: Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (Ankara, 2000), s.3

³ Zeynep DENİZ: Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Beklentilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, İnönü Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 1993. s.1.

⁴ Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik, (İstanbul,2001), s.30

olmamaktadır.Öğrencilerin farklı öğrenim yaşantıları arasında bir ilişki kurması ve yaşantılarının hayat amaçları ile ilişkisini görmek için özel bir yardıma ihtiyaç duymaktadırlar:

Bunu sağlamak için eğitimin, öğretim ve yönetim gibi geleneksel iki işlevinin yanında gelişmekte olan bir işlevi de “Öğrenci Kişilik Hizmetleri” dir.Öğrenci kişilik hizmetleri genellikle öğrencilerin barınma, beslenme, sağlık, serbest zamanları değerlendirme gibi ihtiyaçlarını gidecek yardımlar yanında, onların gizilgüçlerini geliştirme, yetenek ve ilgilerini uygun okul ve meslek seçme, insanlarla daha iyi ilişkiler kurabilme gibi kişilik gelişmeleri ve uyum sorunlarının çözümü için onlara yapılacak yardımları kapsamaktadır.⁵

Öğrenci kişilik hizmetleri öğrencinin eğitimi süresince ihtiyaçlarını karşılamaya ve eğitimini güçleştiren sorunlarını ortadan kaldırmaya yöneliktir.Bu hizmetler yeterli oranda öğrenciye sağlanabilirse, eğitimi süresince başarısını ve uyumunu zorlaştıran sorunlarla karşılaşmasını engellemiş veya en asgari düzeye düşürmüş olacaktır.Böylece öğrenci eğitiminden daha rahat ve daha fazla yararlanacaktır.Eğitimi süresince hem daha başarılı olabilecek hem de kendini her yönüyle yetiştirebilecektir.Öğrenci kişilik hizmetleri öğrenciye kendini yetiştirebileceği en rahat ortamı hazırlamak zorundadır.Bu hizmetler okulda, yeterli eğitimi almış uzmanların yönetiminde diğer öğretmen ve yöneticilerin katkılarıyla sürdürülmelidir.⁶

⁵ Yıldız KUZGUN: Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (Ankara, 2000), s.7

⁶ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde rehberlik hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (Ankara, 2003), s.6

Öğrenci kişilik hizmetleri bireyin bir bütün olarak gelişmesini sağlayacak ortamı hazırlayarak, onun kişisel gelişim ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.⁷

Bireye yönelik onun gelişimi ve uyumu için ona yardım hizmetlerini kapsayan rehberliğin pek çok tanımı yapılmıştır.

Feriha Baymur rehberliği şöyle tanımlamaktadır.

*“En geniş anlamında rehberlik bir insanın başka bir insana yada gruba, o insanın ya da grubun en iyi bir biçimde yaşamasına, insanların kendilerini gerçekleştirmelerine en elverişli yollarını bulabilmeleri için yapılan yardımdır.”*⁸

Muharrem Kepçeoğlu rehberliği; bireyin kendisini tanıması, problemlerini çözerek gerçekçi kararlar alabilecek kapasiteye getirmek ve çevre ile sağlıklı iletişim kurması için uzman kişilerce yapılan yardım olarak tanımlamaktadır.⁹

Rehberliği Hasan Tan ise bireyin kendisini geliştirebilmesi, kendi kararlarını verebilmesi ve kendi planlarını yapabilecek bilgi ve beceriye ulaşabilmesi için bireye yapılan sistemli ve profesyonel yardım olarak tanımlamaktadır.¹⁰

Yıldız Kuzgun ise rehberliği bireye kendisini anlaması, doğru kararlar vererek, kendini gerçekleştirmesi ve çevresindeki olanakları tanıması için verilen sistematik ve profesyonel bir yardım süreci olarak tanımlamaktadır.¹¹

⁷ Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul: 2001), s.32

⁸Feriha, BAYMUR: Rehberlik Nedir? Rehberliğin Anlam, İlkeleri, Türleri ve Başlıca Görevleri. (Ankara, 1975), s.6.

⁹ Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul, 2001), s.13

¹⁰ Hasan TAN:Psikolojik Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama.(İstanbul, 1992), s.19

¹¹Yıldız KUZGUN: Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (İstanbul, 2002). S.4

Tanımlardaki ortak ögeler şöyle toparlanabilir. Rehberlik bir hizmet sürecidir. Bu süreçte bireye psikolojik yardım etme işidir ve bu yapılan rehberlik yardımı bireye dönüktür. Yani yardımın merkezinde birey vardır. Rehberlik profesyonel bir yardımdır ve başarılı olabilmesi için bu alanda yetişmiş uzmanlar tarafından verilmelidir. Rehberliğin esası bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamaktır.¹²

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin gelişme özellikleri, ihtiyaçları ve sorunları farklı olduğu için, bunlara verilen rehberlik hizmetleri de bazı farklılıklar göstermektedir. Her öğretim düzeyinde, uygulanacak rehberlik hizmetleri o dönemin gelişim özelliklerine ve gelişim görevlerini karşılamalıdır.¹³

Günümüzde yaşanan hızlı gelişmelere en çok lise öğrencileri duyarlılık göstermekte ve etkilenmektedir. Çünkü, onların biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yapıları bu yenilikleri kabul etmeye hazır bir yapıya sahiptir. Gençler farklı değer ve anlayışlarla karşı karşıya kaldıklarından, kendi durumlarına uygun tutum seçmede zorlanmaktadır. Bu tür güçlüklerle göre çözüm bulabilecek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetinin mevcut eğitim sisteminde yer alması gerekmektedir.

“Ortaöğretim veya lise, ilköğretimden geçtikten sonra tahsile devam etmek isteyen gençleri, milli eğitimin hedeflerine uygun olarak yüksek öğretime hazırlamak; çeşitli teknik ve meslek dallarında yetiştirmek için planlanan öğretim devresidir.”¹⁴

Ortaöğretimde bireyin gelişim özelliklerine bakarsak; ortaöğretim bireyin 15-18 yaşları arasındaki süreyi kapsayan ergenlik dönemidir. Birey bu dönemde

¹² Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul, 2001), s 11

¹³ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (Ankara, 2003), s. 55

¹⁴ Örnekleriyle Türkçe Sözlük. (Ankara, 1995), s. 2183

temel eğitime göre daha büyük ve karmaşık duygular taşır.Öğrencinin çocukluktan yetişkinliğe geçtiği, kendini aradığı ve kendi değerlerini oluşturacak kimliğini belirlemeye çalıştığı dönemdir.Fiziksel ve cinsel değişimler yaşar.Değerler ve tutumlardaki değişimler bir meslek seçme, bir yaşam felsefesi oluşturma gibi amaçlar öğrenciye belirsizlikler ve kararsızlıklarla dolu bir süreç yaşatır.Eğitsel hedefler belirlemek ve bu hedeflere ulaşmak için sistemli çalışmak zorundadır.Bu dönemde ilgi ve yetenekleri daha belirgin hale gelir.Bireyin yüksek öğretime ya da hayata ve iş alanlarına yönlendirilmesi için onun bu dönemde bireysel özellikleri, koşulları, kapasitesi ve sınırlılıkları çok iyi değerlendirilmelidir.¹⁵

Ortaöğretimdeki bireyin gelişim görevleri; Sevmeyi ve sevgisini başkalarıyla paylaşmayı öğrenmesi gerekmektedir.Değişen toplumsal olaylara karşı kendi rolünü benimsemesi ve topluma uygun davranışlar geliştirmesi gerekmektedir.Kendine, başkalarına ve topluma karşı görevlerini kavrayacak vijdani ve ahlaki değerleri geliştirmesi gerekmektedir.Fiziksel değişimleri kabul edip kendini bunlara uydurabilmelidir.Fiziksel çevre dünyasını keşfedip öğrenmesi gerekir.Eş seçme, evlenme ve aile kurma sosyal rollerine hazırlanması gerekmektedir.Kendisine uygun bir meslek seçip çalışma hayatına hazırlanması gerekmektedir.¹⁶

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulamasında gerek ülkemizde gerekse batı ülkelerinde kaydedilen gelişmeler incelendiğinde uygulamaların diğer eğitim kademelerine göre ortaöğretim kademesinde daha yaygın ve yoğun bir düzeye eriştiği görülmektedir.Bu sonuç okulların ve öğrencilerin özellikleri bakımından rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin en çok ihtiyaç duyulan dönemin orta öğretim kademesi olduğu dikkati çekmektedir.¹⁷

Birey hangi eğitim kademesinde olursa olsun verilen rehberlik hizmetlerinin amacı ve genel ilkeleri değişmez.

¹⁵ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (İstanbul, 2003), s.58

¹⁶ Şermin KÜLAHOĞLU: Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi. (Ankara, 2001), s. 228

¹⁷ Hasan TAN: 1985 s.52

Rehberlik programının amaçları 15.7.1974 tarihli M.E.B Tebliğler Dergisi'nde şöyle belirtilmektedir.

Öğrencinin;

1.Okul içinde ve dışında kişiliğinden gelen veya çevrenin, toplumun etkileri sonucu ortaya çıkan problemlerini çözebilmek için en doğru, en uygun kararları alabilecek yeterlilik kazanabilmesi,

2-Zihinsel bedesel ve sosyal yönlerden dengeli ve eğitim amaçlarımıza uygun bir şekilde yetişebilmesi,

3-Yeteneklerini kavrayıp etkili bir şekilde geliştirebilmesi,

4-İlgi ve yetenekleri yönünden bir öğrenim programını seçerek yürütebilmesi,

5-İlgi ve yeteneklerine uygun bir işi veya mesleği tanıyıp seçebilmesi,

6-Çeşitli alanlarda beklenen uyumları sağlayabilmesi için gerekli tercihleri yapması, kararları alması, bunları planlaması ve uygulayabilmesi,

7-İnsanlarla iyi ilişkiler kurabilmesi ve hayata karşı olumlu bir tutum geliştirebilmesi,

8-Boş zamanlarını iyi kullanmada anlayış ve görüş kazanabilmesi hususlarında kendisine sürekli, sistemli ve etkili bir yardım sağlamaktır.

Rehberliğin bireyde gerçekleştirmeye çalıştığı amaçları şu şekilde de özetleyebiliriz.Bireyin kendisini tanıması ve gizil güçlerini geliştirmesidir.Çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmeye ve uyum sağlamaya açık olmalıdır.¹⁸

¹⁸ Yıldız KUZGUN: Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (Ankara, 2000), s. 7 ? kuzgun

“Rehberliğin amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.”¹⁹

Humanistik psikoloji ekolünün ortaya koyduğu bir kavram olan kendini gerçekleştirme kişide var olan tüm gizil güçlerini, yeteneklerini, kapasitelerini ortaya konması uygulama alanına sokulması, kullanılması ve geliştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Kelime anlamı “tam verimlik” olarak ifade edilen kendini gerçekleştirme bireyin her yönüyle, kapasitelerinin sonuna dek geliştirebilmesi daha verimli ve mutlu bir düzeye ulaşabilmesidir. Bireyin kendini gerçekleştirmesi aşama aşama sağlanabilecek uzun bir süreci kapsamaktadır.²⁰

Bu amaçların gerçekleştirilmesi için okul rehberlik büroları, 1985 tarihli Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca aşağıda maddeler halinde verilen görevleri yerine getirmekle sorumlu tutulmuştur.

1-Rehberlik programının hazırlanması,

2-Rehberlik programının uygulanışında sınıf rehber öğretmenlerine yardım edilmesi,

3-Okula yeni gelen öğrencilere sınıf rehber öğretmeni ile işbirliği halinde okulu ve yakın çevreyi tanıtıcı çalışmalar yapılması,

4-Okulun öğrenim programı, uygulanan mevzuat ve bunlarda yapılan değişiklikleri, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, disiplin kuralları ve ihtiyaç duyulan diğer konular hakkında açıklayıcı bilgiler hazırlanması ve öğrencilere duyurulması,

5-Sınıf rehber öğretmenleri ile işbirliği halinde problemli ve rehberliğe muhtaç öğrencilerin tespit edilmesi, şahsi ve ailevi problemlerinin çözümü için gerekli çalışmaların yapılması,

¹⁹ Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul, 2001), s.14

²⁰ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (Ankara, 2003), s. 8

6-Öğrencilerin gidebileceği üst okullar, çalışabilecekleri iş ve meslekler hakkında bilgi toplaması ve bu bilgilerin öğrencilere duyurulması,

7-Okullarda iş ve meslekleri tanıtıcı programlar hazırlanması, ilgili okullarda ve iş yerlerine öğrencilerle birlikte geziler düzenlenmesi,

8-Öğrencilerin genel ve özel yetenekleri ile ilgileri, kişilik özellikleri ve bilgi seviyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla test, envanter ve anket gibi psikolojik ölçme araçları uygulanması, sonuçların toplu dosyalara işlenmesi,

9-Öğretim programları, okul ve meslek seçimi, başarısızlık, öğrenme güçlükleri, şahsi ve sosyal uyum problemleri v.b konularda öğrencilere psikolojik danışmanlık yapılması,

10-Çocukların genel olarak yetenek ,ilgi, başarı ve gelişim durumları ile diğer konular hakkında velilere açıklamalarda bulunulması,

11-Çevrede hizmet veren kuruluşların ve başka okulların çalışmalarının takip edilmesi ve bunlarla iş birliği yapılması,

12-Rehberlik hizmetlerinde kullanılacak test, envanter, anket, toplu dosya gibi araçların hazırlanması ve geliştirme çalışmalarına katılması,

13-Öğrenim yılı sonunda uygulanan rehberlik faaliyetlerinin, meydana gelen aksaklıkları, gelecek öğretim yılında rehberlik faaliyetleri için gerekli ihtiyaçları ve bu konu ile ilgili teklifleri belirten raporun hazırlanması.

Okullara rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğretmenlerin yetersiz oluşundan girmemiştir.Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine, okulların

etkinliğini artırmak, öğretimin daha başarılı olmasını sağlamak ve değişen şartlara öğrencilerin hazırlanmasını sağlamak için gerek duyulmaktadır.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ekonomik nedenlerden doğmuş demokrasi ve yeni ideolojilerle beslenmiş ve psikoloji ile desteklenmiştir. Toplumumuz diğer toplumlarla sürekli etkileşim içindedir. Bilimde ve teknolojiye meydana gelen yeni buluşlar toplumun kültürel ve sosyal yapısını etkilemektedir. Bu durumda bireyleri kararsız ve zor durumda kalabilmektedir. Bu durumdaki bireyin başarılı, uyumlu ve etkili olabilmesi için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır.

Ayrıca günümüzde kırsal kesimden kentlere, buradan da büyük şehirlere göçün artması beraberinde geçim ve uyum sorunları getirmiştir. Bu sorunlar aile yapısının etkilemekte ve çocuğun okul başarısına yansımaktadır. Bütün dünyada suç işleme eğilimi ve uyuşturucu uyarıcı madde kullanımı ile ruhsal saplantı ve bozukluklar günden güne artmaktadır. Aile yapısı ve kişisel sorunlar nedeniyle gençler suça yönelebilmektedir.

Günümüzde teknoloji gelişmekte ve bireylerin yaşam biçimlerini değiştirmektedir. Bilim ve teknikteki gelişme ve ilerleme toplumda yeni meslekler oluşmasına yol açmaktadır. Bu yenilikler eğitimi etkilemekte ve yetişen bireylerin kararlarını etkilemektedir. Sanayi ve teknoloji alanındaki değişimler gençlerle yetişkinler arasında bir kuşak çatışmasına neden olmuştur. Bu durum öğrenciler için önemli bir problem olup pek çok yönde etkilemektedir. Artık gençlerin problemlerinin daha çok bilincine varmaları ve çözme, haklarını arama çabalarına girdikleri görülmektedir. Bütün bunlar karşısında bireyin sorunlarını çözmek için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine olan gereksinimlerini artırmaktadır.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlığın ilkeleri; insana ve onun kendine ilişkin konularda karar verme hakkına saygı duymayla başlar. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetler sürekli ve tüm öğrencilere açıktır. Bu hizmetlerden

yararlanma da gönüllülük esastır.Eğitimin ayrılmaz bir parçası olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bireysel ayrılıkları dikkate alan bir eğitim sisteminde gerçekleştirilebilir.Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bireye yöneliktir ve onun güçlü yanlarını açığa çıkartmak esastır.Bireyle ilgili tüm personelin işbirliği içinde olması gerekir ve etkili bir rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti için bu alanda yetişmiş uzman tarafından yürütülür.²¹

Dünyada rehberlik hizmetlerinin başlamasına ve gelişmesine öncülük eden ilk ülke A.B.D.'dir.İlk olarak meslek seçimine ve iş bulmaya yardım hizmetleri olarak başlayan rehberlik hizmetleri daha sonra bireyin eğitsel ve kişisel gelişimini de kapsayacak şekilde genişlemiştir.Frank Parson 1908 yılında Boston'da bir büro açarak iş arayanlara yardım hizmetleri vermeye başlamıştır.Parson burada kendisine işe yerleşme için başvuran adayların niteliklerini yetenek ve ilgilerini saptayarak bu özelliklerine göre bir işe yerleştirme hizmetini yürütmüştür.

İlk çocuk Rehberliği Kliniği, 1909 yılında Chicago'da "Psikopatik Gençlik Enstitüsü" ismiyle açılmıştır.Yine aynı yıl Milli Ruh Sağlığı Kongresi yapılmıştır.Bu yıllarda Freud Amerika'ya gelerek Psikanaliz üzerine konferanslar vermiş ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilgiyi artırmıştır.Amerika'da rehberlik uygulamalarının geliştiği dönem 1909-1915 yılları arasındır.1910 yılında örgütlenmeye başlayan rehberlik hizmetleri Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği (A.P.G.A.) ile bu gün ulusal düzeye gelmiştir.Mesleki rehberlik olarak sürdürülen rehberlik hizmetleri, Amerika'da kısa sürede ve şartların getirdiği duruma ayarlanarak, eğitsel, kişisel, sosyal rehberlik konularını da kapsamına almıştır.²²

Avrupa da ise rehberlik çalışmalarına ilk başlayan ülke İspanya'dır.1918'den itibaren mesleki rehberlik sanat okullarında uygulanmıştır.İspanya'da rehberlik

²¹ Suat AYDIN: **Eğitimde Uygulamalı Rehberlik**. Ankara, s. 2

²² Binnur YEŞİLYAPRAK: **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım**. (Ankara, 2003), s. 22

hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığına Öğretimi Genel Müdürlüğü ile Uygulamalı Psikoloji ve Psikoteknik Enstitüsü yürütmektedir.

Rehberlik hizmetleri Norveç'te 1947 yılında başlamış ve 1955 yılında hızlanmıştır.1964 yılında okulların % 5'i rehberlik servislerine kavuşturularak, bunlar çalışma müdürlüklerince yürütülmüştür.

Belçika'da asıl rehberlik hizmetlerine 1947 yılında başlanmış ve 13 Ağustos 1962 tarihli Kraliyet Kararnamesi ile Milli Eğitim Bakanlığı ortak çalışması ile yürütülmektedir.

İngiltere'de rehberlik hizmetleri 1959 yılında başlamıştır.Bu hizmet Milli Eğitim ve Çalışma Bakanlıkları tarafından yürütülmektedir.Ayrıca her bakanlıkta rehberlik hizmeti yapan daireler bulunmaktadır.1960'lı yıllarda rehberlik hizmeti verecek uzmanlar yetiştirilmeye başlanmıştır.

Fransa rehberlik hizmetlerine 1959 yılında başlamıştır.Eğitim reformuyla birlikte bütün öğretim kurumlarında okula ve mesleğe yöneltme merkezleri kurulmak suretiyle devam edilmiştir.

Almanya'da rehberlik hizmetleri 1959 yılında başlamıştır.Alman Eğitim ve Kültür Komitesi hazırlanan tasarıya göre öğrencilerin %50'si meslek okullarına, %30 modern liseye, % 20'si yedi yıllık liseye yöneltilmektedir.Rehberlik hizmetleri Federal Enstitüsü tarafından yürütülmektedir.

İsveç'te 1962 yılında kurulan bir örgütle yürütülen rehberlik hizmetleri daha çok mesleki rehberliğe yönelikti.

Avusturya'da 15 Temmuz 1962 tarihinde yayınlanan Teşkilat Kanunu doğrultusunda rehberlik hizmetleri başlamıştır.Dört yıl olan ilkokulun beşinci yılında öğrenciler klasik lise, modern lise veya uzatmalı ilk okula devam

etmektedirler.Burada amaç yetişkinlere olduğu gibi, öğrencilere bir meslek seçerken veya değiştirirken yardımcı olmaktır.

Lüksemburg Mili Çalışma Bürosunun yürüttüğü rehberlik hizmetleri 1962 yılında başlamıştır.

Yunanistan'da rehberlik hizmetleri 1962 yılında başlamıştır ve Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Koordinasyon Bakanlıklarınca yürütülmektedir.

İrlanda'da Rehberlik hizmetleri 1963'de Milli Eğitim Bakanlığı reform tasarısını kabul etmesiyle başlamıştır.Rehberlik hizmetleri ilkokulu bitiren her öğrenciye yardımda bulunması şeklinde ele alınmıştır.

İtalya'da rehberlik hizmetleri 1963 yılında başlamıştır.Okul ve mesleğe Yönelme Derneği tarafından yürütülmüştür.

Danimarka'da çocuklar ilkokula 7 yaşında alınır ve beşinci sınıfta, ilk rehberlik uygulanarak pratik zeka gösterenler bir, teorik zeka gösterenler diğer bir gruba ayrılarak rehber öğretmenlerin gözlemleri altında öğrenimlerine devam etmektedirler.Mesleki rehberlik ve okullardaki rehberlik hizmetlerini Çalışma ve Milli Eğitim Bakanlıkları yürütmektedirler.

Hollanda'da rehberlik hizmetleri 1963 yılında başlamıştır.Sağlık ve Çalışma Bakanlıklarına bağlı 86 bürosu ile Milli Eğitim ve Güzel Sanatlar Bakanlığı ile birlikte yürütülmektedir.

İsviçre'de daha çok mesleki rehberliğe yönelik çalışmalar yapılmaktadır.Fribourg ve Cenevre Üniversitelerinden mezun uzmanlar bu işi yürütmektedirler.²³

²³ Hasan YILMAZ ve Ö.ÜRE: **Rehberlik**. (Konya, 2002), s.17

Türkiye’de rehberlik çalışmaları 1950’li yıllarda başlamıştır. Türk-Amerikan İşbirliği anlaşması ile Amerikalı uzmanlar Türkiye’ye davet edilmiştir. Bunlardan Beals “Rehberliğin Lüzumu Hakkında rapor 1955”, Rufi, “Türkiyede Ortaöğretim (müşahedeler, problemler, tavsiyeler) 1956, Manhiasen “Rehberlik Programında Gözetilecek Hususlar” (1956) adıyla anılan raporları hazırlamışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı bu raporları Türkçe’ye çevirterek çoğalmış ve öğretmenlere göndermiştir.

Beals hazırladığı raporunda özetle şunlardan söz etmektedir: “rehberlik uzun zamandır hayatımızın içinde yer almıştır. Bazı okullar ve bazı öğretmenler öğrencilerin problemleri ile her zaman ilgilenmişlerdir. Öğrencilerin ihtiyacı olduğunu hissettikleri zaman bireysel yardımlar sağlamaya çalışmışlardır. Böyle gelişi güzel rehberlik çalışmaları ne kadar samimi yapılmış olsalar bile bu rehberlik bu günkü okullar için yeterli değildir. Toplumsal değişmeler, kalabalık sınıflar, aile hayatının zorlaşması ve karmaşık iş hayatı problemleri çoğalmıştır. Öğrencilere gerekli yardımı sağlamak için rehberlik örgütlü olarak yapılmalıdır.”

Rochester Üniversitesi’nden Mills ise şunu açıklamıştır; “Türkiye’de rehberlik hizmetlerini geliştirmek istiyorsanız; öncelikle öğretmen ve rehber öğretmenlerini ele almanız gerekiyor.

Ana problem öğretmen yetiştiren kurumlardadır. Rehber öğretmen yetiştirebilmek için uzmanlara, rehberlik işinin verimli olabilmesi için testlere ve bu testleri sağlayabilmek için paraya ihtiyaç vardır.”

J. Rufi ise iyi bir rehberlik hizmeti sağlanabilmesi için şunlara değinmiştir;

“İyi bir rehberlik hizmeti bütün ortaöğretim öğrencilerini kapsayacak bir program olmalıdır. Öğrenci dosyaları hazırlanarak, öğrenciler hakkında bilgi edinilmesi sağlanmalıdır. Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları ortaya koymak için test ve ölçme programları edinilmelidir. Öğrencileri meslek konusunda aydınlatmak için iş ve meslekler hakkında incelemeler yapılmalıdır. Öğrencilerin

okuldan sonra takip işleri gözetilmelidir. Bireyleri işe yerleştirme büroları kurulmalıdır. Rehberlik hizmetlerini verecek bireyleri yetiştirme programı üzerinde önemle durulmalıdır.”

Yine davetle Türkiye’ye gelen Manhasen 1956 yılında “Rehberlik Programında Gözetilecek Hususlar” adlı raporunda düşüncelerini şöyle açıklamıştır. “Rehberlik hizmeti, bireylerin ve grupların probleminin bulunduğu her yerde başlar. Rehberlik programı her yerde başlayabilir çünkü herkes problemlerle karşılaşabilir. Bir öğretmen, bir müdür veya bir müfettiş öğrencileri ile ilgilenip onlar için bir şeyler yapmaya çalıştığından rehberlik, genellikle bir okullarda başlar. Bazen işin kolayına kaçılır, yavaş öğrenen öğrenci sınıfta bırakılır, yaramaz çocuk okuldan atılır, utangaç çocukla ilgilenilmez ve sadece üstün zekalı çocuk övülür. Zamanın ve olanakların kısıtlı olduğu okullarda olanaklar bularak problemleri anlamak ve çözmek zordur. O nedenle rehberlik programı ev veya çevre olanaklarını içine alacak şekilde genişletilmelidir.”²⁴

Bu uzmanların çeşitli açıklamaları ve raporları nihayet sonuç vermiş ve Ankara’da ilk rehberlik kurumu “Psikolojik Servis” adıyla açılmıştır.

Bu arada Türk eğitimciler Amerika’ya gönderilmiştir. Bu eğitimciler oradaki bilgi ve yaşantılarını dönüşte uygulamaya sokarak rehberlik hizmetlerini geliştirmişlerdir. İlk öncü çalışmaları Prof. Dr. Feriha BAYMUR ve Prof. Dr. Hasan TAN tarafından yapılmıştır.²⁵

İlk defa 1953 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerine rehberlik dersinin konulması ile yüksek öğretimde rehberlik ve psikolojik danışma eğitimi başlamıştır. Yine bu yıllarda üniversitelerin pedagoji bölümlerine rehberlik konuları okutulan dersler arasında yer almıştır.²⁶

²⁴ Muharrem ÖK: 1950’den Günümüze Türkiye’de Rehberlik Hizmetleri, Dokuz Eylül Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1994, s. 17.

²⁵ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (Ankara, 2003), s. 23.

²⁶ Yıldız KUZGUN: Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (Ankara, 2002), s. 24

1960'dan sonraki yıllarda yapılan Eğitim Şuralarında psikolojik danışma ve rehberlik en önemli konu olmuştur.1960'dan itibaren ilköğretim, ortaöğretim ve çeşitli meslek okullarının yönetmeliklerinde öğrencilere rehberlik yapılması ile ilgili pek çok maddeler almıştır.Çocuğun kişisel gelişmesi ve olgunlaşması hususunda rehberlik kapsamına giren çalışmalara, Okul-Aile Birliği yönetmeliğinde yer verilmiştir.1972 yılında Yüksek Öğretimde Rehberlik (YORET) oluşturulması ile rehberlik konusu yüksek öğretimde de uygulanmaya başlamıştır.²⁷

1974 yılında toplanan 9.Milli Eğitim Şurası bütün orta dereceli okullarda yaygın olarak rehberlik çalışmalarını başlatmıştır.Rehberlikte uyulacak esasları Tebliğler Dergisi ile belirlemiş ve bu uygulamaları sınıf öğretmenlerinin sorumluluğuna verilmiştir.Halen geçerli olan bu yasal düzenleme ile ortaöğretimde çalışan öğretmenler rehberlik hizmetlerinde görev yapması ve karşılığında bir ücret alması yasal olarak karara bağlanmıştır.

1983 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Eğitim Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuş ve okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütmesi görevi verilmiştir.Rehberlik Araştırma Merkezleri de (RAM) bu daireye bağlanmıştır.Rehberlik ve Araştırma Merkezleri artık her ilde ve bazı ilçelerde açılmış ve ilkokuldan üniversiteye kadar her düzeydeki eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin yürütmektedir.Bu gün Türkiye'de 120 tane RAM bulunmakta ve bu merkezlerde 703 rehber öğretmen görev almaktadır.²⁸

1989 yılında Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği kurulmuştur.1998 yılından başlayarak yılda iki kez yayınlanan bir bilimsel dergi çıkarılmıştır.1996 yılından sonra okullara psikolojik danışman atanmaya başlamıştır.

²⁷ Hasan TAN: *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. (İstanbul, 1992), s. 42

²⁸ Binnur YEŞİLYAPRAK: *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*.(Ankara, 2003), s. 24

Günümüzde ilk ve orta dereceli okullarımızın bir kısmında rehberlik uzmanı bulunmaktadır.Bu uzmanın önderliğinde diğer öğretmenlerin ve yöneticilerin katılımı ile rehberlik çalışmaları yürütülmektedir.Uzman bulunmayan okullarda rehberlik hizmetleri sınıf öğretmenlerinin sorumluluğundadır.

Araştırmanın Önemi

Okulda öğrenciye yönelik rehberlik hizmetlerinin kapsamlı bir şekilde ele alınması, eğitim sistemindeki rehberliğin daha işlevsel olması yönünden önem taşımaktadır.

Günümüzde artık çocuklar anne-babaları ve diğer yetişkinler ile olan problemlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yardım istemektedirler.Endüstrileşme ve modernleşme aile içindeki ilişkileri olumsuz şekilde etkilemiş ve zaman zaman anne-baba ile uyuşmazlıklar ve çatışmalar önemli boyut kazanmaktadır.Bu değişimler ile kuşaklar arası çatışmalar büyümüş ve genç kuşaklar ile yetişkinler arasında ciddi uyum problemleri ortaya çıkmıştır.Bu nedenle çocuklar problemlerine çözüm getirecek ve kendisine yardım edecek bir kişi veya kurum aramaktadır.Bu kurumda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleridir.

Gün geçtikçe teknolojik ve endüstriyel gelişmeler beraberinde sosyal ve psikolojik problemleri getirmiştir.Bu problemler gün geçtikçe artmış ülkeleri ve dünyanın huzuru ve barışını tehdit eden boyutlara ulaşmıştır.Kitle iletişim araçları milletleri birbirine yakınlaştırmış ve aralarındaki etkileşimi artırmıştır.Bu gelişmelerin olumlu olduğu kadar olumsuz yönleri de olmuştur.Kültürler arası yoğun etkileşimle birlikte yeni fikirler ve ideolojiler ortaya çıkmıştır.Gencin seçeneklerinin sayısı artmış ve bu da gencin sosyal hayata uyumunu zorlaştırmıştır.Buna göre danışmanlar, veliler, yöneticiler ve öğretmenler işbirliği içinde öğrenciye yardım etmeleri zorunlu hale gelmiştir.Bunu sağlayacak olanda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleridir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin okullarda uygulanmasında Milli Eğitimin temel amacı ve ilkelerinin önemli olduğu yasada belirlenmiştir.Yasa gereğince okul içindeki eğitim faaliyetlerinin sorumlularının rehberlik hizmetlerine bakış açıları ve rehberlik konusuna motive olmaları eğitim-öğretimin sağlıklı işleyişi yönünden önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın eğitimde bu denli önemli bir birim olan rehberlik ve psikolojik danışma merkezlerinin işleyişinin diğer önemli unsuru olan öğrencilerin bu merkezlerden bazı beklentilerinin gelişimine katkı koyması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Amaç

Günümüzde okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin gerekliliği yaygın bir şekilde kabul edilmektedir.Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini geliştirme ve daha verimli hale getirilmesi ihtiyacı duyulmaktadır.

Bu araştırmanın amacı ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerini belirlemek ve bu beklentilerin bir takım değişkenlere göre farklılıklar gösterip göstermediğini inceleyerek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin az önce değinilen işlevlerinin yerine getirmesine katkıda bulunmaktır.

Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyeti, yaş, sınıf, yerleşim yeri, ailesi ile birlikte yaşayıp yaşamadığı, anne-babasının boşanıp boşanmadığı, anne babasının eğitim düzeyi, aile birey sayısı ve ailenin bireye karşı tutumları ve öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden ne beklendiklerine ilişkin bilgiler verilmektedir.Ayrıca bu beklentilerin bazı değişkenlere göre değişip değişmediği konusunda da bilgi verilmektedir.Bu da bize rehberlik ve psikolojik danışma

hizmetleri ile öğrencilerin bu hizmetleri nasıl anladıklarını belirlemek suretiyle hizmetlerin fonksiyonunu değerlendirme imkanı verecektir.

Bu araştırma konusu itibariyle yapılmış olan ilk araştırma değildir.Okullarımızda sürdürülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin algılanışı ve bu hizmetlerden beklentiler konusunda bir çok araştırma yapılmıştır.Buna rağmen araştırmacı bu hizmetlerin algılanışı ve beklentilerin çok sayıda araştırma ile belirlenmesi gereğinden hareketle konusu belirlenmiştir.

Problem

Liselerdeki öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri nelerdir? Bu beklentiler çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

1-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde cinsiyet fark yaratıyor mu?

2-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde yaş fark yaratıyor mu?

3-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde doğum yeri fark yaratıyor mu?

4-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde sınıf fark yaratıyor mu?

5-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde yaşadığı yer fark yaratıyor mu?

6-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde ailesi ile birlikte yaşayıp yaşamadığı fark yaratıyor mu?

7-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri anne babasının boşanmaları fark yaratıyor mu?

8-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde annenin eğitim düzeyi fark yaratıyor mu?

9-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde babanın eğitim düzeyi fark yaratıyor mu?

10-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde aile birey sayısı fark yaratıyor mu?

11-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde ailenin bireye karşı tutumu fark yaratıyor mu?

Denenceler

1-Kız öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, erkek öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

2-Yaşı büyük olan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, yaşı küçük olan öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

3-Köyde doğan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, kentte doğan öğrencilerden daha yüksektir.

4-Köyde yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, kentte yaşayan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

5-Sınıf düzeyi yüksek öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, sınıf düzeyi düşük öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

6-Ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, ailesi ile birlikte yaşayan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

7-Anne-babası boşanmış öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, anne-babası boşanmamış öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

8-Annesinin eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, annesinin eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

9-Babasının eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, babasının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

10-Aile birey sayısı fazla olan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, aile birey sayısı az olan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

11-Bireye ilgisiz, otoriter veya koruyucu davranan aile çocuklarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, demokratik davranan aile çocuklarının beklentilerine göre daha yüksektir..

Tanımlar

Rehberlik ve Psikolojik Danışma: Suat Aydın *“Rehberlik bireyi tanımak, onu kendisine tanıtmak, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirebilmesi için uzman kişilerce bireye yapılan sistemli, bilimsel ve profesyonel bir yardım sürecidir.”*²⁹ olarak tanımlamaktadır.

Beklenti: Bu araştırmada beklenti, bireyin kendini tanınmasında, problemlerini çözme yollarında okuldaki diğer görevlilerle, ile ilişki kurmasında meslek seçiminde ve ailesi ile ilişkilerini düzenlemesinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden nasıl ve ne derecede yardım alabileceğine ilişkin görüşleridir.³⁰

Öğrenci Kişilik Hizmetleri: Öğrencinin okuldaki eğitim programından en iyi şekilde yararlanabilmesi için ve kendini en iyi şekilde yetiştirebilmesi için en uygun ortamı hazırlamaya yönelik hizmetlerin tümü.

Danışman: Yükseköğretimi Eğitim Enstitülerinin Eğitim Bölümü, fakültelerin felsefe, psikoloji, sosyoloji, sosyal çalışma, rehberlik ve psikolojik danışma gibi alanlarda eğitimini tamamlamış ve okullarda rehberlik ve psikolojik danışma görevini yürüten uzman personeldir.

Lise veya Ortaöğretim: Temel eğitimi geçtikten sonra okumaya devam etmek isteyen gençlerin Milli Eğitim hedeflerine uygun üniversiteye hazırlamak veya mesleki alanda yetişmek için planlanan öğretim devresidir.

²⁹ Suat, AYDIN; *Eğitimde Uygulamalı Rehberlik*, Ankara, Barış Kitap Basın Yayın Dağıtım. s. 1.

³⁰ İbrahim Ethem ÖZDEMİR: *Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1991. s.10.

Öğrenci: Bu araştırmanın kapsamına giren liselerde öğrenimine devam eden öğrencilerdir.

Beklenti Düşüklüğü: Bu çalışmada öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterine verdikleri cevaplardan elde edilen puanların, her değişkene göre aritmetik ortalamasının altındaki puanlar olarak ifade edilmektedir.

Beklenti Yüksekliği: Bu çalışmada öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterine verdikleri cevaplardan elde edilen puanların her değişkene göre aritmetik ortalamasının üstündeki puanlar olarak ifade edilmektedir.³¹

Ailenin Tutumu: Ailenin çocuklarına karşı olumlu yada olumsuz bir biçimde bulunduğu tepkilerdir. Ailenin çocuğa karşı tutumları demokratik, otoriter, koruyucu ve ilgisiz olmak üzere 4 grupta toplanmıştır.

1-Demokratik Tutum: Ailenin çocuğa karşı içten ve derin bir sevgi duyarak ailenin, çocuğunun davranışlarını kısıtlamaya getirmeksizin ilgi ve anlayışla karşılaşmasıdır. Böyle bir aile, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı olup onu kendisiyle ilgili kararlar almaya ve evdeki kararları tartışmaya teşvik eder.

2-Otoriter Tutum: Ailenin çocuğun davranışını kısıtlayıcı ve denetleyici tutumudur. Böyle bir aile sevgisini, çocuğun olumlu davranışlar geliştirmesi için bir araç olarak kullanır. Burada çocuğun gücüne güvenmeyerek her türlü kararları çocuklarının adına kendileri alır.

3-Koruyucu Tutum: Ailenin çocuğu aşırı şekilde sevmesi ve onun davranışlarını hoşgörüyü karşılaşıp, kendi kendine denemelerden alı koyucu tutumu içindedirler.

³¹ İbrahim Ethem ÖZDEMİR: a.g.e. s.11-12

4-İlgisiz Tutum: Ailenin çocuğun ilgi ve ihtiyaçları ile ilgilenmeyip onu psikolojik olarak reddeden tutumlarıdır.Böyle bir aile çoğuna olan sevgisini gösteremeyen ailedir.³²

Sayıtlar

Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin okuldaki görevli kişilerle birlikte, bir ekip çalışması halinde yapılması etkinliği artırır.Araştırmada kullanılan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanteri ve kişisel bilgi formunun verilerin toplanması için elverişli olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul ili Eyüp merkez ilçesinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren liselerin öğrencileri ile sınırlıdır.Sonuçlar bu gruba genellenebilir.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler olarak bu araştırmada kullanılan ve aynı adı taşıyan envanterin maddeleri ile sınırlıdır.Araştırma Kişisel Bilgi Formundaki değişkenlerle sınırlıdır.

³² Düriye ALP: **Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun, 1995, s.12

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın konusu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Orhaner 1973-74 öğretim yılında Ankara ilinde Cumhuriyet lisesinde “Rehberlikte Orta Dereceli Okul Öğrencilerin Sorunları” konulu bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada; öğrencilerin en çok eğitim ve öğretim ile ilgili problemlerine yer verilmiştir. Sağlıklarıyla ilgili problemleri ise genellikle göz, diş ve yüzdeki sivilceler olarak belirtmişlerdir. Aile hayatları ile ilgili problemleri ise ekonomiden çok psikolojik problemlerdir. Envanter sonuçlarına göre ailevi problemler dördüncü sırada yer alırken, psikolojik danışmada ilk sırada yer aldığı görülmüştür.

Kepçeoğlu 1974 yılında, okul rehberlik uzmanlarının mesleki problemlerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Adresi sağlanabilen 97 okul rehberlik uzmanlarının mesleki problemleri 138 türde ortaya çıkmıştır. En çok problemleri uzmanlık mevzuatı ve özlük hakları, en az problemleri ise rehberlik servisleri alanındadır. Diğer problemleri ise şöyle sıralanmaktadır. Okulda bir danışma odasının ve yeteri kadar test v.b araçlarının bulunmaması. Okul programında rehberlik amacıyla kullanılabilecek zamanın olmaması ve rehberlik çalışmalarına karşı bir ilgisizliğin olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca hem okul müdürleri hem de

öğretmenlerin işbirliği yapmadıklarını ve daktilo ve sekreter yardımının sağlanmadığını belirtmişlerdir.¹

Kepçeoğlu 1975 yılında yaptığı araştırmada orta dereceli okullarda görevli müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin rehberlik algısını incelemiştir. Buna göre orta dereceli okullarda yapılan rehberlik uygulamalarını müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin başarı sağlamak için yeterli olmadığını görülmüştür. Başarılı bir rehberlik yapılan okullardaki öğretmenlerin, başarılı bir rehberlik yapılmayan okullardaki öğretmenlerden rehberlik anlayışı ve daha yeterli oldukları görülmüştür. Rehberlik uygulaması yapılan okuldaki rehber öğretmenlerin rehberlik anlayışı müdür ve diğer öğretmenlerden daha yeterli olduğu görülmüştür.²

Kuzgun 1981 yılında öğrencilerin okullarındaki rehber öğretmenlerden beklentileri ve algılarını incelemiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre; öğrencilerin çoğunlukla danışmanın rollerini ve danışmanın rolü ile bağdaşmayan bütün görevlerin hepsini sınıf öğretmenlerinden bekledikleri ortaya çıkmıştır.³

Barış Işık'ın 1983 yılında yayınlanan makalesinde orta öğretim dönemindeki öğrencilerin yaşamlarının sorular ve meselelerle karmakarışık olduğunu belirtmiştir. Eğitim sürecinin devam ettiği bu dönemde ergenlik dönemi problemleri; kimlik bocalamaları, bağımlılık ve bağımsızlık çatışmaları yaşanır. Öğrencinin bu döneminde problemleri ile ilgilenen ve ona yol gösteren öğretmenlerle karşılaşmasının sağlayacağı yarar tartışılmaz. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasının varlık sebebinin bu olduğunu belirtmektedir.

¹ Muharrem ÖK: 1950'den Günümüze Türkiye'de Rehberlik Hizmetleri, Dokuz Eylül Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1994s.34-35

² Muharrem KEPÇEOĞLU: *Okul Danışmanlarının Mesleki Problemleri*. Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bulgular Dergisi, 8. 1975, s.1-2 den aktaran Düriye ALP, *Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun 1995. 22

³ Yıldız KUZGUN: *Okul Danışmanlarının Rol Algıları ve Rol Beklentileri*. I. Ulusal Psikoloji Kongresi, (İzmir, 1981), s.42-45

Görkem 1985 yılında orta dereceli okullardaki öğrencilerin rehber öğretmenlerden gördükleri hizmetle bekledikleri hizmetler arasındaki farkı incelemiştir. Bu araştırmada öğrencileri gördükleri rehberlik ile bekledikleri rehberlik hizmeti arasında farklılık olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin rehber öğretmenlerden aldıkları hizmetlerin yetersiz olduğu fakat beklentilerinin anlamlı düzeyde alınan hizmetten farklı olduğu görülmüştür.⁴

Duman 1985 yılında yaptığı araştırmasında; öğrencilerin rehberlik uzmanlarından bekledikleri görev ve bu beklentileri etkileyen faktörleri incelemiştir. Bu araştırmada öğrencilerin rehberlik uzmanlarından görevi olmayan konularda yanlış görev beklentisi içinde oldukları görülmüştür. Ayrıca farklı liselerdeki öğrencilerin rehberlik uzmanlarından görev beklentileri farklılık göstermiştir. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden daha uygun düzeyde görev beklentisi olduğu fakat sınıf düzeyine göre farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.⁵

Aydın 1987 yılında yaptığı araştırmasında lise öğrencilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulamalarına ilişkin algı ve beklentilerini incelemiştir. Buna göre çoğu öğrenci okullarında rehberlik servisi olduğunu dahi bilmediklerini belirtmişlerdir. Yine öğrencilerin rehberlik servisine başvurusu ve faaliyetlerine katılma oranının oldukça düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Rehberlik uygulamalarına ilişkin öğrencilerin beklentileri, sorun çözme ve uzmanların kendilerine değer vermesi, yakın olması, gizlilik ilkesine uyma ve rahat konuşabilecekleri bir danışma odası sağlanması olduğu ortaya çıkmıştır.⁶

Canpolat 1987 yılında yaptığı araştırmasında; orta öğretim düzeyindeki bir grup öğrencinin ve bu öğrencilerin velilerinin, öğretmenlerden ne tür hizmetler

⁴ Nihat GÖRKEM: *Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Gördükleri Hizmetlerle Bekledikleri Hizmetler Arasındaki Fark*, Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1985, Ankara.

⁵ Erençül DUMAN: *Lise Öğrencilerinin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentileri ve Bu Beklentilerine Etki Eden Faktörler*, Hacettepe Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1985 Ankara, s.133-135

⁶ Gül AYDIN: *Öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Algı ve Beklentileri*, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 12.65, 1987 den aktaran Düriye ALP:

beklediklerini ve ne kadarını gördüklerini incelemiştir. Buna göre; öğrenci ve velilerinin öğretmenlerden bekledikleri hizmetleri aldıkları hizmetlerden daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Velilerin branş bilgisi ve velilerle ilişkileri alanlarında öğretmenlerden daha fazla beklentileri olduğu ve velilerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe beklentilerinde yükseldiği görülmüştür.⁷

Aydın 1988 yılında yaptığı bir başka araştırmasında lise öğrencilerinin ihtiyaçlarının rehberlik uzmanlarınca ne ölçüde karşılandığını incelemiştir. Buna göre öğrencilerin mesleki rehberlik, aile rehberliği, işe yerleştirme ve izleme gibi önemli rehberlik hizmetleri içinde ihtiyacın yaşla birlikte attığı sonucu ortaya çıkmıştır.⁸

Doğan 1989 yılında yaptığı araştırmasında üniversite gençliğinin rehberlik ve psikolojik danışma merkezlerini algılayışlarını incelemiştir. Buna göre kız ve erkek öğrencilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerin sınıf düzeyi yükseldikçe beklentilerinde arttığı görülmüştür.⁹

Pişkin 1989 yılında orta dereceli okullarda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görev algılarını incelemiştir. Gerçek algılardan öğretmenlerin görevlerine ilişkin yönetici, öğretmen ve rehber öğretmen ideal algıları yetersiz olduğu ve genel olarak farklılıklar olduğu görülmüştür. Rehber öğretmenleri görevlerine ilişkin yönetici, öğretmen ve rehber öğretmenin gerçek algılarının ideal algılara göre yetersiz kaldığı görülmüştür. İdeal algılar ile gerçek

⁷ Cemal CANPOLAT: *Orta Öğretimde Öğrenci ve Velilerin Öğretmenlerden Beklentileri*, Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 1985, Ankara, s.54-55

⁸ Gül AYDIN: *Lise Öğrencilerinin Rehberlik İhtiyaçları*, *İnsan ve Bilim Dergisi*, 12,8, 1988, s.39-42

⁹ Süleyman DOĞAN: *Üniversite Gençliğinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezini Algılayışları*, I. Üniversite Gençliğine Uyum Sorunları Sempozyumu, Ankara, PDRAM, 1989, s.126

algıların farkının en yüksek olduğu grup yönetici, en az olduğu grup ise rehber öğretmen olmuştur.¹⁰

Balcı 1990 yılında kız meslek ve endüstri meslek liselerinde görevli öğretmen, rehber öğretmen, yönetici ve öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerini araştırmıştır. Buna göre öğrenci, öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin beklentileri arasında önemli farklar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri yaşa göre farklılık gösterirken, cinsiyet bakımından fark bulunmamıştır. Öğretmenlerden bayan öğretmenlerin yaşı büyük olanların, eğitim formasyonu olanların ve rehberlik dersi okuyanların beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür. Yöneticilerin yaşı büyük olanların, mesleki tecrübesi fazla olanların, fakülte mezunu olanların ve rehberlik dersi okuyanların beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür. Rehber öğretmenlerin ise mesleki tecrübesi fazla olanların, rehberlik ve psikolojik danışma ve felsefe grubu branşlarından mezun olanlar rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin fazla olduğu fakat mezun oldukları okullara göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.¹¹

Özdemir 1991 yılında yaptığı araştırmasında öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin bir takım değişkenler bakımından farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Buna göre kız öğrencilerin, yaşı küçük olanların, sınıf düzeyi yüksek olanların ve kentte yaşayanların rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.¹²

¹⁰ Metin PİŞKİN: Orta Dereceli Okullarda Görevli Yönetici, Öğretmen ve Danışmanların İdeal ve Gerçek Danışmanlık Görev Algıları, Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1989, s.133-135

¹¹ Seher BALCI: Meslek Liselerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler, Gazi Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1990, s.193-199

¹² İbrahim Ethem ÖZDEMİR: Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yönetilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi, Hacettepe Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1991, s.117-120

Düriye Alp 1995 yılında yaptığı araştırmasında velilerin psikolojik danışma ve rehberlikten beklentileri ve bu beklentilerin çeşitli değişkenlere göre farklılık olup olmadığını incelemiştir. Buna göre velilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yoğun ve yaygın şekilde bir beklenti içinde oldukları, beklentilerinin cinsiyetlerine, ekonomik durum ve öğrenim düzeylerine göre farklılık göstermediği görülmüştür. Velilerin mesleklerine göre memur olan velilerin lehine ve çocuklarına karşı tutumlarına göre demokratik veliler lehine farklılık göstermektedir. Ayrıca velilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklenti düzeyleri çocuklarını gönderdikleri okul türüne göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.¹³

Gögen 1997 yılında Okul rehberlik bürolarının rolünü incelemiştir. Buna göre öğrenciler, okullardaki rehberlik bürolarının ve rehber öğretmenlerin varlığından bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Kendilerine rehber öğretmenlerce dersler, not sistemi, boş zamanların değerlendirilmesi, arkadaşlık ilişkileri, sınava hazırlanma, sınav yönetmeliği gibi konularda okul içinde bilgiler verildiğini eklemişlerdir. Yine bu araştırmada rehber öğretmen öğrenci ilişkileri özellikle bireysel boyutlarda yeterince sağlanamadığını eklemişlerdir.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Grant 1954 yılında 9 lisede yaptığı araştırmasında öğrencilerin rehber öğretmenin rolünü nasıl algıladıklarını incelemiştir. Bu çalışmada Grant öğrencilere eğitsel planlama, mesleki planlama ve kişisel-duygusal konularda kimlerden yardım istediklerini sormuştur. Öğrencilere rehber öğretmen, okul içinde başka bir personel veya okul dışı kişilerden birini tercih etmeleri istenmiştir. Bu araştırmada elde edilen verilere göre öğrencilerin; eğitsel ve mesleki planlamalarında rehber öğretmeni tercih ettikleri görülmüştür. Kişisel ve duygusal konularda ise daha çok arkadaş, aile veya doktor gibi okul dışı kişileri tercih ettikleri

¹³ Düriye ALP: Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun 1995, s.65-77

görülmüştür. Diğer okul personeli ise eğitsel ve mesleki planlamaya yardımcı olmakta çok daha az tercih edilmektedir.¹⁴

Jenson 1955 yılında 7 ayrı lisede öğrenim gören 8000 öğrencinin içinden %20'sini yansız olarak seçmiştir. Öğrencilere rehber öğretmenlerden aldıkları yardım ve değişik kategorideki problemlerini kimlerle paylaştıkları sorulmuştur. Rehber öğretmeni öğrenciler daha çok yetenek, ilgi ve kişiliklerini değerlendirmede ve okulda uygun programlar yapmada kendilerine yardımcı olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin genel problemlerini en çok rehber öğretmene, daha sonra ise aile, öğretmen, yaşıt arkadaşı ve yöneticiye götördükleri görülmüştür. Bazı konularda ise ebeveyn, öğretmen ve bir arkadaşına götürme oranı da yüksek çıkmıştır. Araştırma sonucunda rehberlik hizmetlerini rehber öğretmenin tek başına değil, veli öğretmen ve çevre ile birlikte yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır.¹⁵

Gibson 1962 yılında 12 ayrı okulda 904 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmasında rehberlik programları hakkında görüşlerini incelemiştir. Bu araştırmadan elde ettiği sonuçlara göre; öğrencilerin rehberlik programının eğitim ve öğretimlerine değerli bir şeyler kattığını düşünenler % 94'dür. Öğrencilerin %27'si rehberlik hizmetlerinin kişisel olarak kendilerine hiçbir şekilde yardımcı olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %18'i yardımcı olup olmadığından emin olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %56'sı rehberlik hizmetlerinin çalışmalarından emin olmadıklarını belirtmişlerdir. Yine öğrencilerin yaklaşık üçte biri rehberlik programlarının lise yaşamları boyunca kendilerine açıklanıp anlatılmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler kişisel problemlerini öncelikle arkadaşlarına, ikinci olarak ebeveynlerine danıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin üçte ikisi mesleki-eğitimsel konularda okullarında yeterli

¹⁴ Grant, C.W, How Students Perceive the Counselor's Role, Personel and Guidance Journal, Vol.32, March 1954

¹⁵ Jenson, R.E: Student Feeling About Counseling Help, Personel and Guidance Journal, vol.33 May 1955.

bilgi edinebildiklerini ve %90'ı bu konuda rehber öğretmene danıştıklarını belirtmiştir.¹⁶

Brough 1965 yılında yaptığı araştırmasında; öğrencilerin danışma görevlerine ilişkin algılarının kaynaklarını incelenmiştir. Öğrenciler; danışman rolünü öğretmen ve yöneticilerden öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu araştırmada öğrenciler danışmanın rollerini algılamak için danışmanlarla iletişim kurarak veya bu rollerini anlatan el kitaplarından öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler danışmanlarla karşılıklı konuşmanın danışmanın rollerini algılamada en önemli kaynak olduğunu vurgulamışlardır. Danışmanların rehberlik programlarını hazırlarken öğrencilerle ilişkiye girmesi ve rollerini anlatması bulgusu ortaya çıkmıştır.¹⁷

Stiller ve Gannon 1968 yılında liselerdeki yönetici, öğretmen, danışman ve öğrencilerin danışman rolüne ilişkin algılarını incelemiştir. Araştırma 975 yönetici, öğretmen, danışman ve 13000 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre yönetici, öğretmen ve danışmanların danışman rolüne ilişkin algılarının birbirinden farklı olmadığı ve genel olarak okuldaki rehberlik servislerinin işlevlerini anladıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca danışmanın rolü olarak öğretmenlere okuldaki personele ve ailelere konferanslar düzenlemesi gibi beklentiler ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin eğitsel ve mesleki rehberlik bireysel danışma ve rehberlik programının değerlendirilmesi konularının öncelikle danışmanın rolü olarak algıladıklarını belirtmişlerdir.¹⁸

Mason ve Arkadaşları 1975 yılında yaptıkları araştırmada öğrenci ve ebeveynlerin rehber öğretmenin rol ve görevlerini nasıl algıladıklarını ve beklentilerini araştırmışlardır. Bir kasabanın lisesindeki öğrencilerin %80'i ve

¹⁶ Robert GIBSON: *Pupil Opinions of High School guidance Programs*, Personnel and Guidance Journal, vol. 8 March 1962

¹⁷ Brough, R.J: *Sources of Student Perceptions of the Counselor*, Personnel and Guidance Journal, 43:597-599

¹⁸ Alfred STILLER and FREDERICK B: *Differential Perceptions of the Counselor Role: Implication Program Modification*, The School Counselor, 15:3. January 1968. s.198-202

velilerin %30'u üzerinde yapılmıştır.Bu araştırmada ideal rehber öğretmenin görevleri, belirlenen 44 konu üzerinde öğrenciler ile velilerin beklentileri ve algıları incelenmiştir.Veli ve öğrencilerin, rehber öğretmenin ideal rolü algısı ve beklentileri ayrıca kıyaslanmıştır. Araştırma sonucunda velilerin algı ve beklentileri öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır.Ayrıca veli ve öğrencilerin rol algıları ve beklentileri disiplin, okula devam, ders programı yapma gibi konularda en yüksek bulunmuştur.Bu bulgu akademik çevrelerce saptanan ideal rol algı ve beklentileri ile çelişmektedir.Bunun nedeni ise veli ve öğrencilerin rehber öğretmeni aynı zamanda rehberlik de yapan bir yönetici olarak görmelerine de bağlanmıştır.¹⁹

Ramley ve Albright 1988 yılında yaptıkları araştırmalarında öğrenci, öğretmen, yönetici ve ailelerin ortaokul danışmanlarından beklentilerini incelemişlerdir.Araştırma sonucuna göre öğrencilerin, genel olarak danışmanların danışma amacını bilmediklerini ve anlamadıklarını, birkaçı ise danışmanlarıyla olumlu ilişkiler kurduklarını söylemişlerdir.Öğretmenler öğrencilerin danışmanlara ihtiyaçları olduğunu fakat danışmanların idari işlerle meşgul olduklarından danışmanlık yapamadıklarını ifade etmişlerdir.Müdürlerin büyük bir kısmı danışmanların yönetici olduklarını belirtmiş ve yönetim sorumlulukları ile danışma görevlerini dengeleyen bir durumda olmaları gerektiğini vurgulamışlardır.Aileler ise, danışmanların sadece başarılı ve olumlu davranışlar gösteren öğrencilere yardım etmekle meşgul olduklarını, diğer çocukların sorumluluklarını almakta ve öğretmekte isteksiz olduklarını söylemişlerdir.²⁰

Rowe 1989 yılında üniversite birinci sınıf öğrencisi 299 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada lise danışmanları ile ilgili algılarını incelemiştir.Bu öğrencilere lise yıllarında okul danışmanına ne kadar sıklıkla gittikleri, daha çok hangi alanlarda danışmandan yardım istedikleri ve yakın çevrelerindeki kişilerden kimlerin yardımına ihtiyaç duydukları sorulmuştur.Sonuç olarak öğrencilerin birçok konuda danışmanlardan çok arkadaş ve anne-baba gibi yakın çevrelerinden yardım

¹⁹ MASON, E.J, ARNAOLD, D.S and HYMON I.A: *Expectation of Guidance Counselor as Described by Students and Parent*, Counselor Education and Supervision, vol.14 March 1975

²⁰ Teodore REMLEY and Albright PEGGIE: *Expectation for Middle School Counselors View of Students, Teachers, Principul and Parents*, The School Counselor, May 1998, s.290-296

istedikleri ve danışmanın yardım için en son başvurulan kişilerden olduğu ortaya çıkmıştır. Lise yıllarında öğrencilerin okul danışmanlarına en çok üniversite ile ilgili planları, lise eğitsel çalışmalar ve en az da kişisel sorunlarında başvurdukları ortaya çıkmıştır.²¹

Rich, Monika ve Orit 1989 yılında lisede öğrenim gören 14-15 yaşları arasındaki 65 kız ve 58 erkekten oluşan öğrencilerin bireysel, sosyal ve eğitimlerine ilişkin danışmanlık problemlerini incelemişler ve öğrencilerin danışmanın cinsiyeti konusundaki tercihleri belirlemişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre kız öğrencilerin, sosyal konular ve eğitimleri ile ilgili danışmanlıkta aynı cinsten danışmanlar tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğrenciler ise bireysel ve sosyal yönden danışmanlık için erkek danışmanı ve eğitimle ilgili danışmanlıkta ise bayan danışman tercih ettikleri görülmüştür.²²

Hutchinson, R.L and C.A. Reagen 1989 yılında yaptıkları araştırmada öğrencilerin danışmanlarından beklentilerinin neler olduğunu belirlemek için; lise son sınıfta okuyan 849 kız ve 885 erkek öğrenciye LİKERL tipi anket verilmiştir. Buna göre öğrencilerin okulla ilgili yönetim tipi kaygılarının yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin danışmanlarıyla konuşurken beklentileri doğrultusunda oldukça rahat ilişki kurduklarını ve bireysel problemlerini de tartışırken rahat olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %89'undan fazlası yüksek okul ve üniversiteler hakkında bilgi toplamak için danışmanlarıyla konuşmalarının uygun olduğunu belirtmişlerdir.²³

D.W Champman, M.De Mas, C.O.Brien 1991 yılında düşük gelirli ailelerin halk okulu danışmanlarının etki ve rolü konusundaki yaklaşımlarını incelemişlerdir. Öğrenci ve ailelerinin okul danışmanlarından beklentileri

²¹ Fred ROWE: Collage Students Perception High School Counselors, The School Counselor, March 1989, vol.260-264

²² RICH, Y. M, BROOK and O, YECHELİ: Students Preference for Male or Female Counselors for Social and Educational Problems, Adolescence 24, vol.433-438

²³ Roger HUNCHINSON, Ann Louise BARRICK and Mary GROVES: Problems for Which Seniors Would Seck Help from School Counselor, The School Counselor May 1989, vol.271

karşılaştırılmıştır. Ailelerin kişilik sorunları ile ilgili danışmanlığa daha fazla sınavlarla ilgili danışmanlığa daha az eğilim göstermişlerdir. Öğrenci ve aileler para yardımı ve kolejlerle ilgili danışmanlıklara aynı oranda cevap vermişlerdir. Danışmanın verdiği hizmetlerden çoğu aile memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Fakat aileler danışmanın çocuklarıyla yaptığı çalışmalardan çok okulun verdiği toplam eğitim programına yapacağı danışmanlığa iyimser bakmışlardır.²⁴

²⁴ D.W CHAPMAN, M.D MASI and C. O. BRIEN: Parents Perceptions the Effectiveness of Public School Counselor in Collage Advising, The School Counselor 4.38. 1991, vol. 268-278

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde, yapılan araştırmanın evreni ve örnekleme açıklanmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan toplama araçları, veri toplama, izlenen yol ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel işlemler üzerinde durulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2003-2004 öğretim yılında İstanbul ili Eyüp merkez ilçesinde bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 4 lisenin öğrencilerinden oluşmaktadır.

Eyüp ilçesinde bulunan 4 lisenin 300 öğrencisi örneklem grubu olarak ele alınmıştır. Örneklem grubuna girecek liselerin seçiminde Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün yetkili uzmanlarının görüşleriyle Otakçılar, Alibeyköy, Refhan Tümer ve Eyüp Lisesi seçilmiştir.

Öğrencilerin Seçimi ve Nitelikleri

Seçilen 4 lisenin 9, 10 ve 11. sınıflarının şubelerinden tesadüfi olarak seçilmiş ve örnekleme dahil edilmiştir. Örnekleme alınan öğrencilerin niteliklerine ilişkin dağılımı tablo 1’ de verilmiştir.

SINIFLAR	9			10			11			Toplam		
LİSELER	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T
Alibeyköy Lisesi	19	16	35	15	14	29	12	14	26	46	44	90
Otakçılar Lisesi	13	7	20	13	11	24	18	12	30	44	30	74
Refhan Tümer L	15	9	24	25	22	47	15	15	30	55	46	101
Eyüp Lisesi	10	5	15	11	9	20				21	14	35
Toplam	54	40	94	67	53	120	53	33	86	166	134	300

Tablo 1 Liselerdeki Öğrencilerin Okul, Sınıf ve Cinsiyet Dağılımları

Tablo 1'de de görüldüğü üzere, örneklem grubuna dahil edilen Otakçılar, Refhan Tümer, Alibeyköy ve Eyüp liselerinde farklı sınıflarda öğrenim gören 166 kız ve 134 erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Öğrencilerin sınıflarına göre dağılımına bakıldığında; 9. sınıf 94 kişi, 10. sınıf 120 kişi ve 11. sınıfta 86 toplam 300 kişiden oluşmaktadır.Örnekleme giren öğrencilerin yaş dağılımlarına baktığımızda 14 yaş 16 kişi, 15 yaş 52 kişi, 16 yaş 79 kişi, 17 yaş 113 kişi, 18 yaş 35 kişi, 19 yaş 2 kişi, 20 yaş 2 kişi ve 21 yaş 1 kişiden oluşmaktadır.Bu öğrencilerin 47si köyde ve 253 ise kentte yaşamaktadırlar.Ayrıca öğrencilerin 264 kişi ailesi ile birlikte, 36 kişi ise ailesinden ayrı yaşamaktadırlar.Yine öğrencilerden 42 kişinin anne-babası boşanmıştır.Annesinin öğrenim durumuna baktığımızda okur yazar olmayan 36, okur yazar veya ilkökul mezunu 170, ortaokul veya lise 78, yüksek okul veya üniversite 15 ve lisans üstü 1 kişi olduğu görülmüştür.Babaların eğitim durumuna baktığımızda okur yazar olmayan 4, okur yazar veya ilkökul mezunu 138, ortaokul veya lise 33, yüksekokul veya üniversite 33, ve lisansüstü 7 kişi olduğu görülmektedir.Ailelerin birey sayısına göre 1-3 kişi 17, 4-6 kişi 243, 7 ve üstü 40 olduğu görülmektedir.Ailelerin bireye karşı tutumu 154 demokratik, otoriter 29, ilgisiz 8 ve koruyucu 109 olduğu görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Burada araştırmada kullanılan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri ve Kişisel Bilgi formuyla ilgili bilgiler verilmiştir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri

Araştırmada veri toplama aracı olarak bağımlı değişkeni olan liselerdeki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden beklentilerini belirlemek üzere “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Anketi” (ek 1) kullanılmıştır. Bu ankette rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerle ilgili 57 soru sorulmuştur. Cevap kağıdında ise beklentilerini (5) Tamamen Katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılmıyorum ve (1) hiç katılmıyorum birini işaretleyerek puanlandırması istenmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada ele alınan değişkenler hakkında veri toplamak üzere “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Öğrencilerle ilgili olan KBF (ek 3) kısa bir açıklamadan sonra öğrenciler cinsiyet, sınıf, yaş, yaşadıkları yer, ailesi ile birlikte veya ayrı yaşadıkları, anne babanın boşanıp boşanmadıkları, anne babasının eğitim düzeyleri, ailenin birey sayısı ve ailenin öğrenciye karşı tutumları gibi değişkenlerle ilgili soruları kapsamaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli bilgileri toplamak için “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri” ilk olarak İstanbul Valiliğinden (ek 5) ikinci olarak İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden (ek 6) daha sonrada Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden (ek 9) gerekli izinler alınarak 17 Kasım-10 Aralık 2003 tarihleri arasında Alibeyköy, Otakçılar, Refhan Tümer ve Eyüp liselerinde uygulanmıştır.

Bu okullardan tesadüfi olarak seçilen 300 öğrenciye görevli rehber öğretmen ile birlikte uygulanmıştır. Anketlerin uygulanacağı okullarda daha önce müdürleri ve rehber öğretmenleri ile görüşülerek randevu alınmıştır. Öğrencilere Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri ve Kişisel Bilgi Formunu nasıl cevaplayacakları hakkında bilgi verildikten sonra uygulanmış ve yaklaşık 45 dakika sürmüştür. Ayrıca bilgi toplama araçlarıyla birlikte açıklamalar yazılı olarak verilmiştir. Daha sonra uygulamaya geçilmiş ve bu uygulama sonunda envanter ve bilgi formu ile birlikte cevap kağıtları toplanmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

İstatistiksel çözümlerler geçmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış ardından öğrencilere uygulanan ölçek (Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği) puanlanmıştır.

Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Bu aşamada, araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin

toplam puanları için $\bar{x}$, ss, $Sh_{\bar{x}}$, mod ve medyan değerleri saptanmıştır. Gruplar içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar için parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda:

1. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Beklentiler Ölçeği'nden aldıkları puanların; cinsiyet, doğum yeri, aileyle birlikte yaşayıp yaşamama, anne-babanın boşanmış olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*,

2. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Beklentiler Ölçeği'nden aldıkları puanların; yaş (gruplandırılmış), öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *tek yönlü varyans analizi (ANOVA)*

3. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği'nden aldıkları puanların; öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi, öğrenci dahil ailedeki toplam birey sayısı ve öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis testi*,

4. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği'nden aldıkları puanların; öğrencilerin sürekli ikamet ettikleri yerleşim birimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Mann Whitney-U testi* kullanılmıştır.

Elde edilen veriler bilgisayarda "SPSS for Windows ver:12.0 programında çözümlenmiş, manidarlığı .05 düzeyinde sınanmış, diğer manidarlı düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar halinde sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel çözümlmeleri sonucunda elde edilen bulguları ve yorumları yer almaktadır.

Bulgular bölümünde önce örneklem grubunun genel yapısını tanıtıcı frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Diğer bulgular; araştırmanın amaçları ve bu amaçların sunuluş sırasına göre değerlendirilmiştir.

1-Grubun Genel Yapısına İlişkin Frekans ve Yüzdele

Araştırma sürecinde elde edilen demografik verilere göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin *cinsiyet, doğum yeri, aileyle birlikte yaşayıp yaşamama, anne-babanın boşanmış olup olmaması, yaş (gruplandırılmış), öğrenim görülen sınıf düzeyi, öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi, öğrenci dahil ailedeki toplam birey sayısı, öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumu ve öğrencilerin sürekli ikamet ettikleri yerleşim birimi*, değişkenlerine ait dağılımlar; ayrıca örnekleme oluşturan öğrencilere uygulanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği toplam puanlarının; $\bar{x}$, ss, $SH_{\bar{x}}$, mod, medyan değerleri tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1.1. Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Kız	166	55,3	55,3	55,3
Erkek	134	44,7	44,7	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu, 166'sı (%55,3) kız, 134'ü (%44,7) erkek olmak üzere toplam 300 öğrenciden oluşturmaktadır. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil1'de) verilmiştir.

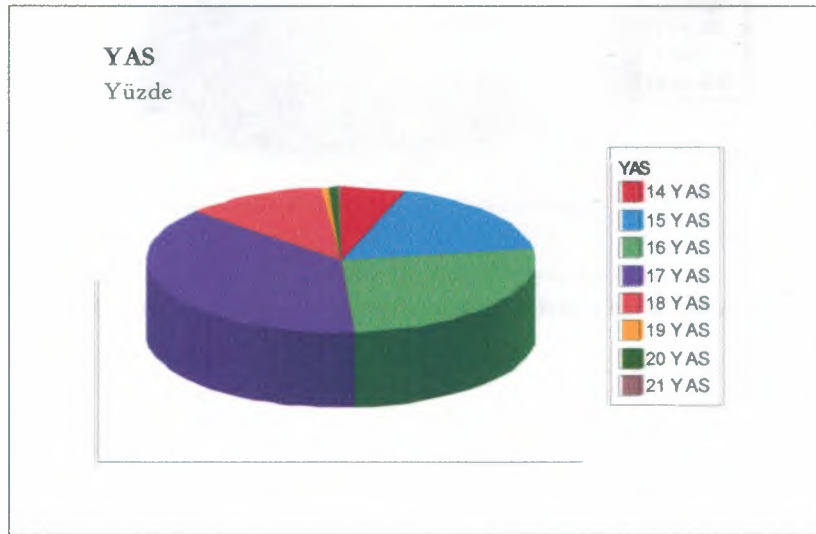

Şekil 1. Cinsiyet Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.2. Yaş Değişkeni İçin (gruplandırılmamış) Frekans ve Yüzde Değerleri

Yaş	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
14 yaş	16	5,3	5,3	5,3
15 yaş	52	17,3	17,3	22,7
16 yaş	79	26,3	26,3	49,0
17 yaş	113	37,7	37,7	86,7
18 yaş	35	11,7	11,7	98,3
19 yaş	2	,7	,7	99,0
20 yaş	2	,7	,7	99,7
21 yaş	1	,3	,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 16'sı (%5,3) 14 yaş ve altı; 52'si (%17,3) 15 yaş; 79'u (%26,3) 16 yaş; 113'ü (%37,7) 17 yaş, 35'i (11,7) 18 yaş, 2'si (%0,7) 19 yaş; 2'si (%0,7) 20 yaş ve 1'i (%0,3) 21 yaş ve üstü yaş grubunda bulunmaktadır. Kategorilerden bazılarında analiz için yeterli veri toplanması oluşmadığından örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin yaş grupları anlamlı birleştirmeler yoluyla bir araya getirilmiştir. Analizler aşağıda (tablo 3'te) sunulan frekans ve yüzde dağılım değerleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 2'de) verilmiştir.

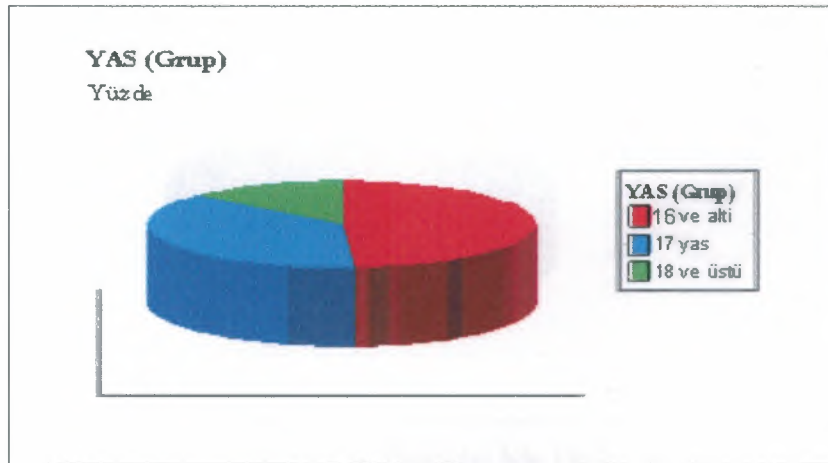

Şekil 2. Yaş Değişkeni (Gruplandırılmamış) İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.3. Yaş Değişkeni İçin (gruplandırılmış) Frekans ve Yüzde Değerleri

Yaş	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
16 ve altı	147	49,0	49,0	49,0
17 yaş	113	37,7	37,7	86,7
18 ve üstü	40	13,3	13,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örnekleme oluşturan öğrencilerin, 147'sini (%49,0) 16 yaş ve altı grubu; 113'ünü (%37,7) 17 yaş grubu; 40'ını da 18 yaş ve üstü yaş grubu oluşturmaktadır. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 3'te) verilmiştir.

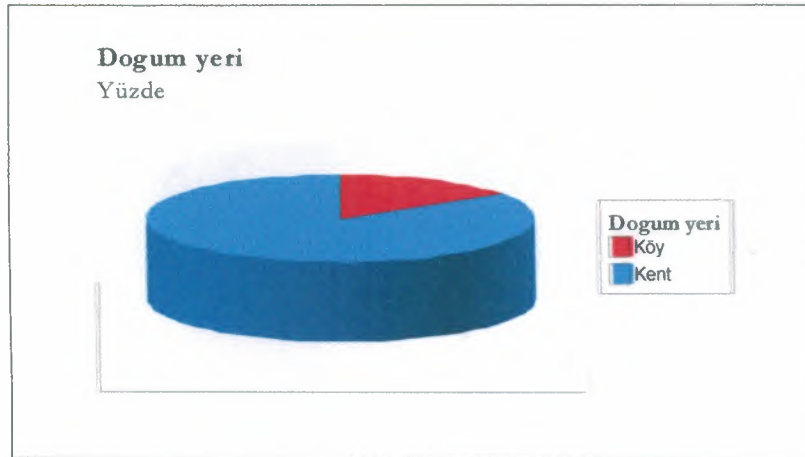

Şekil 3. Yaş Değişkeni (Gruplandırılmış) İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.4. Doğum Yeri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Doğum Yeri	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Köy	47	15,7	15,7	15,7
Kent	253	84,3	84,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 47'si (%15,7) köy niteliğindeki bir yerleşim biriminde, 253'ü ise (%84,3) kent niteliğindeki bir yerleşim biriminde dünyaya geldiklerini beyan etmişlerdir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 4'te) verilmiştir.

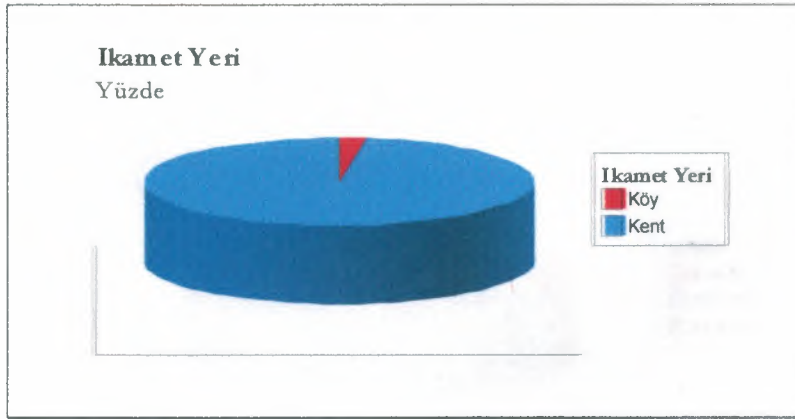

Şekil 4. Doğum Yeri Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.5. Öğrencilerin Devamlı Oturdıkları Yer Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Yer	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Köy	7	2,3	2,3	2,3
Kent	293	97,7	97,7	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 7'si (%2,3) köy niteliğindeki bir yerleşim biriminde, 293'ü ise (%97,7) kent niteliğindeki bir yerleşim biriminde sürekli olarak ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 5'te) verilmiştir.

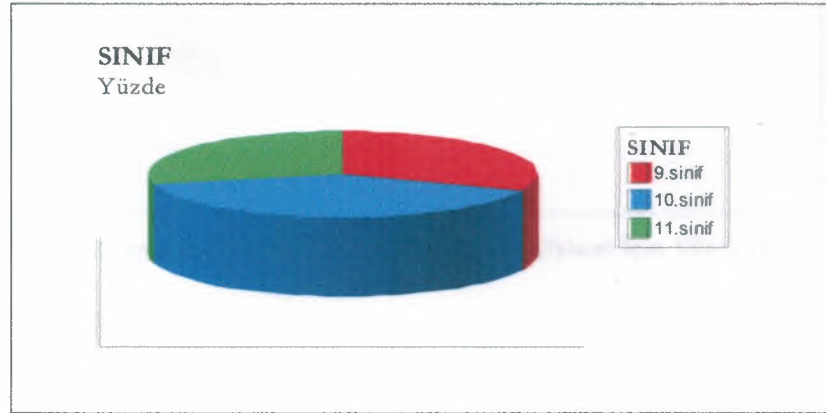

Şekil 5. Devamlı İkamet Edilen Yer Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.6. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Sınıf Düzeyi	N	%	Geçerli %	Yığılmış %
9.sınıf	94	31,3	31,3	31,3
10.sınıf	120	40,0	40,0	71,3
11.sınıf	86	28,7	28,7	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 94'ü (%31,3) 9. sınıf düzeyinde; 120'si (%40,0) 10. sınıf düzeyi; 86'sı (%28,7) ise 11. sınıf düzeyinde bulunmaktadır. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 6'da) verilmiştir.

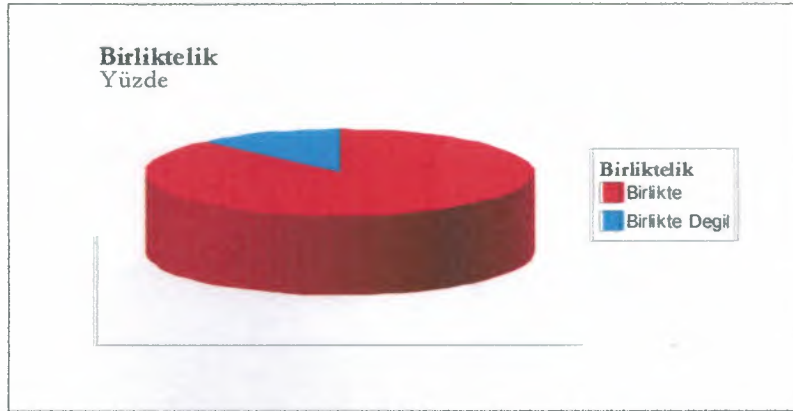

Şekil 6. Öğrenim Görülen Sınıf Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.7. Öğrencilerin Aileleriyle Birlikte Yaşayıp Yaşamadıkları Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Birliktelik	N	%	Geçerli %	Yığılmış %
Evet	264	88,0	88,0	88,0
Hayır	36	12,0	12,0	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örnekleme oluşturan öğrencilerin, 264'ü (%88,0) aileleriyle birlikte yaşadıklarını, 36'sı (%12,0) ise ailelerinde ayrı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 7'de) verilmiştir.

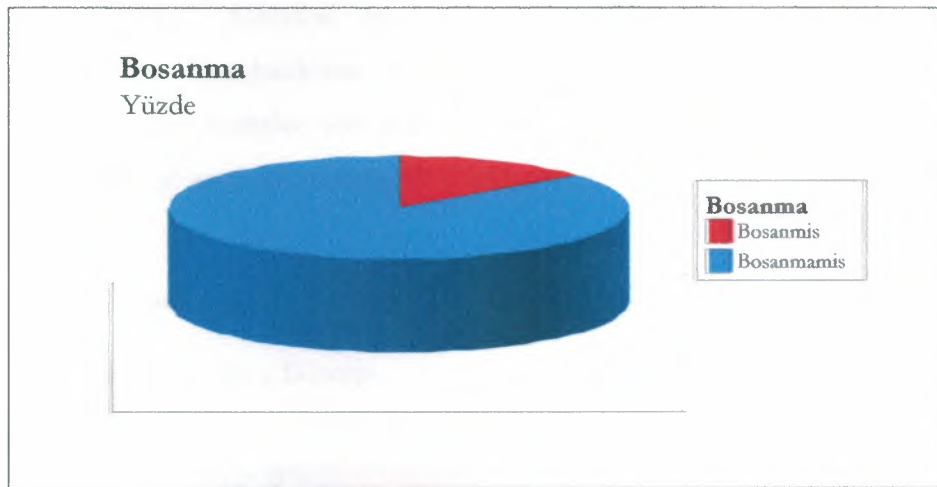

Şekil 7. Aileyle Birlikte Yaşayıp Yaşamama Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.8. Öğrencilerin Anne Babalarının Boşanmış Olup Olmaması Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Boşanma	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Boşanmış	42	14,0	14,0	14,0
Boşanmamış	258	86,0	86,0	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örnekleme oluşturan öğrencilerin, 42'si (%14,0) anne-babalarının boşanmış olduğunu, 258'i (%86,0) ise anne-babalarının boşanmamış olduğunu ifade etmişlerdir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 8'te) verilmiştir.

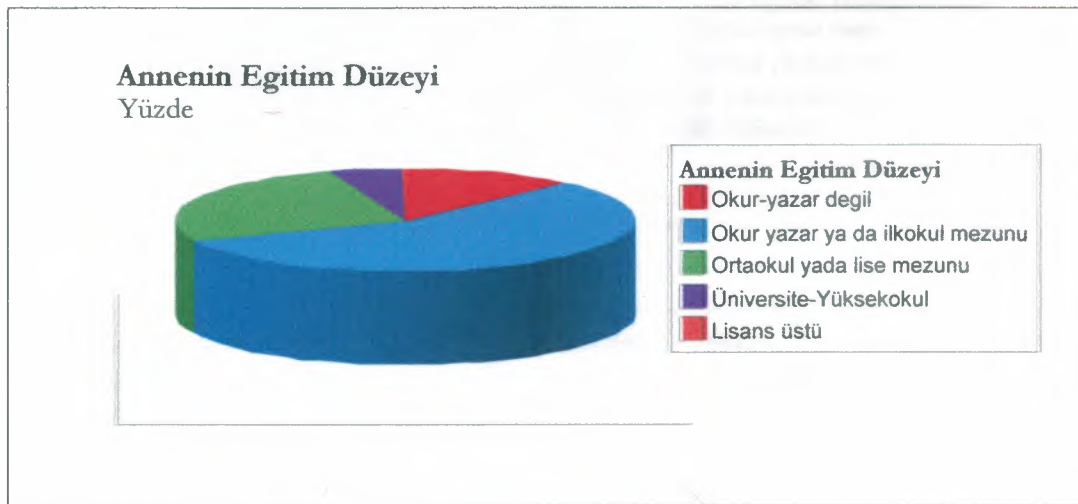

Şekil 8. Anne-Babanın Beraber Olup Olmaması Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.9. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim Düzeyi	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Okur-yazar değil	36	12,0	12,0	12,0
Okur yazar-ilkokul	170	56,7	56,7	68,7
Ortaokul ya da lise	78	26,0	26,0	94,7
Y.okul-Lisans	15	5,0	5,0	99,7
Lisans üstü	1	,3	,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, annelerinin 36'sı (%12,0) okur-yazar değil; 170'i (%56,7) okur-yazar ya da ilköğretim mezunu; 78'i (%26,0) ortaokul ya da lise; 15'i (%5,0) yükseköğretim veya lisans düzeyinde; 1'i ise (%0,3) lisans üstü düzeyde eğitime sahiptirler. Kategorilerden bazılarında analiz için yeterli veri toplanması oluşmadığından örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri grupları anlamlı birleştirmeler yoluyla yeniden gruplandırılmıştır. Gruplandırma sonucunda oluşan dağılım aşağıda (tablo 10'da) verilmiştir. Yapılan analizler söz konusu tabloda verilen frekans ve yüzde dağılım değerleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 9'da) verilmiştir.

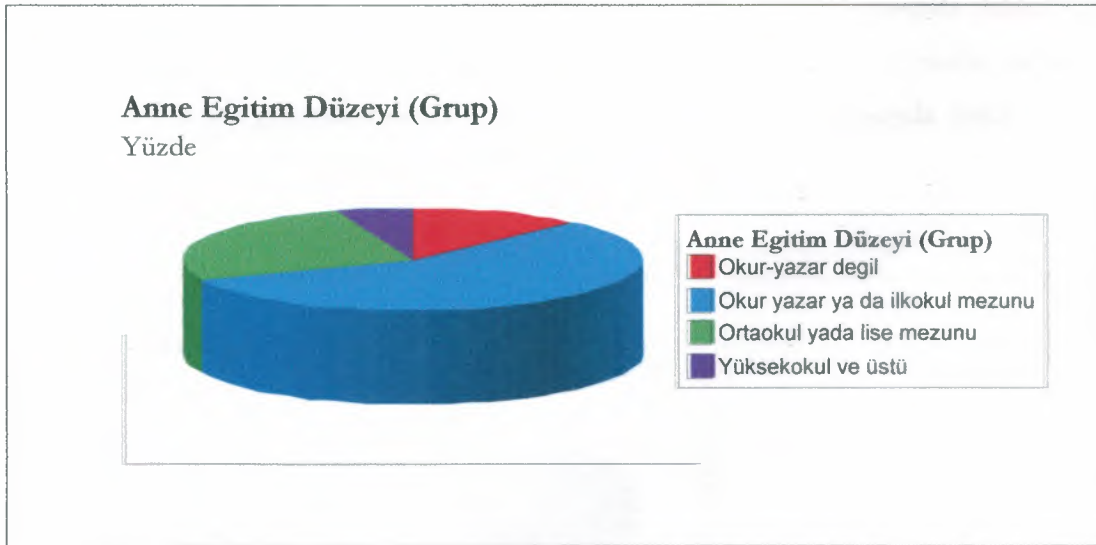

Şekil 9. Annelerin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.10. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim Düzeyi	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Okur-yazar değil	36	12,0	12,0	12,0
Okur yazar-ilkokul	170	56,7	56,7	68,7
Ortaokul ya da lise	78	26,0	26,0	94,7
Y.okul ve üstü	16	5,3	5,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, annelerinin 36'sı (%12,0) okur-yazar değil; 170'i (%56,7) okur-yazar ya da ilkokul mezunu; 78'i (%26,0) ortaokul ya da lise; 16'sı (%5,3) ise yüksekokul ve üstü düzeyde eğitime sahiptirler. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (Şekil 10'da) verilmiştir.

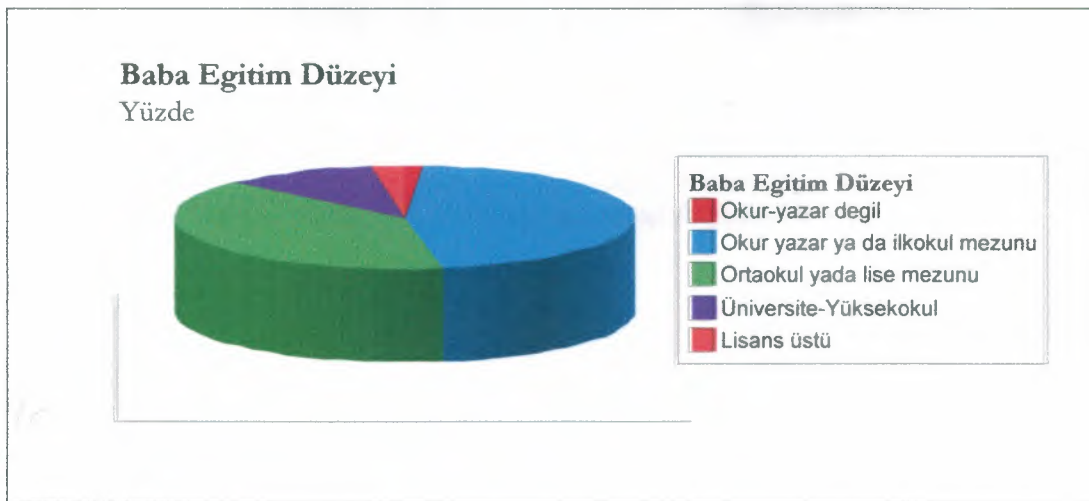

Şekil 10. Annenin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.11. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim Düzeyi	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Okur-yazar değil	4	1,3	1,3	1,3
okur yazar-ilkokul	138	46,0	46,0	47,3
Ortaokul ya da lise	118	39,3	39,3	86,7
Üniversite-Y.okul	33	11,0	11,0	97,7
Lisans üstü	7	2,3	2,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, babalarının 4'ü (%1,3) okur-yazar değil; 138'i (%46,0) okur-yazar ya da ilköğretim mezunu; 118'i (%39,3) ortaokul ya da lise; 33'ü (%11,0) yükseköğretim veya lisans düzeyinde; 7'si ise (%2,3) lisans üstü düzeyde eğitime sahiptirler. Kategorilerden bazılarında analiz için yeterli veri toplanması oluşmadığından ayrıca, annelerin eğitim düzeyinin gruplandırılmış dağılımıyla bir örnekliğin sağlanması amacıyla örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri grupları anlamlı birleştirmeler yoluyla yeniden gruplandırılmıştır. Gruplandırma sonucunda oluşan dağılım aşağıda (tablo 12) verilmiştir. Yapılan analizler söz konusu tabloda verilen frekans ve yüzde dağılım değerleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 11'de) verilmiştir.

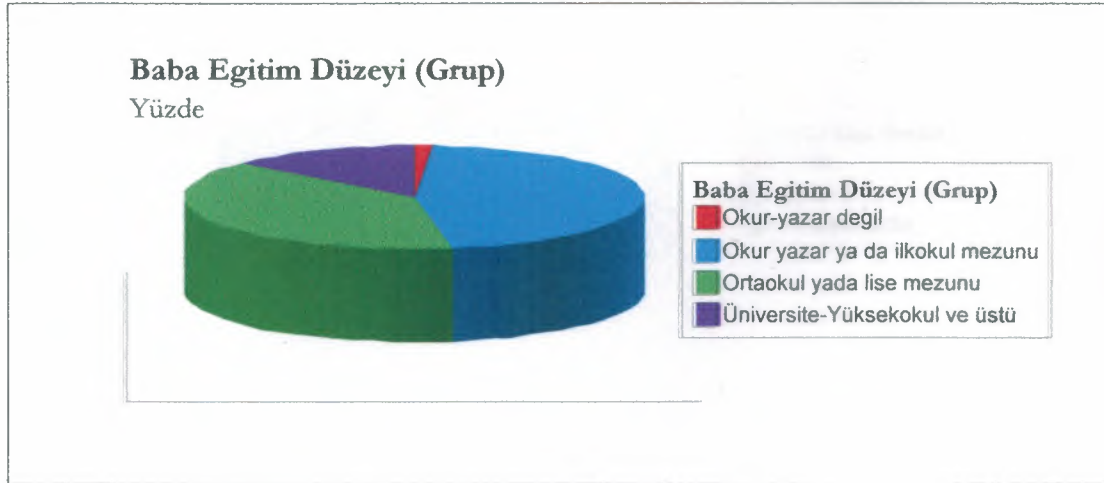

Şekil 11. Babanın Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.12. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim Düzeyi	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Okur-yazar değil	4	1,3	1,3	1,3
okur yazar - ilkokul	138	46,0	46,0	47,3
Ortaokul yada lise	118	39,3	39,3	86,7
Y.okul ve üstü	40	13,3	13,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, babalarının 4'ü (%1,3) okur-yazar değil; 138'i (%46,0) okur-yazar ya da ilkokul mezunu; 118'i (%39,3) ortaokul ya da lise; 40'ı ise (%13,3) yüksekokul ve üstü düzeyde eğitime sahiptirler. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 12'de) verilmiştir.

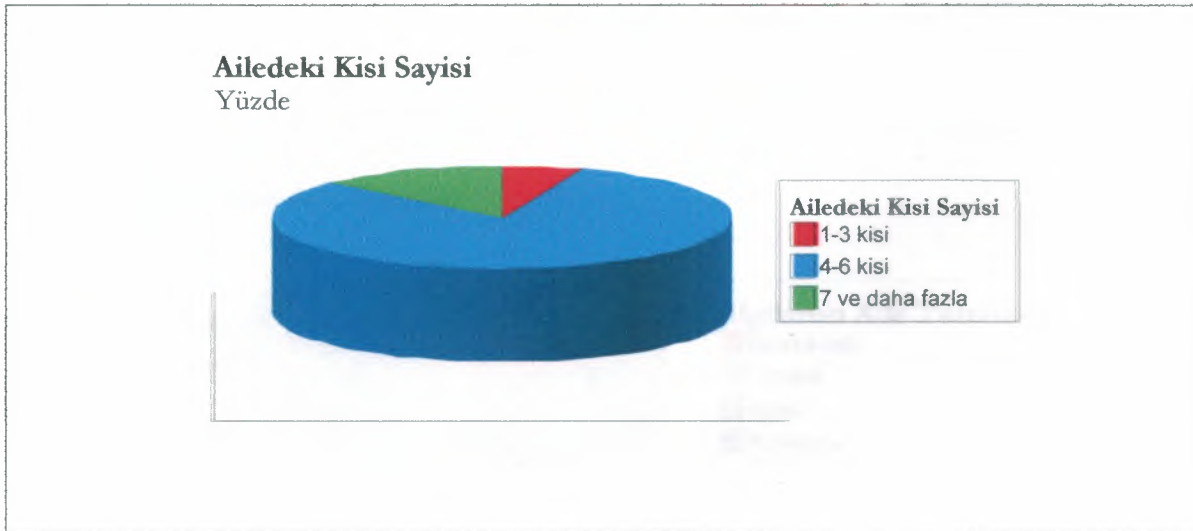

Şekil 12. Babanın Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.13. Öğrencilerin Kendileri Dahil Ailedeki Kişi Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Ailedeki Kişi Sayısı	N	%	Geçerli %	Yığılmış %
1-3 kişi	17	5,7	5,7	5,7
4-6 kişi	243	81,0	81,0	86,7
7 ve üstü	40	13,3	13,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örnekleme oluşturan öğrencilerin, 17'si (%5,7) kendileri de dahil olmak üzere ailelerindeki kişi sayısının 1-3 kişi arasında olduğunu; 243'ü (%81,0) 4-6 kişi arasında olduğunu; 40'ı da (%13,3) 7 kişi ve üstünde olduğunu beyan etmişlerdir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 13'te) verilmiştir.

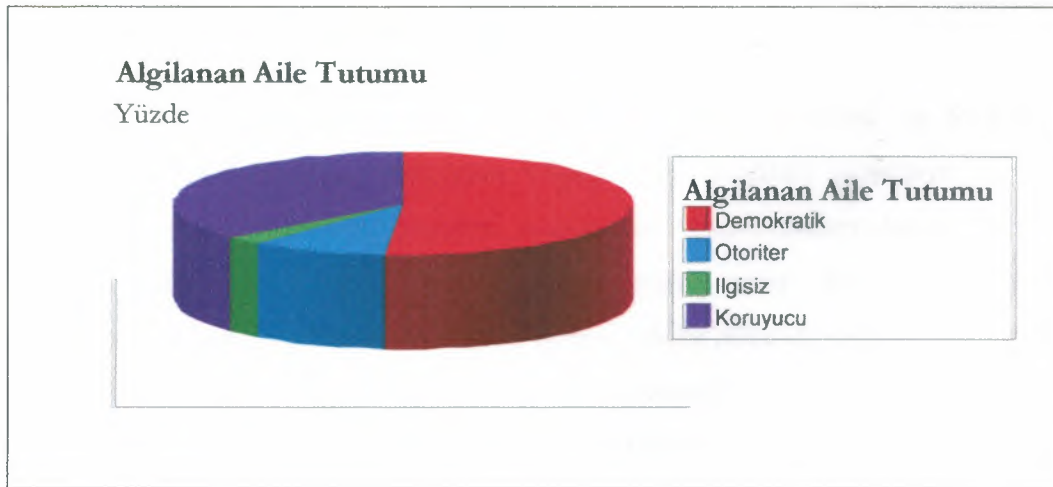

Şekil 13. Ailedeki Kişi Sayısı Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.14. Öğrencilerin Algıladıkları Aile Tutumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Aile Tutumu	N	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Demokratik	154	51,3	51,3	51,3
Otoriter	29	9,7	9,7	61,0
İlgisiz	8	2,7	2,7	63,7
Koruyucu	109	36,3	36,3	100,0
Toplam	300	100,0	100,0	

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 154'ü (%51,3) ailelerinde demokratik anne-baba tutumunun; 29'u (%9,7) otoriter anne-baba tutumunun, 8'i (%2,7) ilgisiz bir yaklaşımın; 109'u da (%36,3) koruyucu anne-baba tutumunun hakim olduğunu ifade etmişlerdir. Dağılımın grafik gösterimi aşağıda (şekil 14'te) verilmiştir.

Şekil 14. Algılanan Anne-Baba Tutumları Değişkeni İçin Yüzde Dağılımı

Tablo 1.15. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanı İçin Merkezi Yayılma ve Yığılma Ölçüleri

Puan	$\bar{X}$	$Sh_{\bar{X}}$	ss	Medyan	Mod
Ölçek toplam puanı	239,46	2,082	36,057	246,00	238 *

Tabloda da görüldüğü gibi, uygulanan ölçek toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=239,46$; dağılımın standart sapması $ss=36,057$; aritmetik ortalamanın standart hatası $Sh_{\bar{X}}=2,082$; medyan (ortanca) değeri $Ortn=246,00$; mod değeri ise $Mod=238$ olarak hesaplanmıştır.

2-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği'nden Elde Edilen Puanlara İlişkin olarak Gerçekleştirilen Analizler

Bu bölümde; örnekleme oluşturan öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği'nden aldıkları puanların *cinsiyet, doğum yeri, aileyle birlikte yaşayıp yaşamama, anne-babanın boşanmış olup olmaması, yaş (gruplandırılmış), öğrenim görülen sınıf düzeyi öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi, öğrenci dahil ailedeki toplam birey sayısı, öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumu ve öğrencilerin sürekli ikamet ettikleri yerleşim birimi* değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlere yer verilmiştir.

Bu bağlamda, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği'nden aldıkları puanların; *cinsiyet, doğum yeri, aileyle birlikte yaşayıp yaşamama, anne-babanın boşanmış*

* Dağılımın birden fazla modu değeri bulunmaktadır. Tabloda bu değerlerden en küçük olanı verilmiştir.

olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*, yaş (gruplandırılmış), öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *tek yönlü varyans analizi (ANOVA)*, öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi, öğrenci dahil ailedeki toplam birey sayısı ve öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis testi*, öğrencilerin sürekli ikamet ettikleri yerleşim birimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Mann Whitney-U testi* kullanılmıştır.

Analiz sonuçlarına ilişkin tablolar amaç sırasına göre aşağıda sunulmuştur:

Tablo 2.1. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	T Testi	
				Sd	T
Kız	166	242,85	37,655	298	1,819
Erkek	134	235,26	33,640		

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, kız ve erkek öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1,819; p>.05$).

Tablo 2.2. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Yaş (Gruplandırılmış) Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tüm Gruplar İçin n, x ve ss Değerleri					ANOVA				
Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	Var. Kay.	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F
Yaş	15 ve altı	147	237,94	38,126	699,830	2	349,92	,268	,765
	17 yaş	113	240,65	35,980	388030,69	297	1306,50		
	18 ve üstü	40	241,70	28,108	388730,52	299			
	Toplam	300	239,46	36,057					

Tabloda da görüldüğü gibi; örnekleme oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların yaş (gruplandırılmış) değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, farklı yaş grubundaki öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=,765; p>.05$).

Tablo 2.3. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Doğum Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Doğum Yeri	n	$\bar{x}$	ss	t Testi	
				Sd	T
Köy	47	228,09	45,143	298	-2,373*
Kent	253	241,57	33,793		

* $p<.05$

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, köy ve kentte doğan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2,373$;

$p<.05$). Analiz sonucunda, kentte dünyaya gelmiş öğrencilerin rehberlikten beklentilerinin köyde dünyaya gelmiş öğrencilerin beklentilerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 2.4. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının İkamet Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

İkamet Yeri	N	Sıralamalar Toplamı	Sıralamalar Ortalaması	U	z
Köy	7	102,64	718,50	690,500	-1,477
Kent	293	151,64	44431,50		
Toplam	300				

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların sürekli ikamet ettikleri yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, köy ve kentte yaşayan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,477; p>.05$).

Tablo 2.5. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tüm Gruplar İçin n, x ve ss Değerleri					ANOVA				
Değişken	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	Var. Kay.	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F
Sınıf Düzeyi	9.sınıf	94	233,97	37,870	5829,923	2	2914,96	2,261	,106
	10.sınıf	120	239,53	39,813	382900,59	297	1289,23		
	11.sınıf	86	245,36	26,767	388730,52	299			
	Toplam	300	239,46	36,057					

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların

öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=,106; p>.05$).

Tablo 2.6. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Aile ile Birlikte Yaşama Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Aileyle Birlikte mi yaşıyor?	N	$\bar{x}$	Ss	t Testi	
				Sd	t
Evet	264	242,61	32,543	298	4,210*
Hayır	36	216,36	50,247		

* $p<.001$

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların aileyle birlikte yaşayıp yaşamama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, ailesiyle birlikte yaşayan ve ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=4,210; p<.001$). Analiz sonucunda, ailesiyle birlikte yaşayan öğrencilerin rehberlikten beklentilerinin ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin beklentilerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 2.7. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Anne-Babanın Beraberliği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Boşanmışlar mı?	N	$\bar{x}$	Ss	t Testi	
				Sd	t
Boşanmış	42	237,10	36,805	298	-,458
Birlikte	258	239,84	35,992		

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların anne-babanın beraber olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, anne-babaları beraber olan ve anne-babaları boşanmış olan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-,458; p>.05$).

Tablo 2.8. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralamalar Ortalaması	Sd	χ^2
Okur-yazar değil	36	156,31	3	2,261
Okur yazar-ilkokul	170	144,13		
Ortaokul-lise	78	158,48		
Y.okul ve üstü	16	166,19		
Toplam	300			

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, farklı eğitim

düzeyinde annelere sahip öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($X^2 = 2,261$; $sd:3$; $p > .05$).

Tablo 2.9. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşım Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralamalar Ortalaması	Sd	X^2
Okur-yazar değil	4	159,38	3	,229
Okur yazar-ilkokul	138	152,33		
Ortaokul-lise	118	149,62		
Y.okul ve üstü	40	145,88		
Toplam	300			

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, farklı eğitim düzeyinde babalara sahip öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($X^2 = ,229$; $sd:3$; $p > .05$).

Tablo 2.10. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Ailedeki Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklaşım Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralamalar Ortalaması	Sd	X^2
1-3 kişi	17	131,53	2	2,298
4-6 kişi	243	154,15		
7 ve üstü	40	136,41		
Toplam	300			

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların öğrencinin kendisi dahil olmak üzere evde yaşayan toplam kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, farklı sayıda kişiden oluşan ailelere sahip öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($X^2 = 2,298$; $sd:2$; $p > .05$).

Tablo 2.11. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Aile Tutumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralamalar Ortalaması	Sd	X^2
Demokratik	154	152,09	3	,205
Otoriter	29	144,98		
İlgisiz	8	154,69		
Koruyucu	109	149,41		
Toplam	300			

Tabloda da görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden almış oldukları puanların öğrencinin algıladığı anne-baba tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, farklı algılamalara sahip öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($X^2 = ,205$; $sd:3$; $p > .05$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın örneklemini oluşturan liselerde öğrenim gören öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerini etkileyen değişkenler tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet, yaş, doğum yeri, sürekli oturduğu yer, sınıf düzeyi, ailesi ile birlikte yaşayıp yaşamaması, anne-basının boşanıp boşanmaması, anne ve babasının eğitim düzeyleri, aile birey sayısı ve öğrencinin algıladığı aile tutumu gibi değişkenlerinin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerine olan etkisine ilişkin denenceler tartışılmış ve yorumlanmıştır.

1-Cinsiyetin Değişkenin Öğrencinin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Olan Etkisi:

Kız öğrencilerin rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri erkek öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

Örneklemini oluşturan öğrencilerin rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

İbrahim Ethem ÖZDEMİR 1985 yılında yaptığı araştırmasında; kız öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri erkek öğrencilerinin beklentilerine göre yüksek olduğu görülmüştür. Farklı kültürlerde yetişen kız öğrencilerin, çevrelerinden, erkek öğrencilerden daha fazla etkilenmiş olabilecekleri belirtilmiştir. Kız öğrencilerin çeşitli bölgelerden farklı kültürler ile yetişmiş olarak okula devam ederek ve okul çevresinden erkek öğrencilere göre daha çok etlenmiş olabileceği belirtilmektedir. Böylece kız öğrencilerin gereksinimlerinin giderilmesi için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden daha çok yardım beklemeleri doğal sayılabilmektedir.

İbrahim Ethem ÖZDEMİR 1991 yılında yaptığı **“Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi”** başlıklı araştırmasında ise kız öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri yüksek olduğu görülmüştür. Cemiyetten ve kültürden kız öğrencilerin cinsiyetin de etkisiyle kendilerini ifade etme arzularının erkek öğrencilere göre ifade etme olanağı bulamamaları gerginliklerini artırmış olabilir. Bu durum kız öğrencilerin erkeklere göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin artmasına neden olmuş olabilir.¹

Erengül DUMAN 1985 yılında **“Liselerde Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentileri ve Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörler”** başlıklı araştırmasında; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha uygun ve olgun düzeyde görev beklentileri olduğu görülmüştür.²

Seher BALCI 1990 yılında yaptığı **“Meslek Liselerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler”** başlıklı araştırmasında; kız

¹ İbrahim E. ÖZDEMİR: Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi) 1991. s.117-118

² Erengül DUMAN: Lise Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentileri ve Bu Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörler. Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1985

öğrenciler ile erkek öğrencilerin beklentileri arasında önemli fark görülmemiştir. Bu da bu araştırma bulgularını desteklemektedir.³

Düriye ALP 1995 yılında yaptığı **“Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri”** başlıklı araştırmasında; velilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin cinsiyete göre farklılık olmadığı görülmüştür. Ülkemizin sosyal yapısı gereği çocuk yetiştirme ve büyüme sorumluluğu annelere yüklendiği ve çocuğun her şeyi ile annelerin ilgilenmesi düşüncesi ile kadın velilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerin yüksek olması beklenirken erkek veliler ile kadın velilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkın önemli olmadığı görülmüştür.⁴

Süleyman DOĞAN **“Üniversite Gençliğinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerini Anlayışları”** konulu sempozyum yaptığı konuşmasında; üniversite öğrencilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde sadece üç maddede cinsiyetin farklılık gösterdiğini belirtmiştir:

-Öğretim elemanı, akademik danışman, rehberlik ve psikolojik danışma uzmanları ile aralarındaki işbirliğinde.

-Testler ve öğrenciler hakkında toplanan özel ve kişisel bilgilerin gizliliğinin sağlanması.

-Üniversite yöneticilerinin gençlik psikolojisi, gençlik sorunları hakkında bilgilendirilmesi.⁵

Nilüfer Voltan ACAR 1995 yılında yaptığı **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Kimler Yararlanıyor?** başlıklı araştırmasında; cinsiyete göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanma derecesi

³ Seher BALCI: **Meslek Liselerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler**, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1990 s.129.

⁴ Düriye ALP: **Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Samsun, 1995. s.70.

⁵ Süleyman DOĞAN: **Üniversite Gençliğinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerini Anlayışları**. I. Üniversite Gençliğine Uyum Sorunları Sempozyumu, Ankara, 1998. s.124

farklı mıdır? Sorunu incelemiştir. Buna göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yüzde olarak kadınların daha fazla yararlandığı görülmüşse de yüzdeler arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.⁶

2-Yaş Değişkeninin Öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Yaşı büyük öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri yaşı küçük öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, yaş değişkenine göre aralarındaki fark anlamlı bulunmamış olup sonuçlar denenceyi destekler nitelikte değildir. Çünkü beklenti düzeyinin yaşı büyük olan öğrencilerin beklentileri yaşı küçük olanlardan fazla çıkmamıştır.

Lise dönemi, öğrencinin ergenlik dönemini kapsamaktadır. Bu dönem öğrencilerin hem fiziksel hem de cinsel değişimler yaşamaktadır. Yine bu dönem bireyin toplumsal olaylarda kendi rolünü tanıdığı ve bu role uygun davranışlar geliştirdiği dönemdir. Yaş düzeyi yükseldikçe problemleri artmaktadır. Lise eğitiminin sonuna doğru, öğrencinin hangi mesleğe yöneleceğine karar vermesi ve buna ulaşmak için yeni çabalar geliştirmesi gerekmektedir. Eğer üniversiteye devam edecekse yine kendine uygun bölümü seçme ve gerekli bilgiyi alma konusunda yardımlar beklemektedir. Öğrenciler bu tür bilgilere ulaşmak ve sorunlarının paylaşmak için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden daha fazla yardım beklemektedirler.

İbrahim Ethem ÖZDEMİR 1991 yılında yaptığı araştırmasında; yaşı öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerine etkisini

⁶ Nilüfer. ACAR; PDR'de Yirmibeş Yıl, (Ankara, 2003), s.297

inlemiştir. Bu araştırma sonucuna göre yaşı küçük olan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri yaşı büyük öğrencilerin beklentilerine göre fazla çıkmıştır. Bunun nedeni şöyle açıklamaktadır: Yaşı yükselen öğrencilerin büyüme, olgunlaşma ve gelişme düzeyi de artmaktadır. Buna paralel olarak hayatı ile birlikte hoşgörüsünün de geliştiği düşünülmüştür. Ayrıca öğrencilerin kendilerini, çevrelerine uyum sağlayabileceği gücü kendisinde bulmasıyla kendi sorunlarına çözüm yolları bulma ve sosyal ilişkilerini düzenleme becerisini geliştirdiği düşünülebilir. Oysaki, yaşı küçük öğrencilerin sorunlarını çözüm yollarını ararken birilerinin yardımına ihtiyaç hissederler. Bu nedenle yaşı küçük olan öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri yaşı büyük olanlarınkinden daha yüksek düzeyde olabilir.⁷

Seher BALCI 1990 yılında yaptığı araştırmasında **“Meslek Liselerindeki Öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerini”** incelemiştir. Yaşı büyük olan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerde yaşı küçük olan öğrencilerin beklentilerinden yüksek çıkmıştır. 19 ve yukarısı yaş grubunda bulunan öğrencilerin diğer yaş gruplarına göre daha çok problemlili oldukları görülmüştür. Çünkü bu yaş grubunda bulunan öğrenciler gelecekle ilgili planlar yapmaya başlamış olabilirler. Öğrenciler bir mesleğe sahip olarak mezun olacaklarsa da mesleğinde nasıl ilerleyebileceği, iyi bir iş bulup bulamayacağı veya yüksek öğretime girip giremeyeceği kaygısını taşıyor olabilirler. Yaş ilerledikçe öğrencilerin ilgileri değişmiş olabilir. Eski alışkanlıklarının yerini yenileri almış olabilir. Bağımsız bir kişiliğe sahip olup, evin denetiminden kurtulup kendi sorumluluğunun zorluklarını taşıyor olabilir. Bu yaş grubu öğrencilerin bu gibi sebeplerle rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri artırmış olabilir.⁸

Nilüfer Voltran ACAR 1995 yılında yaptığı araştırmasında yaş düzeyine göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanma konusunu

⁷ İbrahim E. ÖZDEMİR, a.g.e. s.96

⁸ Seher BALCI, a.g.e. s.132

incelemiştir. Buna göre yaş yükseldikçe buna paralel olarak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanma oranının da düştüğü görülmüştür.⁹

3-Doğum Yeri Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Kentte doğan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, köyde doğan öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri doğum yeri değişkenine göre kentte dünyaya gelen öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin köyde dünyaya gelmiş öğrencilerin beklentilerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

Kent yaşamının köy yaşamına göre daha fazla zorlukları vardır. Ekonomik ve sosyal hayatın günden güne geliştiği günümüzde öğrenciler kentin hızlı gelişmesine ayak uydurmakta zorlanıyor olabilirler. Köyde sınırlı bir hayat olduğu için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri daha az olması beklenmektedir.

4-Devamlı İkamet Ettiği Yer Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Kentte yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri köyde yaşayan öğrencilerin beklentilerine göre daha fazladır.

⁹ Nilüfer V. ACAR. a.g.e. s.298

Örnekleme oluşturan öğrencilerin köyde yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, kentte yaşayan öğrencilerin beklentilerinden farkı anlamlı bulunmamıştır.

Köy yaşantısının getirdiği sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik koşulları kent yaşamınınkinden farklıdır. Kentin de kendine göre sorunları vardır. Kentte yaşayan birey kentin kalabalığından sıkılmış olabilir. Kentin hızlı yaşayışına uyum sağlayamıyor olabilir. Çevresindeki etkinliklere katılmak istiyor fakat fırsat bulamıyor olabilir. Kentte farklı ekonomik yaşantılar sahip insanlar daha ağırlıktadır. Çocuk kendinden daha zengin yaşantılara özeniyor olabilir. Buna ulaşamadığı için kendini ve ailesini suçluyor olabilir. Kentte iyi ve kötü alışkanlık kazanma ortamı daha fazladır. Sigara eroin gibi kötü alışkanlığa başlamış olabilir. Bunlardan kurtulmak veya diğer problemlerine çözümler bulabilmek için başvuracağı okul rehberlik bürolarıdır.

Köyde hayat ise daha sınırlıdır. Herkesin birbirini tanıdığı komşuluk ve akrabalık bağların daha güçlü olduğu bir yaşam vardır. Gelenek ve göreneklerin ağırlığı fazladır. Ayrıca köyde her birey çalışma hayatına katılmaktadır. Her yaştaki çocuk yapabileceğine, göre bir görevi vardır. Köyde gereken bilgi ve karşılaşılabilecekleri sorun daha azdır. Bu nedenle rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler daha azdır.

5-Sınıf Düzeyi Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Sınıf düzeyi yüksek öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, sınıf düzeyi düşük öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri sınıf değişkenine göre sınıf düzeyi yüksek öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Lise son sınıf öğrencilerin beklenti düzeylerinin yüksek olması beklenmekteydi.Çünkü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yetki ve sorumluluğu hakkında yılların verdiği avantajla daha çok bilgilenmiş olabileceği söylenebilir.Sınıf düzeyi yükselen öğrencilerin eğitim ve öğretim alanında gerek ders içi gerekse ders dışı etkinliklerle bir gelişim gösterebileceği beklenmektedir. Öğrencilerin bilgi, beceri, alışkanlık, ilgi, ideal ve değer takdir duygularının gelişmesi sınıf düzeyinin yükselmesiyle gerçekleşebilir.Böylece öğrencilere uyum sağlayabilme olanağı verilmiş olabilir.Son sınıf olan öğrencilerde gelecek kaygısının yarattığı endişe ve belirsizlik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine karşı ilgi istek ve yardım alabilme beklentilerini artırmış olabilir.

Lise dönemi öğrencinin ergenlik dönemidir.Bu dönemde öğrenci hem fiziksek hem de cinsel değişimler yaşamaktadır.Yine bu dönemde birey toplumsal olaylarda, kendi rolünü tanımaya ve bu role uygun davranışlar geliştirmeye çalışır.Sınıf düzeyi büyüdükçe sorunları da artmaktadır.Son sınıfa gelindiğinde bir meslek seçip o mesleğe ulaşmak için çalışması gerekmektedir.Ya da yüksek öğretime devam etmeyi düşünüyorsa ona ulaşmak için çalışması gerekmektedir.Kendisine uygun bölümü seçmek için bilgi toplaması gerekmektedir.Öğrenciler bu tür bilgilere ulaşmak ve sorunlarını paylaşmak için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden daha fazla bir beklenti içine girerler.

İbrahim Ethem ÖZDEMİR 1991 yılında yaptığı araştırmasında da psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri sınıf düzeyine göre farklı olmadığı görülmüştür.Varılan bu sonuç bu araştırmayı desteklemektedir.¹⁰

¹⁰ İbrahim E. ÖZDEMİR. a.g.e. s.96

Erengül DUMAN 1985 yılında yaptığı araştırmasında; lise öğrencilerinin danışmanlardan görev beklentilerini incelendiğinde farklı sınıflar arasında önemli fark bulunmadığı görülmüştür. Varılan bu sonuç bu araştırmayı desteklemektedir. Danışmanlar, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten sorumlu ve yetkili eleman oldukları için DUMAN'ın araştırmasında örnek olarak verilmiştir.¹¹

Seher BALCI ise yaptığı araştırmasında; sınıf seviyesi yüksek olan öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri sınıf düzeyi düşük olan öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.¹²

6-Ailesi İle Birlikte Yaşayıp Yaşamadığı Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri ailesi ile birlikte yaşayan öğrencilerin beklentilerine göre daha fazladır.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri ailesi ile birlikte yaşayıp yaşamama değişkenine göre ailesi ile birlikte yaşayan ve ailesinde ayrı yaşayanların öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Analiz sonucunda ailesi ile birlikte yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin beklentilerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

¹¹ Erengül DUMAN. a.g.e. s.51-52

¹² Seher BALCI. a.g.e. s.135

Öğrenci ailesinden ayrı olduğu için ailesini özleyebilir. Eğer akrabasının yanında kalıyorsa kendini fazlalık hissediyor olabilir. Ailenin kurallarına yabancı olduğu için zorlanıyor olabilir. Evde rahat davranamıyor olabilir. Ailenin yaşam tarzına uyum sağlayamıyor olabilir. Evde rahat ders çalışabileceği ortam bulamıyor olabilir. Aileye kendini yabancı hissediyor olabilir ve problemlerini paylaşabileceği birini bulamıyor olabilir. Ailesinden ayrı kalması maddi ve manevi yönden üzüyor olabilir. Ekonomik zorluklar yaşıyor olabilir. Onlar kendileri bir aile benim bunların içinde ne işim var diyerek kendini suçluyor olabilir.

Öğrenci yurttaki kalıyor olabilir. Yurtdışı kurallarına uyumda zorlanıyor olabilir. Odayı paylaştığı arkadaşları ile anlaşamıyor olabilir. Yemekler konusunda problemler yaşıyor olabilir. Kendi sorumluluğunu taşımak ağır geliyor olabilir. Her istediğinde ailesine ulaşamıyor olabilir oda kendisinde psikolojik çökkünlük yaratıyor olabilir.

Bu gibi nedenlerle ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri ailesi ile birlikte yaşanlarındakinden fazla olacağı beklenmekteydi. Oysaki, tam bunu tersi çıkmış ve ailesi ile birlikte yaşanların rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri yüksek çıkmıştır.

Bunun bir çok sebebi olabilir. Ailesi ile birlikte yaşayan öğrenciler aileleri ile problemler yaşıyor olabilir. Ailesinin öğrenciye karşı tutumu olumsuz olabilir. Koruyucu bir ailesi var ise kendi kişiliğini geliştirememiş olabilir. Okulu ve arkadaşları ile uyum sorunları olabilir. Daha iyi sonuçlara ulaşmak için bu konuda daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

7-Boşanmış Anne Baba ve Boşanmamış Anne Baba Çocukları Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Boşanmış aile çocuklarının, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri boşanmamış aile çocukların beklentilerine göre daha fazladır.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri anne babası beraber olan ve anne babası boşanmış olan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Anne-babanın boşanması çocuğun gelişiminde en önemli faktör olan tam aileye son veren ve çocukların üzerinde yaşam boyu etkilerini duyurabilecek bir olaydır. Anne-baba çocukları yönlendirmede, bilgi edinmede ve duygusal destek sağlayıcı önemli bir kaynaktır. Ebeveynlerden birisinin ev ortamında olmaması çocuk gelişimi açısından olumsuzdur. Boşanma sonrası çocuklar genellikle annelerin yanında kalırlar. Kız öğrenciler, kendilerine örnek alacağı model olan anneyi yanında bulurlar. Fakat erkek çocuklar kendine model olacak babayı bulamadığı için kişilik geliştirmekte zorlanır.

Boşanma sonrası çocuk gelecek kaygısı yaşıyor olabilir. Anne baba ayrıldığı için ekonomik sorun yaşıyor olabilir. Ayrıca geleceğine güvenle bakamıyor olabilir. Kendisini güvende hissettirecek anne-baba yanında olmayabilir. Ebeveynlerden biri onu bırakıp gittiğine göre diğeri de gidebilir korkusu yaşıyor olabilir. Çocuk üzüntü hissediyor olabilir. Özellikle erkek çocukları bunu ifade edemiyor olabilirler. Toplumumuzda erkekler ağlamaz sözüyle erkeklerin üzüntülerini dışı vurmalarını engellenmektedir. O da üzüntüsünü şiddet şeklinde veya sessiz kalarak ifade ediyor olabilir.

Öğrenci öfke duyuyor olabilir.Boşanmadan sonra evden ayrılan ebeveyne karşı kendisini bırakıp gittiği için öfke duyuyor olabilir.Eğer ben olmasaydım anne babam boşanmazdı diyerek düşünüp kendini suçluyor olabilir.Evden ebeveynlerden birinin ayrılması ile evde bir boşluk olabilir.Çocuk bu boşluğu doldurmak için zararlı veya zararsız çeşitli etkinlikler yapmak istiyor olabilir.Evden ayrılan ebeveyn baba ise erkek çocuk kendine örnek alacağı model bulamadığı için, rol karmaşası yaşıyor olabilir.

Bu nedenler boşanmış aile çocuklarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri daha yüksektir denencesi oluşmuştur.Fakat araştırma sonucu boşanmış aile çocuklarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri boşanmamış aile çocukları ile aralarındaki farklı anlamlı çıkmamıştır.

Bunun nedeni toplumumuzda boşanmaların artması ile aileler bilinçleniyor olabilir.Ebeveynler boşanma gerçeğini kabul edip gerçeklerle yüzleşiyor olabilir.Boşanma sonrası boşanmanın acısını çocukları kullanarak birbirlerinden çıkarmak yerine oturup doğru kararlara varmış olabilirler.Böylece boşanmış olsalar da çocuklar için gerektiğinde bir araya gelip sorunlarına çözüm getiriyor olabilirler.Çocuklarına annesinin de babasının da onun yanında olduklarını ve her zaman yanında olacaklarını hissettirmiş olabilirler.Bu da öğrencinin rahatlamasını ve kendini güvende hissetmesini sağlamış olabilir.

8-Annesinin Eğitim Düzeyi Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Öğrenim düzeyi düşük anne çocuklarını rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri eğitim düzeyi yüksek öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

Eğitim düzeyi düşük annelerin çocuklarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri eğitim düzeyi yüksek annelerin çocuklarının beklentilerinden farkı istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Eğitim düzeyi yüksek annelerin eğitim konusunda belirli bir birikimi vardır. Anneler eğitim alırken ne sorunlar yaşadığını bilmektedir. Bu nedenle çocuğunun hangi dönemde hangi sorunlar yaşayabileceğini bilir. Ayrıca nasıl ders çalışacağı, sınavlara nasıl hazırlanacağı konusunda yardımcı olabilir. Ödevlerini hazırlarken hangi kaynaklardan nasıl yararlanacağı konusunda yardımcı olabilir. Okulda ve okul dışında karşılaştığı problemlerini çözmesinde yollar gösterebilir. Eğer birlikte çözemiyorlarsa okuldaki rehberlik uzmanından yardım alması konusunda yardımcı olabilir.

Bu nedenle öğrenci rehber olarak annesini her zaman yanında bulduğu için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri daha az olması beklenmektedir. Yalnız unutulmaması gereken bir gerçekte kuşaklar arası çatışma. Anne her zaman çocuğunu yanında olsa da günümüzde hızlı teknolojik ve ekonomik gelişmelerle birlikte bir kuşaklar arası çatışma olabilmektedir. Bu gerçek karşısında çocuğa ve aileye en sağlıklı yardımı sağlayacak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleridir.

Eğitim düzeyi düşük anne, çocuklar ders çalışma, sınava hazırlanma gibi her türlü okul problemlerinde çevresiyle, ailesiyle olan problemlerinde yardım için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine başvuracaklardır. Bu nedenle beklentileri daha çok artmaktadır.

Nilüfer Voltan ACAR yaptığı araştırmasında; eğitim düzeyine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden yararlanma incelemiştir. Buna göre öğrenim düzeyi yükseldikçe psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden yararlanmanın da buna paralel olarak yükseldiği görülmüştür.¹³

¹³ Nilüfer, V. ACAR, a.g.e. s.302

9-Babasının Eğitim Düzeyi Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Eğitim düzeyi düşük baba çocuklarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri eğitim düzeyi yüksek baba çocuklarının beklentilerine göre daha fazladır.

Eğitim düzeyi yüksek baba çocuklarının rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri eğitim düzeyi düşük baba çocuklarının beklentilerinden farkı istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Eğitim düzeyi yüksek baba çocuğunun geçtiği eğitim kademelerinden geçmiş ve bu aşamalarda hangi problemlerle karşılaştığını bildiği için çocuğuna daha bilinçli yaklaşacaktır.Çocuğunu dersleriyle ve problemleri ile daha yakından ilgilenecektir.Kendi deneyimlerini göz önünde bulundurarak çocuğu ile birlikte problemlerini çözmeye çalışırlar.

Düriye ALP yaptığı araştırmasında; velilerin eğitim düzeylerine göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir.Buna göre anne-babaların öğrenim düzeyleri yükseldikçe çocuklarına daha bilinçli davranmaya, ihtiyaçlarına cevap vermeye ve çocukları ile demokratik ilişkiler içine gireceklerdir.Bu davranışlar sonucu çocuk daha az problemlili olarak yeniliklere açık ve saydam bir şekilde ailesi ile çoğu sorununu paylaşacak, her konuda ailesinin yardımını alacak düzeye gelir.Bu şekilde çocuğunu yetiştiren rehberlik servisine ihtiyaç duyulan çoğu alanlarda yardımcı olan aileler, rehberlik servisinin yapacağı yardımın çoğunu kendileri yaptığı için okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin de yüksek olmayacağı söylenebilir.Öğrenim düzeylerine göre velilerin rehberlik ve psikolojik

danışma hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasındaki farkın önemsiz olduğu sonucuna varılmıştır.¹⁴

10-Aile Birey Sayısı Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Birey sayısı fazla aile çocuklarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri birey sayısı az olan aile çocuklarının beklentilerine göre daha fazladır.

Aile birey sayısı fazla aile çocukların rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri birey sayısı az aile çocuklarının beklentilerinden farkı istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Kalabalık ailede anne ve babanın çocuklarına ayıracakları zaman kısıtlı olmaktadır.Baba bütün gün çalışıp geldikten sonra her çocuğuyla ayrı ayrı ilgilenme fırsatı bulamıyor olabilir.Öğrenci ailesinin kendisi ile az ilgilenmesine üzüldüğü olabilir.Kardeşlerini kıskanıyor olabilir.

Ailede babaanne ve büyükbaba varsa buda daha farklı sorunlara neden oluyor olabilir.Özellikle çocuk terbiyesi konusunda anne baba ile karşı karşıya gelmeye neden oluyor olabilir.Babaannede ve büyükbaba da, genellikle çocuğun doğru veya yanlış her istediğini yapma isteği vardır.Bu da öğrencide davranış karmaşasına sebep oluyor olabilir.

Aile birey sayısı az olduğu zaman anne ve baba çocuklarına daha fazla zaman ayırabilirler.İlişkileri daha etkin ve güzel olabilir.Kalabalık aile anne ve baba hangi çocuğuyla ilgileneceklerini bilememekte ve çocukları ile ilgilenme zamanları daha az olmaktadır.

¹⁴ Dürriye, ALP.a.g.e. s.71

11-Ailenin Bireye Karşı Tutumu Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi:

Otoriter, ilgisiz ve koyucu davranan aile çocuklarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri demokratik davranan aile çocukların beklentilerine göre daha fazladır.

Öğrencilerin algıladıkları aile tutumu değişkenine göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Çocuklar ailede ebeveynleri kendisine nasıl davranıyorsa onu örnek alırlar ve çevrelerine onlarda aynı davranışı gösterirler. Demokratik çevrede yetişen öğrenci çevresine demokratik davranacaktır. Demokratik ailede her kes söz sahibidir. Öğrenci duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade eder. Sorunlarını ailesi ile daha rahat paylaşır. İsteddiği zaman ailesi ile rahat konuşabilen öğrenci kendi rahat ve güvende hisseder. Çünkü ailesinin kendisinin yanında olduklarını hisseder. Yanlış yaparsa bile ailesinin kendisini uyaracağını ve kendisine yardımcı olacaklarını bilir. Bu da kendine olan güvenini artırır. Kişiliğini oluşturmada aile iyi bir örnek olmuştur. Kendisinde çevresine ve ilerde kendi çocuklarına böyle davranmaya çalışacaktır.

Otoriter ailelerde birey korkuyla büyür. Her zaman kendine kızacak birileri olduğunu düşünüyor olabilir. Tabii ki, ailenin gerektiği zaman otoriter olması gerekir. Fakat sürekli otoriter olacağım diyerek öğrenciyi baskı altında tutmak olumsuz sonuç yaratabilir. Öğrenci sorunlarını ailesi ile paylaşmadığı için bunu çeşitli davranışlarla dışa vuruyor olabilir. Bunu kavga ve gürültü ile gösteriyor olabilir. Aile ile rahat konuşmadığı için ailesini kendine önem vermediklerini düşünüyor olabilir. Bu da onun ailesine karşı kırgınlık duymasına sebep oluyor

olabilir.Sert, her şeye kızan ve ailesindekilerin düşüncelerine önem vermeyen bir ortamda yetişen öğrenci çevresine aynı davranışları sergiliyor olabilir.O da arkadaşlarına ve kardeşlerine aynı otoriteyi kurmaya çalışıyor olabilir.Bu da onun okuldaki arkadaşları ve çevresindekilerle iyi ilişkiler kurmasını engelliyor olabilir.Çevresi ile ve arkadaşları ile iyi iletişim kuramadığı için sorunlarını çözemediği için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri artmaktadır.

İlgisiz aile çocukları ise kendini çok rahat ve her istediğini yapabileceğini düşünüyor olabilir.Bu da onun sorumsuz davranmasına sebep oluyor olabilir.Öğrenciler ailelerin kendisine ilgisiz davranmasını kendi içinde farklı yorumluyor olabilir.Ailem benimle ilgilenmiyor ailem beni sevmiyor diye düşünüyor olabilir.Sorunlarını ailesi ile paylaşamadığı için bu sorunlar okul başarısını olumsuz etkiliyor olabilir.Öğrenci ailem benimle nasılsa ilgilenmiyor başarılı olmasam da olur diye düşünüyor olabilir.Ailenin kendisine önem vermediğini düşündüğü için kendine önem verecek birilerini bulmaya çalışır. Öğrenciler çeşitli çetelere veya kötü işlerinde kullanmak için adam arayan insanların ağlarına düşmüş olabilir.Çünkü bu ortamda kendine önem veren ve dinleyen birileri vardır.Ailesinde bulamadıklarını buralarda bulmaya çalışıyor olabilir.

Koruyucu aileler ise anne ve baba her şeyi sürekli kendileri yaparlar.Çocuklarına hiçbir sorumluluk vermezler.Böyle ailelerde yetişen öğrenciler her şeyde anne ve babalarını ararlar.Öğrencinin kendine güveni gelişmemiştir.Yaşı büyüse bile kendi başına karar veremez.Kendi başına hiçbir iş yapamaz.Hiç sorumluluk almadığı için sorumluluk duygusu gelişmemiştir.Kendilerine güvenleri artmadığı için okulda etkinlik gösteremez.Arkadaşları ile ilişki kurmakta zorlanır.En küçük şeyde ailesinin yapmasını bekler.Kendi kendine karar veremez.Koruyucu ailede yetişen öğrenciler hayatının her döneminde birilerinin kendi adına karar vermesini beklerler.Bu da onların hayattaki başarılarını olumsuz yönde etkiler.

Düriye ALP yaptığı araştırmasında; velilerin çocuklarına karşı benimsedikleri tutum ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında önemli farklılıklar olduğu görülmüştür.

Velilerin çocuklarına karşı tutumlarında demokratik tutumlarında demokratik tutumu benimseyenlere göre farklı bulunurken, demokratik tutum ile koruyucu tutumdaki velilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkın önemsiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Çocuklarına karşı demokratik davranan velilerin amacı daha iyi yetiştirmek, onlar için en uygun olanı yapmak çocuklarının mutlu olmalarını sağlayacaktır. Bu amaçla çocukların eğitiminde de en iyi eğitimi sağlamak, başarılarını artırmak ve çocuklarının bir bütün olarak gelişimi sağlamak isterler. Bu isteklerini gerçekleştirmelerine yardımcı olacak hizmet dalı okullarda sunulan rehberlik psikolojik danışma hizmetleridir.

Dolayısıyla çocuklarına demokratik davranan velilerin rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinin daha yüksek olacağı düşünülebilir. Aynı şekilde koruyucu tutumu benimseyen velilerinde bu hizmetlerden beklentilerinin yüksek olması beklenen sonuçtur. Çocuklarına karşı otoriter ve ilgisiz davranan velilerin beklenti düzeyleri diğerlerinden düşüktür. Buna göre velilerin çocuklarına verdiği değer gösterdiği ilgi saygı oranında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin de değiştiği söylenebilir.¹⁵

Kurtman ERSANLI 1988 yılında “Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerini Etkileyen Faktörleri” başlıklı araştırmasında; ailenin tutumu demokratikleştikçe çocuğun benlik tasarımı düzeyinin yükseldiği, otoriter ve ilgisiz olursa benlik tasarımı düzeyinin düştüğü görülmüştür.

¹⁵ Düriye ALP. a.g.e. s.74

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Bu araştırmada; liselerde öğrenim gören öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Buna göre öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin varlığından ve öneminden haberdarlardır, fakat beklentileri bilinçli değildir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin görevinin ne olduğunu tam olarak bilmemektedirler. Öğrencilerin bir dereceye kadar kendi ihtiyaçlarının bilincine vardıkları, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yoksun olmadıkları görülmüştür.

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerin bazı değişkenlerin etkisine ilişkin bulgular şunlardır:

1-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri ölçeğinden almış oldukları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan

bağımsız grup t testi sonucunda, kız ve erkek öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

2-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların yaş (gruplandırılmış) değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, farklı yaş grubundaki öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

3-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız t testi sonucunda köy ve kentte doğan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Analiz sonucunda, kentte dünyaya gelmiş öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

4-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların sürekli ikamet ettikleri yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, köy ve kentte yaşayan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

5-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

6-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların aileyle birlikte yaşayıp yaşamama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, ailesiyle birlikte yaşayan ve ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Analiz sonucunda ailesiyle birlikte yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin beklentilerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

7-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri ölçeğinden almış oldukları puanların anne-babanın boşanıp boşanmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız t testi sonucunda, anne-babası beraber anne-babaları boşanmış olan öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

8-Örnelemi grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, farklı eğitim düzeyinde annelere sahip öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

9-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, farklı eğitim düzeyinde babalara sahip öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

10-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların öğrencinin kendisi dahil olmak üzere evde yaşayan toplam kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, farklı sayıda kişiden oluşan ailelere sahip öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

11-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler ölçeğinden almış oldukları puanların öğrencinin algıladığı anne-baba tutumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis_h testi sonucunda, farklı algılamalara sahip öğrencilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Rehber öğretmenin hizmet alanı, öğrencileri, öğretmenleri, yöneticileri ve velileri kapsamaktadır. Rehberlik hizmetlerinden beklenen faydayı sağlamak için: rehber öğretmenin ve bunların ilişki içinde olduğu kişilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri bilinmesi gerekmektedir. Rehber öğretmenin görevleri ile ilgili yapılan araştırmalarda rehber öğretmenin görevi olmayan hizmetlerinde rehber öğretmenden beklendiği görülmüştür. Bunun nedeni rehber öğretmenin aynı zamanda rehberlik de yapan bir yönetici olarak görülmektedir.

Rehberliğin en önemli işlevlerinden bir olan eğitsel ve mesleki yönlendirmenin tam olarak yerine getirilmediği görülmüştür. Böylece bir işlevin yerine getirilmesi için esas olan ilgi, beceri ve yetenek envanteri sadece uygulanmış pratiğe geçirilmemiştir.

Okul rehberlik bürolarındaki rehber öğretmen sayısı 1'i aşmamaktadır. Bu durum ise çok sayıda öğrenciye hizmet verme durumunda kalan rehberlik büroları

işlevlerini yerine getirememelerine sebep olmaktadır. Ayrıca rehber öğretmenlerin test, mesleki doküman ve rehberlik odası konusunda eksiklikler olduğu görülmüştür.

Rehberlik hizmetlerinin etkin olması, rehber öğretmenlerin bilgi verme ile ilgili görevlerinden önce kendi hizmetlerini topluma iyi bir şekilde tanıtması ile mümkün olabilir.

Öneriler

1-Okul rehberlik hizmetlerinin gereğine inanmış, bu konuda eğitim almış, teoride ve pratikte bilgili ve deneyimli uzmanların okullarda görev almaları sağlanmalıdır.

2-Okullardaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesini sağlayacak sayıda ve nitelikte rehber öğretmen görevlendirilmelidir. Rehber öğretmenin biri koordinasyon görevlisi diğeri ise rehber öğretmen sıfatıyla okul müdürleri ile irtibatlı çalışmalıdırlar.

3-Her okulun fiziki imkanları göz önüne alınarak rehberlik hizmetleri için en az iki oda ayrılması sağlanmalıdır. Biri rehber öğretmenlerin çalışması diğeri ise öğrenciye yönelik psikolojik danışma odası olarak düzenlenmelidir.

4-Öğrenci tanıma teknikleri uygulaması öğrenciye yapılacak rehberlik uygulamalarının ilk adımıdır. Bu nedenle tekniklerin uygulanması ve sonuçların değerlendirilmesi konusunda okul rehber öğretmeni gerekli özeni göstermelidir.

5-Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin işlerlik kazanmasında diğer önemli boyutta okul veli işbirliğidir. Çocukların ve gençlerin eğitiminde en önemli iki kurum şüphesiz ki veli ve okuldur. Çocukların gelişmesinde aile, sosyal ve kültürel ilişkilerinin etkilemesi ile son derece önemlidir.

6-Öğrencilerle sürekli ilişkisi olan öğretmen, danışman, yönetici gibi görevliler için hizmet içi kursları açmak ve bu görevlilerin bu kurslara katılımları sağlanmalıdır.Böylece hizmet içi rehberlik kurslarına katılan görevlilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tanınması sağlanmalıdır.

7-Okullarda rehberlik hizmetlerinin okullarda yerleştirilmesi okul yöneticisinin tutumuna bağlıdır.Çünkü okul rehberlik örgütünün başı okul müdürüdür.Okuldaki rehberlik programının hazırlanmasında ve gerçekleştirilmesinde ve en önemlisi rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanabileceği uygun bir ortam sağlaması gerekmektedir.Bu nedenle okul müdürleri rehberlik uygulamalarının önemi konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir.

8-Öğrencilere kendilerini tanımaları, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sınırlarını öğrenerek bu hizmetlerden nasıl yararlanabileceği öğretilmelidir.Bundan sonra öğrenciler rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinden neler bekleyebileceklerini anlamış olurlar.

9-Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bütün okullara yaygınlaştırılmalı ve ders programına haftada bir saat rehberlik dersi eklenmelidir.

10-Bilim ve teknoloji alanındaki değişme ve gelişmelerin büyük bir hızla devam etmesi , öğrenci, öğretmen, danışman, yönetici ve velilerin bu değişim ve gelişim içinde, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinin daha çok artmasına zemin hazırlamaktadır.Bu nedenle rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri ile ilgili araştırmaların devamlı olarak yenilenmesi öğrencilerin daha iyi rehberlik hizmeti almalarını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

ALP, Düriye; **Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun, 1995

ACAR, V.Nilüfer: (2003) **PDR'de Yirmibeş Yıl (Makaleler)**. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.

Gül Aydın: *Öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Algı ve Beklentileri*. **Eğitim ve Bilim Dergisi**, (12,65, 1978)

AYDIN, Suat: **Eğitimde Uygulamalı Rehberlik**. Ankara. Barış Kitap Basın Yayın Dağıtım.

BALCI, Ali. (2001); **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler**, Ankara: Pegem Yayıncılık.

BALCI, Seher; **Meslek Liselerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler**, Gazi Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1990

BAYMUR, Feriha; (1975) **Rehberlik Nedir? Rehberliğin Anlam, İlkeleri, Türleri ve Başlıca Görevleri**, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.s.6

BAKIRCIOĞLU, Rasim. (1994). **İlköğretim Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara. Turhan Kitabevi.

BERGSTEIN, H. And GRANT, C.W. (1961) **How Parents Perceive The Counselor's Role**. Personnel and Guidance Journal, 39, May, 1961.

BROUGH, R.J. (1965). **Sources of Student Perception of the Counselor**. Personnel and Guidance Journal, 43: 597-599

CAN, Can. (2002). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara. Pegem Yayıncılık.

CANPOLAT, Cemal; **Orta Öğretimde Öğrenci ve Velilerin Öğretmenlerden Beklentileri**, Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1987. s.54-55

CHAPMAN, D.W, M. DE MASS, C, O'BRIEN; **Parents Perceptions the Effectiveness of Public School Counselor in Collage Advising**, The School Counselor, 4, 38, 1991

DENİZ, Zeynep ; **Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Beklentilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi**, İnönü Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 1993

DOĞAN, Süleyman; **Üniversite Gençliğinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezini Algılayışları**, I.Üniversite Gençliğine Uyum Sorunları Sempozyumu, Ankara, PDRAM, 1989.

DUMAN, Erençül; **Liselerde Öğrencilerinin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentileri ve Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörler**, Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1985.

EFRİFF.W. (1961), **Perceptions of the Counselor**, The School Counselor, 8, March, 1961.

GIBSON, R.L. (1962): **How Students Perceive the Counselor's Role**. Personnel and Guidance Journal, 386-388

GOGEN, H.(1997): **Okul Rehberlik Bürolarının Rolü (Eğitim Programları İçinde Yer Alan Rehberlik Programı Amaçlarının Lise 1. Sınıflarda Gerçekleştirme Düzeyi)**, Kocaeli Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1997.

GÖRKEM, N. (1985); **Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Gördükleri Hizmetler Arasındaki Fark**, Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1985

GRANT, C.V. (1954) **How Student Perceive the Counselor's Role**, Personnel and Guidance Journal, Vol.32. March, 1954

GÜLTEKİN,İsmail. (1984). **Orta Dereceli Okullarda Sınıf Öğretmenlerinin görev Algıları**. Ankara: Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

HELMS, B.J. and F.A. İBRAHİM. (1983);**A Factor Analytic Study of Parents Perceptions of the role and Function of the Secondary School Counselor**,Measurement and Evaluation in Guidance, 16,2, 1983

HUTCHINSON, R.L. and R.L. BOTTORFF. (1986)**Selected High School Counseling Services: Student Assessment**. The School Counselor, May, 35, 4, 350-354

JENSON, R.E. (1955). **Student Feeling About Counseling Help**, Personnel and Guidance Journal, vol.33, May. 1955

KANTARCIOĞLU, Selçuk. (1998). **Orta Dereceli Okul Öğretmenleri İçin Rehberlik**. İstanbul. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

KEPÇEOĞLU, Muharrem. (2001). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. İstanbul. Alkım Yayınevi.

KETTEMAN, C. S. (1968) **The Opinion of Selected Publics Concerning the School Counselor's Function**, The School Counselor, 41-45

KUZGUN, Yıldız. (2000). **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara. ÖSYM Yayınları.

KÜLAHOĞLU, Şermin. (2001). **Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi**. Ankara. Pegem Yayıncılık.

MASON, E.J., ARNOLD, D. S., HYMAN, J.A. **Expectations and Perceptions of Guidance Counselor as Described by Student and Parents**. Counselor Education and Supervision, 14, 1975

Örnekleriyle Türkçe Sözlük, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996.

ÖZ, Muharrem; **1950'den Günümüze Türkiye'de Rehberlik Hizmetleri**, Dokuz Eylül Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1994

ÖZDEMİR, İbrahim Etem; Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi, Hacettepe Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Anlara, 1991

ÖZGÜVEN.İ.E (1980). Okul Rehberlik Hizmetlerinde Kimler Ne Yapar?. Ankara. M.E.B.

Öztoprak, Süheyla; Rehberlik Hizmetlerinin Tanıtılmasının Veli Beklentilerine Etkisi, Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1991.

ÖZOĞLU. Ç. Süleyman; Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma, İzmir, Ege Üniversitesi Matbaası, 1982.

PATTERSON, C.H. The Counselor in the School Selected Readings. New York: Mc Graw Hill Book Co.1967

PIŞKİN, Metin : Orta Dereceli Okullarda Görevli Yönetici Öğretmen ve Danışmanların İdeal ve Gerçek Danışmanlık Görevleri. Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, 1989

REMLEY,T.P and P.L ,ALBRIGHT (1988) Expectations for Middle School Counselors: View of Students, Teachers, Principal and Parents. The School Counselor, Mar., 35, 4, 290-296

ROWE, F.A. (1986) College Students' Perceptions of High School Counselor, The School Counselor, 36:1989. s.260-264

STILLER, A. And F.B, GANNON. **Differential Perceptions of Counselor Role: Implications for Program Modification**, The School Counselor, 15:3, January 1968, s.198-202

TAN, Hasan. (1992). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. İstanbul. Alkım Yayınevi.

VALİNE, W.J. E.B,HİGGİNGS and R.B, HATCHER. **Teacher Attitudes Toward the Role of the Counselor: An Eight-Year Follow-up Study**, The School Counselor, (January 1982), s.208-211

YEŞİLYAPRAK, Binnur. (2003). **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım**. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.

YILMAZ, Hasan. ve Ö, ÜRE. (2002). **Rehberlik**. Konya. Çizgi Kitabevi.

EK-1

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİNDEN BEKLENTİLER ENVANTERİ

1. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinin olumlu olarak sürdürülmesinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden (servislerinden) yararlanmalıdır.
2. Öğrencilerin ilgi, yetenek, ihtiyaç ve değerlerine uygun bir mesleğe yönelebilmelerinde yardımcı olunmalıdır.
3. Öğrenci problemlerine çözüm yolları bulabilmek için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden (servislerinden) yararlanmalıdır.
4. Ders programlarının eğitim ve öğretimin özelliklerine uygun olarak hazırlanmasında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden (servislerinden) yararlanmalıdır.
5. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri) öğrencilere tanıtılmalıdır.
6. Öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarına ve gelişimlerine yardımcı olma amacına yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri) verilmelidir.
7. Rehberlik ve psikolojik danışma personeli, velilerin okul ile sıkı bir biçimde ilişkide bulunmasına yardımcı olmalıdır.
8. Rehberlik dersleri ders programında yer almalıdır.

9. Öğrencilerle hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma yapılmalıdır.
10. Öğrencilere psikolojik testler ve envanterler uygulanmalı ve elde edilen sonuçlar duyurulmalıdır.
11. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde (servislerinde) görevli personel, sır saklama gibi etik (ahlak) kurallara uymalıdır.
12. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri) öğrencilere okul- içi ve okul dışı çevreyi tanıtmalıdır.
13. Başarısız öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti verilmelidir.
14. Aile ilgili problemleri üzerinde öğrencilerle rehberlik ve psikolojik danışma yapılmalıdır.
15. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri eğitimin ayrılmaz bir bölümü ve tamamlayıcısı değildir.
16. Öğrencilere okulu tanıtmada rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden (servislerinden) yararlanmalıdır.
17. Rehberlik ve psikolojik danışma uzmanları öğrencilere başarılı olma ve verimli çalışma yollarına ilişkin bilgi vermelidir.
18. Danışmanlar (uzmanlar), öğretmenlere öğrencilerle olan ilişkileri konusunda rehberlik etmelidir.
19. Danışmanlar (uzmanlar) okul yöneticilerine öğrencilerle olan ilişkileri konusunda rehberlik etmelidir.

20. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri), öğrencilerin kişiliklerinin gelişmelerine yardımcı olmalıdır.

21. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri), öğrencilerin yetenek, ilgi, başarı ve gelişimleri hakkında velilere açıklayıcı bilgi verebilmektedir.

22. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri), öğrencilere, test, envanter, anket gibi psikolojik ölçme araçları uygulayarak onların çeşitli özellikleri hakkında bilgi toplamalıdır.

23. Öğrencilere programdaki seçmeli dersler hakkında bilgi verilmeli ve seçim konusunda yardımcı olunmalıdır.

24. Danışman (uzman), alanının uzmanı olmalıdır.

25. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğrenciye güven vermelidir.

26. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri) anne-babalara çocuklarıyla olan ilişkileri konusunda rehberlik yapabilmelidir.

27. Öğrenci başarısızlıklarını etkileyen faktörler araştırılmalıdır.

28. Öğrencilere spor, sanat ve sosyal faaliyetler vb. alanlarda bilgi vermeli ve bu alanlardan yararlanmalarına yardımcı olmalıdır.

29. Dershaneler eğitim ve öğretimin niteliklerine uygun hale getirilmesinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden (servislerinden) yararlanılmalıdır.

30. Öğrencileri ilgilendirebilecek ders-dışı eğitsel kollar hakkında bilgi vermeli ve bu faaliyetleri seçmede yardımcı olmalıdır.

31. Rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları ile, öğrenciler gittikleri üst okullarda ve girdikleri mesleklerde durumları (uyum, başarı gibi) izlenmelidir.

32. Okul müdürleri okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının tümü ile yakından ilgilenmelidir.

33. Okul rehberlik ve psikolojik danışma programında yer alan çalışmaların kimler tarafından, nasıl ve ne zaman yerine getirileceği bir çalışma planına bağlanmalıdır.

34. Özel ve üstün yetenekli olanlarla özel ihtiyaç ve problemleri olan öğrencileri ortaya çıkarmalı ve onlara gerekli yardım sağlanmalıdır.

35. Öğrencilere verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin, onların davranışları üzerindeki etkileri değerlendirilmelidir.

36. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde (servislerinde) yeterli ölçme araçları ve toplu dosya gibi diğer araçlar bulunmalıdır.

37. Fakir öğrencilere yardım sağlanmasında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden (servislerinden) yararlanılmalıdır.

38. Lise sonrasında eğitimini sürdüremeyecek öğrenciler için çevredeki iş imkanları araştırılmalı ve işe yerleşmelerine yardımcı olunmalıdır.

39. Arkadaşlık ilişkileri ile ilgili problemleri üzerinde öğrencilerle rehberlik ve psikolojik danışma yapılmalıdır.

40. Öğrencilerin cinsel problemlerine ilişkin konularda rehberlik ve psikolojik danışma yapılmalıdır.

41. Anne-babalara gençlik psikolojisi ve problemlerine ilişkin bilgi vermeli ve amacına yönelik seminerler düzenlenmeli.

42. Gezi, gözlem, inceleme ve araştırma yapılmasında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden (servislerinden) yararlanmalıdır.

43. Öğrenciler disiplin kuruluna verilmeden önce danışman (uzman) ile görüştürülmelidir.

44. Öğrencileri üniversite giriş sınavına psikolojik olarak hazırlamak için rehberlik ve psikolojik danışma yapılmalıdır.

45. Öğretmenlere gençlik psikolojisi ve problemlerine ilişkin konularda bilgi vermeli amacına yönelik seminerler düzenlenmelidir.

46. Okul yöneticilerine gençlik psikolojisi ve problemlerine ilişkin konularda bilgi vermeli ve amacına yönelik seminerler düzenlenmeli.

47. Çevrede rehberlik ve psikolojik danışma yardımı veren başka uzman kuruluşlar hakkında öğrencilere ve velilere bilgi verilmeli ve gerektiğinde buralardan psikolojik yardım almaları için teşvik edilmelidir.

48. Öğrencilere meslekler hakkında tanıtıcı bilgiler toplamaları ve meslek seçimi planları yapmaları konusunda yardımcı olmalıdır.

49. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri) öğrencilerin kötü alışkanlık edinmelerini önleyici çalışmaları yapmalıdır.

50. Öğrencilerin disiplin kurallarına uyumunda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanmalıdır.

51. Sınıf öğretmenleri ile danışmanlar (uzmanlar) tam bir işbirliği içinde olmalıdır.

52. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri), öğretmenler için bir angarya olmaktan kurtarılmalıdır.

53. Öğrenci sayısına göre hizmet verebilecek nitelik ve nicelikte danışman (uzman) yetiştirilmelidir.

54. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (servisleri), gerekli saygınlığı kazanmada fonksiyonel çalışma yapabilmelidir.

55. Öğrencilerin psiko-sosyal problemlerine ilişkin konularda, gerekli çalışmalara (konferans, seminer gibi) yer verilmelidir.

56. Danışman (uzman) sadece psikolojik danışma ve rehberlik bürosuna gelen öğrencilerle değil, problemlili öğrencilerin de servise gelebilmelerini sağlamalıdır.

57. Okulda yapılması gerekli önemli günlerin planlaması ve düzenlenmesi konusunda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden (servislerinden) yararlanılmalıdır.

Not: Yukarıda belirtilenlerin dışında, sizce önemli olarak görülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin beklentileriniz varsa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

EK-2

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA
HİZMETLERİNDEN BEKLENTİLER ENVANTERİ
CEVAP KAĞIDI**

MADDE	KATILMA DERECELERİ					MADDE	KATILMA DERECELERİ				
NO	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	NO	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1	()	()	()	()	()	19	()	()	()	()	()
2	()	()	()	()	()	20	()	()	()	()	()
3	()	()	()	()	()	21	()	()	()	()	()
4	()	()	()	()	()	22	()	()	()	()	()
5	()	()	()	()	()	23	()	()	()	()	()
6	()	()	()	()	()	24	()	()	()	()	()
7	()	()	()	()	()	25	()	()	()	()	()
8	()	()	()	()	()	26	()	()	()	()	()
9	()	()	()	()	()	27	()	()	()	()	()
10	()	()	()	()	()	28	()	()	()	()	()
11	()	()	()	()	()	29	()	()	()	()	()
12	()	()	()	()	()	30	()	()	()	()	()
13	()	()	()	()	()	31	()	()	()	()	()
14	()	()	()	()	()	32	()	()	()	()	()
15	()	()	()	()	()	33	()	()	()	()	()
16	()	()	()	()	()	34	()	()	()	()	()
17	()	()	()	()	()	35	()	()	()	()	()
18	()	()	()	()	()	36	()	()	()	()	()

MADDE	KATILMA DERECELERİ				
NO	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
37	()	()	()	()	()
38	()	()	()	()	()
39	()	()	()	()	()
40	()	()	()	()	()
41	()	()	()	()	()
42	()	()	()	()	()
43	()	()	()	()	()
44	()	()	()	()	()
45	()	()	()	()	()
46	()	()	()	()	()
47	()	()	()	()	()
48	()	()	()	()	()
49	()	()	()	()	()
50	()	()	()	()	()
51	()	()	()	()	()
52	()	()	()	()	()
53	()	()	()	()	()
54	()	()	()	()	()
55	()	()	()	()	()
56	()	()	()	()	()
57	()	()	()	()	()

EK-3**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

1. Cinsiyetiniz nedir?

- a. ☐ Kız
- b. ☐ Erkek

2. Yaşınız

3. Doğum yeriniz neresidir?

- a. ☐ Köy
- b. ☐ Kent

4. Devamlı oturduğunuz yer neresidir?

- a. ☐ Köy
- b. ☐ Kent

5. Kaçınıcı sınıftasınız?

- a. ☐ 9. sınıf
- b. ☐ 10. sınıf
- c. ☐ 11.sınıf

6. Ailenizle birlikte mi yaşıyorsunuz?

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır

Hayır ise kiminle yaşıyorsunuz?

.....

7- Anne ve babanız boşandı mı?

- a. ☐ Evet
- b. ☐ Hayır

8. Annenizin öğrenim düzeyi nedir?

- a. ☐ Okur yazar değil
- b. ☐ Okur yazar ya da ilkokul mezunu
- c. ☐ Ortaokul ya da lise mezunu
- d. ☐ Yüksekokul ya da üniversite mezunu
- e. ☐ Lisansüstü öğrenimli

9. Babanızın öğrenim düzeyi nedir?

- a. ☐ Okur-yazar değil
- b. ☐ Okur-yazar ya da ilkokul mezunu
- c. ☐ Ortaokul ya da lise mezunu
- d. ☐ Üniversite ya da yüksekokul mezunu
- e. ☐ Lisansüstü öğrenimli

10. Siz dahil aileniz toplam kaç bireyden oluşuyor?

- a. ☐ 1-3 kişi
- b. ☐ 4-6 kişi
- c. ☐ 7 ve daha fazla

11. Ailenizin size karşı tutumu nasıl?

- a. ☐ Demokratik
- b. ☐ Otoriter
- c. ☐ İlgisiz
- d. ☐ Koruyucu

EK-4

Değerli Öğrenci,

Bu envanter, liselerde öğrenim gören öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerini belirlemek üzere hazırlanmıştır. Envanterin uygulanması sonucunda elde edilecek bilgiler araştırmanın amacı dışında kullanılmayacağı ve grup sonuçları üzerinde durulacağı için isminizi yazmanıza gerek yoktur.

Envanter 57 maddeden oluşmuş olup her madde farklı değerlere sahiptir. Derecelendirme için (5) Tamamen Katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılmıyorum, (1) Hiç Katılmıyorum gibi beşli ölçek halinde hazırlanmıştır.

Sizin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerle ilgili maddelerden her birine ne derece katıldığınızı kararlaştırınız; sonra da her maddenin karşısında bulunan cevap kağıdındaki katılma derecelerinden birini (X) işareti koyarak belirtiniz.

Katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

Vasfiye KARAÇAM
Yakın Doğu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışma
Yüksek Lisans Öğrencisi

EK-5

VALİLİK MAKAMINA

İSTANBUL

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı öğrencisi olup “ Liselerde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler” konulu tez çalışması gereği ilişikte sunulan envanteri İstanbul merkez ilçelerindeki liselerde uygulamak istiyorum.

Gerekli iznin verilmesini müsaadelerinize saygılarımla arz ederim.

Düğmeciler Mah.
Şifa Yokuşu Sok.
Bahariye A 5 Blok
No:27/7
Eyüp/ İSTANBUL

2.06.2003
Vasfiye Karaçam

EK-6

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
İSTANBUL

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencisi olup “ Liselerde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler” konulu tez çalışması gereği ilişkide sunulan envanteri İstanbul merkez ilçelerindeki liselerde uygulamak istiyorum.

Gerekli iznin verilmesini müsaadelerinize saygılarımla arz ederim.

Düğmeciler Mah.
Şifa Yokuşu Sok.
Bahariye A 5 Blok
No:27/7
Eyüp/ İSTANBUL

2.06.2003
Vasfiye Karaçam

EK-7

T.C
İSTANBUL VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI:B.08.4.34.00.18.580/1151

7/07/2003

KONU:Anket (VASFİYE KARAÇAM)

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ:a)Milli Eğitim Bakanlığının 20.01.1988 ve Basın Halkla İlişkiler Müşavirliğinin 610.BHİŞ.123 sayılı emri.

b)Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölüm öğrencisi Vasfiye KARAÇAM'ın 02.06.2003 tarih ve 1883 kayıtlı dilekçesi.

c) İlköğretim Müfettişleri Başkanlığının 30.01.2003 gün ve 46 sayılı yazısı.

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölüm öğrencisi Vasfiye Karaçam'ın "**Liselerde Rehberlik ve psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler**" konulu tezi ile ilgili İstanbul Merkez İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine Bağlı liselerde uygulama çalışmalarını yapmak isteğiyle ilgili (b) yazı ve ekleri müfettişlerce incelenerek İLGİ (c) yazıları ile uygun olacağı bildirilmektedir.

Adi geçenin yukarıda belirtilen konuda ilgi (a) Bakanlık Emri Esasları dahilinde araştırmayı yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim

EKLER:

Ek-1 (İlgi yazı ve ekleri)

OLUR

Ömer BALİBEY

07/07/2003

Milli Eğitim Müdürü

EK-8

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI: B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/1153

08.07.2003

KONU: Anket (VASFİYE KARAÇAM)

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: a) Valilik Makamının 07.07.2003 tarih ve 1151 sayılı Oluru.

b) Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma bölümü öğrencisi Vasfiye KARAÇAM'ın 02.06.2003 tarih ve 1883 no ile kayıtlı dilekçesi

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü öğrencisi Vasfiye KARAÇAM'ın “**Liselerde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler**” konulu tezi ile ilgili İstanbul Merkez İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerde uygulama çalışmalarını yapmak isteği ile ilgili İLGİ(a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin İLGİ Valilik Oluru doğrultusunda İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin bilgisinden sonra Okul Müdürlüklerine gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne bilgi verilmesini arz ederim.

Bilgilerinize arz ederiz.

İbrahim NEBİOĞLU

Müdür a.

Müdür Yardımcısı

EK-9

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.MEM.4.34.12.18-379/10268

01.09.2003

KONU: Anket (Vasfiye KARAÇAM).

REFHAN TÜMER LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 07.07.2003 tarih ve 18-580/1151 sayılı Valilik Oluru.

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü öğrencisi Vasfiye KARAÇAM'ın "**Liselerde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler**" konulu tezi ile ilgili anket çalışması yapmak isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin ilgi onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Ek: 1.Onay

DAĞITIM:

Eyüp Lisesi

Alibeyköy Lisesi

Otakçılar Lisesi

Refhan Tümer Lisesi

Mehmet Fikri ÇİL

Müdür a.

Şube Müdürü

EK-10

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.MEM.4.34.12.18-379/10268

01.09.2003

KONU: Anket (Vasfiye KARAÇAM).

ALİBEYKÖY LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 07.07.2003 tarih ve 18-580/1151 sayılı Valilik Oluru.

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü öğrencisi Vasfiye KARAÇAM'ın "**Liselerde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler**" konulu tezi ile ilgili anket çalışması yapmak isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin ilgi onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Ek: 1.Onay

DAĞITIM:

Eyüp Lisesi

Alibeyköy Lisesi

Otakçılar Lisesi

Refhan Tümer Lisesi

Mehmet Fikri ÇİL

Müdür a.

Şube Müdürü

EK-11

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.MEM.4.34.12.18-379/10268

01.09.2003

KONU: Anket (Vasfiye KARAÇAM).

OTAKÇILAR LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 07.07.2003 tarih ve 18-580/1151 sayılı Valilik Oluru.

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü öğrencisi Vasfiye KARAÇAM'ın "Liselerde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler" konulu tezi ile ilgili anket çalışması yapmak isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin ilgi onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Ek: 1.Onay

DAĞITIM:

Eyüp Lisesi

Alibeyköy Lisesi

Otakçılar Lisesi

Refhan Tümer Lisesi

Mehmet Fikri ÇİL

Müdür a.

Şube Müdürü

EK-12

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.MEM.4.34.12.18-379/10268

01.09.2003

KONU: Anket (Vasfiye KARAÇAM).

EYÜP LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 07.07.2003 tarih ve 18-580/1151 sayılı Valilik Oluru.

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü öğrencisi Vasfiye KARAÇAM'ın "Liselerde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler" konulu tezi ile ilgili anket çalışması yapmak isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin ilgi onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Ek: 1.Onay

DAĞITIM:

Eyüp Lisesi

Alibeyköy Lisesi

Otakçılar Lisesi

Refhan Tümer Lisesi

Mehmet Fikri ÇİL

Müdür a.

Şube Müdürü

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİNDEN
BEKLENTİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Vasfiye KARAÇAM

Lefkoşa - 2004

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİNDEN
BEKLENTİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Vasfiye KARAÇAM

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Aydın Ankay

Lefkoşa - 2004

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Vasfiye Karaçam'a ait Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler konulu çalışma Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....
Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Üye.....
Doç.Dr. Aydın ANKAY (Danışman)

Üye.....
Doç.Dr. Nazan ÇOMUNCUOĞLU

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim görevlilerine ait olduğunu onaylarım.

.....2004

Ahmet Pehlivan

Enstitü Müdür Yardımcısı

ÖNSÖZ

Günümüzde bilim ve teknolojiye gelişmiş, toplumlar arası kültürel alış-verişin hızlanması ile birlikte inançlar ve değerlerde değişimler meydana gelmiştir.Hızlı nüfus artışı ve göçün etkisiyle kuşaklar arası çatışmalar ve suç işleme oranları artmıştır.Ruhsal bozukların ve hastalıkların artması bireyde uyumu güçleştirmiştir.

Aile yapısında ve fonksiyonunda büyük değişimler meydana gelmiştir.Geleneksel aileden çekirdek aileye geçilmiş ve çocuk eğitiminde ailenin rolünü etkileyen çevresel etmenler artmıştır.Ailenin fonksiyonlarından bazıları okula kaymış ve kadının hayatına katılması gibi değişimler yaşanmıştır.Kalkınmada nitelikli insan gücü gereği kabul edilmesi ile toplumdaki iş hayatında değişimler meydana gelmiştir.

Toplumda demokratik fikir ve düşüncelerin gelişmesi ile bireye verilen önem artmıştır.Demokrasinin eğitime etkisi ile öğrencinin eğitimin merkezinde olduğu anlayış gelişmiştir.Demokrasinin istediği insan özelliklerinin eğitimde kazandırılması için uygun ortam sağlanmıştır.

İşte bütün bu etkenler, eğitim sistemi içerisinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini gerekli hale getirmiştir.1950'li yıllardan itibaren bizim eğitim sistemimiz içerisinde yer almaya başlamıştır.1970'li yıllarda yasal düzenlemelerle yaygınlık kazanmış fakat uygulamadaki bazı yanlış ve yetersiz düzenlemeler sebebiyle bu günde çok geride kalmıştır.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin gelişmesinde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir.Öğretmen gerekli bir rehberlik algısına sahip olup okuldaki yönetim ve rehberlik uzmanı ile işbirliği yaparak bir takım çalışması oluşturulursa rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde yeni gelişmeler sağlanacaktır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
EKLER LİSTESİ.....	XII
ÖZET.....	XIII
İNGİLİZCE ÖZET.....	XV
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Önemi.....	16
Araştırmanın Amacı.....	17
Problem.....	18
Alt Problemler.....	18
Denenceler.....	19
Tanımlar.....	21
Sayıtlar.....	23
Sınırlılıklar.....	23
BÖLÜM II.....	24
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	24
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	24
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	29
BÖLÜM III.....	35
YÖNTEM.....	35
Evren ve Örneklem.....	35

Öğrencilerin seçimi ve Nitelikleri.....	36
Verilerin Toplama Araçları.....	37
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Envanteri.....	37
Kişisel Bilgi Formu.....	37
Verilerin Toplanması.....	38
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	38
 BÖLÜM IV.....	 40
BULGULAR VE YORUMLAR.....	40
1-Grubun Genel Yapısına İlişkin Frekans ve Yüzdelere.....	40
1.1- Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	41
1.2- Yaş Değişkenini İçin (gruplandırılmamış) Frekans ve yüzde Değerleri.....	42
1.3- Yaş Değişkeni İçin (gruplandırılmış) Frekans ve Yüzde Değerleri.....	43
1.4- Doğum Yeri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	44
1.5-Öğrencilerin Devamlı Oturdıkları Yer Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	45
1.6- Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	46
1.7- Öğrencilerin Aileleriyle Birlikte Yaşayıp Yaşamadıkları Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	47
1.8- Öğrencilerin Anne Babalarının Boşanmış Olup Olmaması Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	48
1.9- Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49

1.10- Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	50
1.11- Öğrencilerin Babalarını Eğitim Düzeyi (gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	51
1.12- Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi (gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	52
1.13- Öğrencilerin Kendileri Dahil Ailedeki Kişi Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	53
1.14- Öğrencilerin Algıladıkları Aile Tutumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
1.15- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanı İçin Merkezi Yayılma ve Yığılma Ölçüleri.....	55
 2- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara İlişkin Olarak Gerçekleştirilen Analizler.....	55
2.1- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	56
2.2- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Yaş (gruplandırılmış) Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	57

2.3- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Puanlarının Doğum Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	57
2.4- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Puanlarının İkamet Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	58
2.5- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Toplam Puanlarının Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	58
2.6- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Puanlarının Aile İle Birlikte Yaşama Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	59
2.7- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplan Puanlarının Anne-Babanın Beraberliği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirleme Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	60
2.8- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği	
Toplam Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	60

2.9- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
2.10- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Ailedeki Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
2.11- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Aile Tutumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	62
BÖLÜM V.....	63
TARTIŞMA VE YORUM.....	63
1-Cinsiyetin Öğrenci Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	63
2-Yaş Değişkeninin Öğrencinin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Olan Etkisi.....	66
3-Doğum Yeri Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisine.....	68
4-Devamlı İkamet Ettiği Yer Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Olan Etkisi.....	68

5-Sınıf Düzeyi Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Olan Etkisi.....	69
6-Ailesi İle Birlikte Yaşayıp Yaşamam Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	71
7-Anne-basının Boşanıp Boşanmamı Değişkeninin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	73
8-Annesinin Eğitim Düzeyi Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	74
9-Babasının Eğitim Düzeyi Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentisine Etkisi.....	76
10-Aile Birey Sayısı Değişkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	77
11-Ailenin Bireye Karşı Tutumunun Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi.....	78
 BÖLÜM VI.....	 81
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	81
Sonuç.....	81
Öneriler.....	85
 KAYNAKÇA.....	 87
 EKLER.....	 93

TABLÖLAR LİSTESİ

1- Örnekleme Alınan Öğrencilerin Niteliklerine İlişkin Tablo.....	36
2- Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	41
3- Yaş Değişkeni İçin (Gruplandırılmamış) Frekans ve Yüzde Değerleri.....	42
4- Yaş Değişkeni İçin (Gruplandırılmış) Frekans ve Yüzde Değerleri.....	43
5- Doğum Yeri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	44
6- Öğrencilerin Devamlı Oturdukları Yer Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	45
7- Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	46
8- Öğrencilerin Aileleri ile Birlikte Yaşayıp Yaşamadıkları Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	47
9- Öğrencilerin Anne babalarını boşanmış Olup Olmaması Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	48
10- Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49
11- Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	50

12- Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmamış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	51
13- Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	52
14- Öğrencilerin Kendileri Dahil Ailedeki Kişi Sayısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	53
15- Öğrencilerin Algıladıkları Aile Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
16- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanı İçin Merkezi Yayılma ve Yığılma Ölçüleri.....	55
17- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	56
18- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Yaş (Gruplandırılmış) Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	57
19- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Doğum Yer Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	57
20- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının İkamet Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	58

21-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	58
22-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Aile Birlikte Yaşama Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	59
23-Rehberlik ve psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Anne-Babanın Beraberliğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	60
24-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	60
25-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
26-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Ailedeki Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	61

27- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Aile Tutumu Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzerine Yapılan Non- Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	62
---	----

EKLER LİSTESİ

1-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri.....	93
2-Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri Cevap Kağıdı.....	99
3-Kişisel Bilgi Formu.....	101
4-Öğrencileri Envanter Hakkında Bilgilendirici.....	103
5-Valilik Makamına Dilekçe.....	104
6-İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Dilekçe.....	105
7-Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İlgili Yazısı.....	106
8-Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İlgili Yazısı.....	107
9-Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Refhan Tümer Lisesi'ne Konuyla İlgili Yazısı.....	108
10-Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Alibeyköy Lisesi'ne Konuyla İlgili Yazısı.....	109
11-Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün Otakçılar Lisesine Konuyla İlgili Yazısı.....	110
12-Eyüp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Eyüp Lisesi'ne Konuyla İlgili Yazısı.....	111

ÖZET

Bu araştırmada, rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren liselerde öğrenim gören öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri ve bu beklentilerin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini, 2003-2004 öğretim yılı I.dönemi, İstanbul ili Eyüp merkez ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören 166 kız ve 134 erkek toplam 300 öğrenci oluşturmaktadır.Örneklem grubundaki öğrencilerin yaşları 16'sı 14 yaş, 52'sinin 15 yaş, 79'u 16 yaş, 113'ü 17 yaş, 35'i 18 yaş, 2'si 19 yaş, 2'si 20 yaş ve 1'inin 21 yaşında oldukları görülmektedir.Öğrencilerin 253'ü kentte, 47'si ise köyde dünyaya gelmiştir.Yine öğrencilerin 7'si köyde 293'ü ise kentte yaşıyor.Sınıf düzeyleri ise 94'ü 9. sınıfta, 120'si 10. sınıfta ve 86'sı 11. sınıfta öğrenim görmektedirler.Öğrencilerin 42'sini anne babası boşanmıştır.Öğrencilerin annelerinin 36'sı okur-yazar değildir.170'i okur yazar veya ilköğretim mezun, 78'i ortaokul veya lise mezunu, 15'i yüksekokul veya lisans mezunu, 1 tanesi ise lisans üstü eğitim düzeyindedir.Babaların ise 4'ü okur-yazar değildir.138'i okur-yazar veya ilköğretim mezunu, 118'i ortaokul yada lise, 33'ü yüksekokul veya lisans mezunu ve 7'sinin yüksek lisans düzeyinde oldukları görülmüştür.Aile birey sayısı ise 17 kişinin 1-3, 243 kişinin 4-6 ve 40 kişinin 7 ve üstü birey sayısından oluştuğu görülmüştür.Ailenin bireye karşı tutumunun 154 demokratik, 29'u otoriter, 8'i ilgisiz ve 109'u koruyucu oldukları görülmüştür.

Liselerdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri belirlemek için Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri kullanılmıştır.Bazı değişkenleri belirlemek için ise Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırma gruplar içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar için parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Buna göre:

A-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterinden aldıkları puanların; cinsiyet, doğum yeri, ailesi ile birlikte yaşayıp yaşamadığı ve anne- babalarının boşanmış olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup t testi,

B-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterinden aldıkları puanların: yaş, öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi(ANOVA)

C-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterinden aldıkları puanların; öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi, öğrenci dahil ailedeki birey sayısı ve öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için non-parametrik Kruskal Wallis testi

D-Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterinden aldıkları puanların; öğrencilerin sürekli ikamet ettikleri yerleşim birimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için non-parametrik Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Bu veriler bilgisayarda SPSS for Windows ver:12.0 programında çözümlenmiş, manidarlığı .05 düzeyinde sınanmış, diğer manidarlı düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun tablolar halinde sunulmuştur.

SUMMARY

In this research, the expectations of the students who take education in lycees that give psychological consultancy and counselling services and if these expectations differ according to some changeables; have been examined.

The exemplary of the research includes 166 girls and 134 boys, totally 300 students who study in the lycees of Eyüp District of İstanbul Province, in the 1st season of 2003,-2004 educational year. Ages of the students in exemplary grup: 16 of them are 14, 52 of them are 15, 79 of them are 16, 113 of them are 17, 35 of them are 18, 2 of them are 19, 2 of them are 20 and 1 of them is 21 years old. 253 of the students were born in city, 47 of them were born village. Also, 7 of the students live in village but 293 of them live in city. Class levels: 94 in 9th class, 120 in 10th class and 86 in 11th class. parents of 42 students of have been divorced. 36 mothers of the students are not literate. 170 of them are literate and primary school graduates, 78 of them are mid-school or lycee graduates, 15 of them are high or university graduates and 1 of them is masters graduate. 41 of the fathers are not literate or primary school graduates, 118 of them are mid-school or lycee graduates, 33 of them are high-school or university graduates and 7 of them masters graduates. 17 students have have 1-3, 243 students have 4-63 and 40 students have 7 family members. Attitudes of the families to the individuals: 154 democratic, 29 authoritarian, 8 apathetic and 109 protective.

To determine the expectations from psychological consultancy and counselling services in lycees, Inventory of Expectationnn from Psychological Consultancy and Counselling Services has been used. Personal Data Form has been used to determine some changeables.

In research groups, non-parametric technics for the groups that do not show normal distribution attributes and parametric analysis technics from the groups that show normal distribution attributes, have been used.

According to this:

A- Independent Group Test has been used to determine if the points which have been gained by the students who from the exemplary group, from Inventory of Expectations from Psychological Consultancy and Counselling Services; differ according to the changeables of sex, birth places, living with family or not and if that parents are divorced or not.

B- ANOVA analysis has been used to determine if the points which have been gained by the students who form the exemplary group, from Inventory of Expectations from Psychological Consultancy and Counselling Services; differ according to the changeables of ages and class level being studied.

C- Non-parametrical Kruskal Wallis Test has been used to determine if the points which have been gained by the students who form Psychological consultancy and Counselling Services; differ according to the changeables of the parents of the students, family member numbers including the students and parental attributes perceived by the students.

D-Non-parametrical Mann Whitney-U Test has been used to determine if the points which have been gained by the students who form the exemplary group, from Inventory of Expectations from Consultancy and Counselling Services; differ according to the changeables of settlement places on which students reside continuously.

These data have been analyzed in SPSS for Windows ver. 12.0 in the computer, its significance has been tested in 0,5 level, other significance levels have been specially explained and the findings have been presented as tables suited to aims of the research.

BÖLÜM I

GİRİŞ

20.yy'da hızlı sosyo-kültürel, teknolojik ve ekonomik değişmeler, bilimdeki yeni buluşlar, demokratik düşünceler ve insan haklarındaki gelişmeler, eğitimden beklentileri artırmıştır.¹

Genç kuşağı yaşama hazırlamakla yükümlü olan eğitimde uzun zaman, öğrencilerin zihinsel güçlerinin geliştirilmesine, bilgi beceri kazandırılmasına ve kültür mirasının aktarılmasına ağırlık verilmiştir.²Şu da unutulmamalıdır ki, öğrencinin kendini geliştirebilmesi için zihinsel olduğu kadar duygusal ve toplumsal gelişimi ile de ilgilenmesi gerekmektedir.³

Çağdaş eğitim sistemi, öğrencinin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal bütün gizil güçlerini en uygun düzeyde geliştirilmesi için çaba göstermelidir.Eğitim bireyi tüm yönleriyle ele alma ve geliştirmek durumundadır.⁴

Günümüzde eğitimin amacı, bireylerin gereksinimlerini ve farklılıklarını göz önüne alarak uygun olan eğitimi vermektir.Fakat kalabalık okullarda, öğretmenlerin öğrencileri tanıması ve bireysel farklılıklara göre öğrencilere yaklaşması mümkün

¹ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. (Ankara, 2003), s.21.

² Yıldız KUZGUN: Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (Ankara, 2000), s.3

³ Zeynep DENİZ: Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Beklentilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, İnönü Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 1993. s.1.

⁴Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik, (İstanbul,2001), s.30

olmamaktadır.Öğrencilerin farklı öğrenim yaşantıları arasında bir ilişki kurması ve yaşantılarının hayat amaçları ile ilişkisini görmek için özel bir yardıma ihtiyaç duymaktadırlar.

Bunu sağlamak için eğitimin, öğretim ve yönetim gibi geleneksel iki işlevinin yanında gelişmekte olan bir işlevi de "Öğrenci Kişilik Hizmetleri" dir.Öğrenci kişilik hizmetleri genellikle öğrencilerin barınma, beslenme, sağlık, serbest zamanları değerlendirme gibi ihtiyaçlarını gidecek yardımlar yanında, onların gizilgüçlerini geliştirme, yetenek ve ilgilerini uygun okul ve meslek seçme, insanlarla daha iyi ilişkiler kurabilme gibi kişilik gelişmeleri ve uyum sorunlarının çözümü için onlara yapılacak yardımları kapsamaktadır.⁵

Öğrenci kişilik hizmetleri öğrencinin eğitimi süresince ihtiyaçlarını karşılamaya ve eğitimini güçleştiren sorunlarını ortadan kaldırmaya yöneliktir.Bu hizmetler yeterli oranda öğrenciye sağlanabilirse, eğitimi süresince başarısını ve uyumunu zorlaştıran sorunlarla karşılaşmasını engellemiş veya en asgari düzeye düşürmüş olacaktır.Böylece öğrenci eğitiminden daha rahat ve daha fazla yararlanacaktır.Eğitimi süresince hem daha başarılı olabilecek hem de kendini her yönüyle yetiştirebilecektir.Öğrenci kişilik hizmetleri öğrenciye kendini yetiştirebileceği en rahat ortamı hazırlamak zorundadır.Bu hizmetler okulda, yeterli eğitimi almış uzmanların yönetiminde diğer öğretmen ve yöneticilerin katkılarıyla sürdürülmelidir.⁶

⁵ Yıldız KUZGUN: *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. (Ankara, 2000), s.7

⁶ Binnur YEŞİLYAPRAK: *Eğitimde rehberlik hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. (Ankara, 2003), s.6

Öğrenci kişilik hizmetleri bireyin bir bütün olarak gelişmesini sağlayacak ortamı hazırlayarak, onun kişisel gelişim ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.⁷

Bireye yönelik onun gelişimi ve uyumu için ona yardım hizmetlerini kapsayan rehberliğin pek çok tanımı yapılmıştır.

Feriha Baymur rehberliği şöyle tanımlamaktadır.

“En geniş anlamında rehberlik bir insanın başka bir insana yada gruba, o insanın ya da grubun en iyi bir biçimde yaşamasına, insanların kendilerini gerçekleştirmelerine en elverişli yollarını bulabilmeleri için yapılan yardımdır.”⁸

Muharrem Kepçeoğlu rehberliği; bireyin kendisini tanıması, problemlerini çözerek gerçekçi kararlar alabilecek kapasiteye getirmek ve çevre ile sağlıklı iletişim kurması için uzman kişilerce yapılan yardım olarak tanımlamaktadır.⁹

Rehberliği Hasan Tan ise bireyin kendisini geliştirebilmesi, kendi kararlarını verebilmesi ve kendi planlarını yapabilecek bilgi ve beceriye ulaşabilmesi için bireye yapılan sistemli ve profesyonel yardım olarak tanımlamaktadır.¹⁰

Yıldız Kuzgun ise rehberliği bireye kendisini anlaması, doğru kararlar vererek, kendini gerçekleştirmesi ve çevresindeki olanakları tanıması için verilen sistematik ve profesyonel bir yardım süreci olarak tanımlamaktadır.¹¹

⁷ Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul: 2001), s.32

⁸Feriha, BAYMUR: Rehberlik Nedir? Rehberliğin Anlam, İlkeleri, Türleri ve Başlıca Görevleri. (Ankara, 1975), s.6.

⁹ Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul, 2001), s.13

¹⁰ Hasan TAN:Psikolojik Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama.(İstanbul, 1992), s.19

¹¹Yıldız KUZGUN: Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (İstanbul, 2002). S.4

Tanımlardaki ortak öğeler şöyle toparlanabilir. Rehberlik bir hizmet sürecidir. Bu süreçte bireye psikolojik yardım etme işidir ve bu yapılan rehberlik yardımı bireye dönüktür. Yani yardımın merkezinde birey vardır. Rehberlik profesyonel bir yardımdır ve başarılı olabilmesi için bu alanda yetişmiş uzmanlar tarafından verilmelidir. Rehberliğin esası bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamaktır.¹²

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin gelişme özellikleri, ihtiyaçları ve sorunları farklı olduğu için, bunlara verilen rehberlik hizmetleri de bazı farklılıklar göstermektedir. Her öğretim düzeyinde, uygulanacak rehberlik hizmetleri o dönemin gelişim özelliklerine ve gelişim görevlerini karşılamalıdır.¹³

Günümüzde yaşanan hızlı gelişmelere en çok lise öğrencileri duyarlılık göstermekte ve etkilenmektedir. Çünkü, onların biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yapıları bu yenilikleri kabul etmeye hazır bir yapıya sahiptir. Gençler farklı değer ve anlayışlarla karşı karşıya kaldıklarından, kendi durumlarına uygun tutum seçmede zorlanmaktadır. Bu tür güçlüklerle göre çözüm bulabilecek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetinin mevcut eğitim sisteminde yer alması gerekmektedir.

“Ortaöğretim veya lise, ilköğretimden geçtikten sonra tahsile devam etmek isteyen gençleri, milli eğitimin hedeflerine uygun olarak yüksek öğretime hazırlamak; çeşitli teknik ve meslek dallarında yetiştirmek için planlanan öğretim devresidir.”¹⁴

Ortaöğretimde bireyin gelişim özelliklerine bakarsak; ortaöğretim bireyin 15-18 yaşları arasındaki süreyi kapsayan ergenlik dönemidir. Birey bu dönemde

¹² Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul, 2001), s 11

¹³ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (Ankara, 2003), s. 55

¹⁴ Örnekleriyle Türkçe Sözlük. (Ankara, 1995), s. 2183

temel eğitime göre daha büyük ve karmaşık duygular taşır.Öğrencinin çocukluktan yetişkinliğe geçtiği, kendini aradığı ve kendi değerlerini oluşturacak kimliğini belirlemeye çalıştığı dönemdir.Fiziksel ve cinsel değişimler yaşar.Değerler ve tutumlardaki değişimler bir meslek seçme, bir yaşam felsefesi oluşturma gibi amaçlar öğrenciye belirsizlikler ve kararsızlıklarla dolu bir süreç yaşatır.Eğitsel hedefler belirlemek ve bu hedeflere ulaşmak için sistemli çalışmak zorundadır.Bu dönemde ilgi ve yetenekleri daha belirgin hale gelir.Bireyin yüksek öğretime ya da hayata ve iş alanlarına yönlendirilmesi için onun bu dönemde bireysel özellikleri, koşulları, kapasitesi ve sınırlılıkları çok iyi değerlendirilmelidir.¹⁵

Ortaöğretimdeki bireyin gelişim görevleri; Sevmeyi ve sevgisini başkalarıyla paylaşmayı öğrenmesi gerekmektedir.Değişen toplumsal olaylara karşı kendi rolünü benimsemesi ve topluma uygun davranışlar geliştirmesi gerekmektedir.Kendine, başkalarına ve topluma karşı görevlerini kavrayacak vijdani ve ahlaki değerleri geliştirmesi gerekmektedir.Fiziksel değişimleri kabul edip kendini bunlara uydurabilmelidir.Fiziksel çevre dünyasını keşfedip öğrenmesi gerekir.Eş seçme, evlenme ve aile kurma sosyal rollerine hazırlanması gerekmektedir.Kendisine uygun bir meslek seçip çalışma hayatına hazırlanması gerekmektedir.¹⁶

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulamasında gerek ülkemizde gerekse batı ülkelerinde kaydedilen gelişmeler incelendiğinde uygulamaların diğer eğitim kademelerine göre ortaöğretim kademesinde daha yaygın ve yoğun bir düzeye eriştiği görülmektedir.Bu sonuç okulların ve öğrencilerin özellikleri bakımından rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin en çok ihtiyaç duyulan dönemin orta öğretim kademesi olduğu dikkati çekmektedir.¹⁷

Birey hangi eğitim kademesinde olursa olsun verilen rehberlik hizmetlerinin amacı ve genel ilkeleri değişmez.

¹⁵ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (İstanbul, 2003), s.58

¹⁶ Şermin KÜLAHOĞLU: Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi. (Ankara, 2001), s. 228

¹⁷ Hasan TAN: 1985 s.52

Rehberlik programının amaçları 15.7.1974 tarihli M.E.B Tebliğler Dergisi'nde şöyle belirtilmektedir.

Öğrencinin;

1.Okul içinde ve dışında kişiliğinden gelen veya çevrenin, toplumun etkileri sonucu ortaya çıkan problemlerini çözebilmek için en doğru, en uygun kararları alabilecek yeterlilik kazanabilmesi,

2-Zihinsel bedesel ve sosyal yönlerden dengeli ve eğitim amaçlarımıza uygun bir şekilde yetişebilmesi,

3-Yeteneklerini kavrayıp etkili bir şekilde gelişebilmesi,

4-İlgi ve yetenekleri yönünden bir öğrenim programını seçerek yürütebilmesi,

5-İlgi ve yeteneklerine uygun bir işi veya mesleği tanıyıp seçebilmesi,

6-Çeşitli alanlarda beklenen uyumları sağlayabilmesi için gerekli tercihleri yapması, kararları alması, bunları planlaması ve uygulayabilmesi,

7-İnsanlarla iyi ilişkiler kurabilmesi ve hayata karşı olumlu bir tutum geliştirebilmesi,

8-Boş zamanlarını iyi kullanmada anlayış ve görüş kazanabilmesi hususlarında kendisine sürekli, sistemli ve etkili bir yardım sağlamaktır.

Rehberliğin bireyde gerçekleştirmeye çalıştığı amaçları şu şekilde de özetleyebiliriz.Bireyin kendisini tanıması ve gizil güçlerini geliştirmesidir.Çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmeye ve uyum sağlamaya açık olmalıdır.¹⁸

¹⁸ Yıldız KUZGUN: **Rehberlik ve Psikolojik Danışma.** (Ankara, 2000), s. 7 ? kuzgun

“Rehberliğin amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.”¹⁹

Humanistik psikoloji ekolünün ortaya koyduğu bir kavram olan kendini gerçekleştirme kişide var olan tüm gizil güçlerini, yeteneklerini, kapasitelerini ortaya konması uygulama alanına sokulması, kullanılması ve geliştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Kelime anlamı “tam verimlik” olarak ifade edilen kendini gerçekleştirme bireyin her yönüyle, kapasitelerinin sonuna dek geliştirebilmesi daha verimli ve mutlu bir düzeye ulaşabilmesidir. Bireyin kendini gerçekleştirme aşama aşma sağlanabilecek uzun bir süreci kapsamaktadır.²⁰

Bu amaçların gerçekleştirilmesi için okul rehberlik büroları, 1985 tarihli Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca aşağıda maddeler halinde verilen görevleri yerine getirmekle sorumlu tutulmuştur.

- 1-Rehberlik programının hazırlanması,*
- 2-Rehberlik programının uygulanışında sınıf rehber öğretmenlerine yardım edilmesi,*
- 3-Okula yeni gelen öğrencilere sınıf rehber öğretmeni ile işbirliği halinde okulu ve yakın çevreyi tanıtıcı çalışmalar yapılması,*
- 4-Okulun öğrenim programı, uygulanan mevzuat ve bunlarda yapılan değişiklikleri, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, disiplin kuralları ve ihtiyaç duyulan diğer konular hakkında açıklayıcı bilgiler hazırlanması ve öğrencilere duyurulması,*
- 5-Sınıf rehber öğretmenleri ile işbirliği halinde problemli ve rehberliğe muhtaç öğrencilerin tespit edilmesi, şahsi ve ailevi problemlerinin çözümü için gerekli çalışmaların yapılması,*

¹⁹ Muharrem KEPÇEOĞLU: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul, 2001), s.14

²⁰ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (Ankara, 2003), s. 8

6-Öğrencilerin gidebileceği üst okullar, çalışabilecekleri iş ve meslekler hakkında bilgi toplaması ve bu bilgilerin öğrencilere duyurulması,

7-Okullarda iş ve meslekleri tanıtıcı programlar hazırlanması, ilgili okullarda ve iş yerlerine öğrencilerle birlikte geziler düzenlenmesi,

8-Öğrencilerin genel ve özel yetenekleri ile ilgileri, kişilik özellikleri ve bilgi seviyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla test, envanter ve anket gibi psikolojik ölçme araçları uygulanması, sonuçların toplu dosyalara işlenmesi,

9-Öğretim programları, okul ve meslek seçimi, başarısızlık, öğrenme güçlükleri, şahsi ve sosyal uyum problemleri v.b konularda öğrencilere psikolojik danışmanlık yapılması,

10-Çocukların genel olarak yetenek ,ilgi, başarı ve gelişim durumları ile diğer konular hakkında velilere açıklamalarda bulunulması,

11-Çevrede hizmet veren kuruluşların ve başka okulların çalışmalarının takip edilmesi ve bunlarla iş birliği yapılması,

12-Rehberlik hizmetlerinde kullanılacak test, envanter, anket, toplu dosya gibi araçların hazırlanması ve geliştirme çalışmalarına katılması,

13-Öğrenim yılı sonunda uygulanan rehberlik faaliyetlerinin, meydana gelen aksaklıkları, gelecek öğretim yılında rehberlik faaliyetleri için gerekli ihtiyaçları ve bu konu ile ilgili teklifleri belirten raporun hazırlanması.

Okullara rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğretmenlerin yetersiz oluşundan girmemiştir.Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine, okulların

etkinliğini artırmak, öğretimin daha başarılı olmasını sağlamak ve değişen şartlara öğrencilerin hazırlanmasını sağlamak için gerek duyulmaktadır.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ekonomik nedenlerden doğmuş demokrasi ve yeni ideolojilerle beslenmiş ve psikoloji ile desteklenmiştir. Toplumumuz diğer toplumlarla sürekli etkileşim içindedir. Bilimde ve teknolojiye meydana gelen yeni buluşlar toplumun kültürel ve sosyal yapısını etkilemektedir. Bu durumda bireyleri kararsız ve zor durumda kalabilmektedir. Bu durumdaki bireyin başarılı, uyumlu ve etkili olabilmesi için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır.

Ayrıca günümüzde kırsal kesimden kentlere, buradan da büyük şehirlere göçün artması beraberinde geçim ve uyum sorunları getirmiştir. Bu sorunlar aile yapısının etkilemekte ve çocuğun okul başarısına yansımaktadır. Bütün dünyada suç işleme eğilimi ve uyuşturucu uyarıcı madde kullanımı ile ruhsal saplantı ve bozukluklar günden güne artmaktadır. Aile yapısı ve kişisel sorunlar nedeniyle gençler suça yönelebilmektedir.

Günümüzde teknoloji gelişmekte ve bireylerin yaşam biçimlerini değiştirmektedir. Bilim ve teknikteki gelişme ve ilerleme toplumda yeni meslekler oluşmasına yol açmaktadır. Bu yenilikler eğitimi etkilemekte ve yetişen bireylerin kararlarını etkilemektedir. Sanayi ve teknoloji alanındaki değişimler gençlerle yetişkinler arasında bir kuşak çatışmasına neden olmuştur. Bu durum öğrenciler için önemli bir problem olup pek çok yönde etkilemektedir. Artık gençlerin problemlerinin daha çok bilincine varmaları ve çözme, haklarını arama çabalarına girdikleri görülmektedir. Bütün bunlar karşısında bireyin sorunlarını çözmek için rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine olan gereksinimlerini artırmaktadır.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlığın ilkeleri; insana ve onun kendine ilişkin konularda karar verme hakkına saygı duymayla başlar. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetler sürekli ve tüm öğrencilere açıktır. Bu hizmetlerden

yararlanma da gönüllülük esastır.Eğitimin ayrılmaz bir parçası olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bireysel ayrılıkları dikkate alan bir eğitim sisteminde gerçekleştirilebilir.Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bireye yöneliktir ve onun güçlü yanlarını açığa çıkartmak esastır.Bireyle ilgili tüm personelin işbirliği içinde olması gerekir ve etkili bir rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti için bu alanda yetişmiş uzman tarafından yürütülür.²¹

Dünyada rehberlik hizmetlerinin başlamasına ve gelişmesine öncülük eden ilk ülke A.B.D.'dir.İlk olarak meslek seçimine ve iş bulmaya yardım hizmetleri olarak başlayan rehberlik hizmetleri daha sonra bireyin eğitsel ve kişisel gelişimini de kapsayacak şekilde genişlemiştir.Frank Parson 1908 yılında Boston'da bir büro açarak iş arayanlara yardım hizmetleri vermeye başlamıştır.Parson burada kendisine işe yerleşme için başvuran adayların niteliklerini yetenek ve ilgilerini saptayarak bu özelliklerine göre bir işe yerleştirme hizmetini yürütmüştür.

İlk çocuk Rehberliği Kliniği, 1909 yılında Chicago'da "Psikopatik Gençlik Enstitüsü" ismiyle açılmıştır.Yine aynı yıl Milli Ruh Sağlığı Kongresi yapılmıştır.Bu yıllarda Freud Amerika'ya gelerek Psikanaliz üzerine konferanslar vermiş ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilgiyi artırmıştır.Amerika'da rehberlik uygulamalarının geliştiği dönem 1909-1915 yılları arasındır.1910 yılında örgütlenmeye başlayan rehberlik hizmetleri Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği (A.P.G.A.) ile bu gün ulusal düzeye gelmiştir.Mesleki rehberlik olarak sürdürülen rehberlik hizmetleri, Amerika'da kısa sürede ve şartların getirdiği duruma ayarlanarak, eğitsel, kişisel, sosyal rehberlik konularını da kapsamına almıştır.²²

Avrupa da ise rehberlik çalışmalarına ilk başlayan ülke İspanya'dır.1918'den itibaren mesleki rehberlik sanat okullarında uygulanmıştır.İspanya'da rehberlik

²¹ Suat AYDIN: *Eğitimde Uygulamalı Rehberlik*. Ankara, s. 2

²² Binnur YEŞİLYAPRAK: *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. (Ankara, 2003), s. 22

hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığına Öğretimi Genel Müdürlüğü ile Uygulamalı Psikoloji ve Psikoteknik Enstitüsü yürütmektedir.

Rehberlik hizmetleri Norveç'te 1947 yılında başlamış ve 1955 yılında hızlanmıştır.1964 yılında okulların % 5'i rehberlik servislerine kavuşturularak, bunlar çalışma müdürlüklerince yürütülmüştür.

Belçika'da asıl rehberlik hizmetlerine 1947 yılında başlanmış ve 13 Ağustos 1962 tarihli Kraliyet Kararnamesi ile Milli Eğitim Bakanlığı ortak çalışması ile yürütülmektedir.

İngiltere'de rehberlik hizmetleri 1959 yılında başlamıştır.Bu hizmet Milli Eğitim ve Çalışma Bakanlıkları tarafından yürütülmektedir.Ayrıca her bakanlıkta rehberlik hizmeti yapan daireler bulunmaktadır.1960'lı yıllarda rehberlik hizmeti verecek uzmanlar yetiştirilmeye başlanmıştır.

Fransa rehberlik hizmetlerine 1959 yılında başlamıştır.Eğitim reformuyla birlikte bütün öğretim kurumlarında okula ve mesleğe yöneltme merkezleri kurulmak suretiyle devam edilmiştir.

Almanya'da rehberlik hizmetleri 1959 yılında başlamıştır.Alman Eğitim ve Kültür Komitesi hazırlanan tasarıya göre öğrencilerin %50'si meslek okullarına, %30 modern liseye, % 20'si yedi yıllık liseye yöneltilmektedir.Rehberlik hizmetleri Federal Enstitüsü tarafından yürütülmektedir.

İsveç'te 1962 yılında kurulan bir örgütle yürütülen rehberlik hizmetleri daha çok mesleki rehberliğe yönelikti.

Avusturya'da 15 Temmuz 1962 tarihinde yayınlanan Teşkilat Kanunu doğrultusunda rehberlik hizmetleri başlamıştır.Dört yıl olan ilkokulun beşinci yılında öğrenciler klasik lise, modern lise veya uzatmalı ilk okula devam

etmektedirler.Burada amaç yetişkinlere olduğu gibi, öğrencilere bir meslek seçerken veya değiştirirken yardımcı olmaktır.

Lüksemburg Mili Çalışma Bürosunun yürüttüğü rehberlik hizmetleri 1962 yılında başlamıştır.

Yunanistan'da rehberlik hizmetleri 1962 yılında başlamıştır ve Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Koordinasyon Bakanlıklarınca yürütülmektedir.

İrlanda'da Rehberlik hizmetleri 1963'de Milli Eğitim Bakanlığı reform tasarısını kabul etmesiyle başlamıştır.Rehberlik hizmetleri ilkokulu bitiren her öğrenciye yardımda bulunması şeklinde ele alınmıştır.

İtalya'da rehberlik hizmetleri 1963 yılında başlamıştır.Okul ve mesleğe Yönelme Derneği tarafından yürütülmüştür.

Danimarka'da çocuklar ilkokula 7 yaşında alınır ve beşinci sınıfta, ilk rehberlik uygulanarak pratik zeka gösterenler bir, teorik zeka gösterenler diğer bir gruba ayrılarak rehber öğretmenlerin gözlemleri altında öğrenimlerine devam etmektedirler.Mesleki rehberlik ve okullardaki rehberlik hizmetlerini Çalışma ve Milli Eğitim Bakanlıkları yürütmektedirler.

Hollanda'da rehberlik hizmetleri 1963 yılında başlamıştır.Sağlık ve Çalışma Bakanlıklarına bağlı 86 bürosu ile Milli Eğitim ve Güzel Sanatlar Bakanlığı ile birlikte yürütülmektedir.

İsviçre'de daha çok mesleki rehberliğe yönelik çalışmalar yapılmaktadır.Fribourg ve Cenevre Üniversitelerinden mezun uzmanlar bu işi yürütmektedirler.²³

²³ Hasan YILMAZ ve Ö.ÜRE: **Rehberlik**. (Konya, 2002), s.17

Türkiye’de rehberlik çalışmaları 1950’li yıllarda başlamıştır. Türk-Amerikan İşbirliği anlaşması ile Amerikalı uzmanlar Türkiye’ye davet edilmiştir. Bunlardan Beals “Rehberliğin Lüzumu Hakkında rapor 1955”, Rufi, “Türkiyede Ortaöğretim (müşahedeler, problemler, tavsiyeler) 1956, Manhiesen “Rehberlik Programında Gözetilecek Hususlar” (1956) adıyla anılan raporları hazırlamışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı bu raporları Türkçe’ye çevirterek çoğalmış ve öğretmenlere göndermiştir.

Beals hazırladığı raporunda özetle şunlardan söz etmektedir: “rehberlik uzun zamandır hayatımızın içinde yer almıştır. Bazı okullar ve bazı öğretmenler öğrencilerin problemleri ile her zaman ilgilenmişlerdir. Öğrencilerin ihtiyacı olduğunu hissettikleri zaman bireysel yardımlar sağlamaya çalışmışlardır. Böyle gelişi güzel rehberlik çalışmaları ne kadar samimi yapılmış olsalar bile bu rehberlik bu günkü okullar için yeterli değildir. Toplumsal değişmeler, kalabalık sınıflar, aile hayatının zorlaşması ve karmaşık iş hayatı problemleri çoğalmıştır. Öğrencilere gerekli yardımı sağlamak için rehberlik örgütlü olarak yapılmalıdır.”

Rochester Üniversitesi’nden Mills ise şunu açıklamıştır; “Türkiye’de rehberlik hizmetlerini geliştirmek istiyorsanız; öncelikle öğretmen ve rehber öğretmenlerini ele almanız gerekiyor.

Ana problem öğretmen yetiştiren kurumlardadır. Rehber öğretmen yetiştirebilmek için uzmanlara, rehberlik işinin verimli olabilmesi için testlere ve bu testleri sağlayabilmek için paraya ihtiyaç vardır.”

J. Rufi ise iyi bir rehberlik hizmeti sağlanabilmesi için şunlara değinmiştir;

“İyi bir rehberlik hizmeti bütün ortaöğretim öğrencilerini kapsayacak bir program olmalıdır. Öğrenci dosyaları hazırlanarak, öğrenciler hakkında bilgi edinilmesi sağlanmalıdır. Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları ortaya koymak için test ve ölçme programları edinilmelidir. Öğrencileri meslek konusunda aydınlatmak için iş ve meslekler hakkında incelemeler yapılmalıdır. Öğrencilerin

okuldan sonra takip işleri gözetilmelidir. Bireyleri işe yerleştirme büroları kurulmalıdır. Rehberlik hizmetlerini verecek bireyleri yetiştirme programı üzerinde önemle durulmalıdır.”

Yine davetle Türkiye’ye gelen Manhasen 1956 yılında “Rehberlik Programında Gözetilecek Hususlar” adlı raporunda düşüncelerini şöyle açıklamıştır. “Rehberlik hizmeti, bireylerin ve grupların probleminin bulunduğu her yerde başlar. Rehberlik programı her yerde başlayabilir çünkü herkes problemlerle karşılaşabilir. Bir öğretmen, bir müdür veya bir müfettiş öğrencileri ile ilgilenip onlar için bir şeyler yapmaya çalıştığından rehberlik, genellikle bir okullarda başlar. Bazen işin kolayına kaçılır, yavaş öğrenen öğrenci sınıfta bırakılır, yaramaz çocuk okuldan atılır, utangaç çocukla ilgilenilmez ve sadece üstün zekalı çocuk övülür. Zamanın ve olanakların kısıtlı olduğu okullarda olanaklar bularak problemleri anlamak ve çözmek zordur. O nedenle rehberlik programı ev veya çevre olanaklarını içine alacak şekilde genişletilmelidir.”²⁴

Bu uzmanların çeşitli açıklamaları ve raporları nihayet sonuç vermiş ve Ankara’da ilk rehberlik kurumu “Psikolojik Servis” adıyla açılmıştır.

Bu arada Türk eğitimciler Amerika’ya gönderilmiştir. Bu eğitimciler oradaki bilgi ve yaşantılarını dönüşte uygulamaya sokarak rehberlik hizmetlerini geliştirmişlerdir. İlk öncü çalışmaları Prof. Dr. Feriha BAYMUR ve Prof. Dr. Hasan TAN tarafından yapılmıştır.²⁵

İlk defa 1953 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerine rehberlik dersinin konulması ile yüksek öğretimde rehberlik ve psikolojik danışma eğitimi başlamıştır. Yine bu yıllarda üniversitelerin pedagoji bölümlerine rehberlik konuları okutulan dersler arasında yer almıştır.²⁶

²⁴ Muharrem ÖK: 1950’den Günümüze Türkiye’de Rehberlik Hizmetleri, Dokuz Eylül Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1994, s. 17.

²⁵ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. (Ankara, 2003), s. 23.

²⁶ Yıldız KUZGUN: Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (Ankara, 2002), s. 24

1960'dan sonraki yıllarda yapılan Eğitim Şuralarında psikolojik danışma ve rehberlik en önemli konu olmuştur.1960'dan itibaren ilköğretim, ortaöğretim ve çeşitli meslek okullarının yönetmeliklerinde öğrencilere rehberlik yapılması ile ilgili pek çok maddeler almıştır.Çocuğun kişisel gelişmesi ve olgunlaşması hususunda rehberlik kapsamına giren çalışmalara, Okul-Aile Birliği yönetmeliğinde yer verilmiştir.1972 yılında Yüksek Öğretimde Rehberlik (YORET) oluşturulması ile rehberlik konusu yüksek öğretimde de uygulanmaya başlamıştır.²⁷

1974 yılında toplanan 9.Milli Eğitim Şurası bütün orta dereceli okullarda yaygın olarak rehberlik çalışmalarını başlatmıştır.Rehberlikte uyulacak esasları Tebliğler Dergisi ile belirlemiş ve bu uygulamaları sınıf öğretmenlerinin sorumluluğuna verilmiştir.Halen geçerli olan bu yasal düzenleme ile ortaöğretimde çalışan öğretmenler rehberlik hizmetlerinde görev yapması ve karşılığında bir ücret alması yasal olarak karara bağlanmıştır.

1983 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Eğitim Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuş ve okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütmesi görevi verilmiştir.Rehberlik Araştırma Merkezleri de (RAM) bu daireye bağlanmıştır.Rehberlik ve Araştırma Merkezleri artık her ilde ve bazı ilçelerde açılmış ve ilkokuldan üniversiteye kadar her düzeydeki eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin yürütmektedir.Bu gün Türkiye'de 120 tane RAM bulunmakta ve bu merkezlerde 703 rehber öğretmen görev almaktadır.²⁸

1989 yılında Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği kurulmuştur.1998 yılından başlayarak yılda iki kez yayınlanan bir bilimsel dergi çıkarılmıştır.1996 yılından sonra okullara psikolojik danışman atanmaya başlamıştır.

²⁷ Hasan TAN: Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (İstanbul, 1992), s. 42

²⁸ Binnur YEŞİLYAPRAK: Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım.(Ankara, 2003), s. 24

Günümüzde ilk ve orta dereceli okullarımızın bir kısmında rehberlik uzmanı bulunmaktadır.Bu uzmanın önderliğinde diğer öğretmenlerin ve yöneticilerin katılımı ile rehberlik çalışmaları yürütülmektedir.Uzman bulunmayan okullarda rehberlik hizmetleri sınıf öğretmenlerinin sorumluluğundadır.

Araştırmanın Önemi

Okulda öğrenciye yönelik rehberlik hizmetlerinin kapsamlı bir şekilde ele alınması, eğitim sistemindeki rehberliğin daha işlevsel olması yönünden önem taşımaktadır.

Günümüzde artık çocuklar anne-babaları ve diğer yetişkinler ile olan problemlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yardım istemektedirler.Endüstrileşme ve modernleşme aile içindeki ilişkileri olumsuz şekilde etkilemiş ve zaman zaman anne-baba ile uyuşmazlıklar ve çatışmalar önemli boyut kazanmaktadır.Bu değişmeler ile kuşaklar arası çatışmalar büyümüş ve genç kuşaklar ile yetişkinler arasında ciddi uyum problemleri ortaya çıkmıştır.Bu nedenle çocuklar problemlerine çözüm getirecek ve kendisine yardım edecek bir kişi veya kurum aramaktadır.Bu kurumda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleridir.

Gün geçtikçe teknolojik ve endüstriyel gelişmeler beraberinde sosyal ve psikolojik problemleri getirmiştir.Bu problemler gün geçtikçe artmış ülkeleri ve dünyanın huzuru ve barışını tehdit eden boyutlara ulaşmıştır.Kitle iletişim araçları milletleri birbirine yakınlaştırmış ve aralarındaki etkileşimi artırmıştır.Bu gelişmelerin olumlu olduğu kadar olumsuz yönleri de olmuştur.Kültürler arası yoğun etkileşimle birlikte yeni fikirler ve ideolojiler ortaya çıkmıştır.Gencin seçeneklerinin sayısı artmış ve bu da gencin sosyal hayata uyumunu zorlaştırmıştır.Buna göre danışmanlar, veliler, yöneticiler ve öğretmenler işbirliği içinde öğrenciye yardım etmeleri zorunlu hale gelmiştir.Bunu sağlayacak olanda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleridir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin okullarda uygulanmasında Milli Eğitimin temel amacı ve ilkelerinin önemli olduğu yasada belirlenmiştir.Yasa gereğince okul içindeki eğitim faaliyetlerinin sorumlularının rehberlik hizmetlerine bakış açıları ve rehberlik konusuna motive olmaları eğitim-öğretimin sağlıklı işleyişi yönünden önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın eğitimde bu denli önemli bir birim olan rehberlik ve psikolojik danışma merkezlerinin işleyişinin diğer önemli unsuru olan öğrencilerin bu merkezlerden bazı beklentilerinin gelişimine katkı koyması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Amaç

Günümüzde okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin gerekliliği yaygın bir şekilde kabul edilmektedir.Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini geliştirme ve daha verimli hale getirilmesi ihtiyacı duyulmaktadır.

Bu araştırmanın amacı ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerini belirlemek ve bu beklentilerin bir takım değişkenlere göre farklılıklar gösterip göstermediğini inceleyerek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin az önce değinilen işlevlerinin yerine getirmesine katkıda bulunmaktır.

Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyeti, yaş, sınıf, yerleşim yeri, ailesi ile birlikte yaşayıp yaşamadığı, anne-babasının boşanıp boşanmadığı, anne babasının eğitim düzeyi, aile birey sayısı ve ailenin bireye karşı tutumları ve öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden ne beklendiklerine ilişkin bilgiler verilmektedir.Ayrıca bu beklentilerin bazı değişkenlere göre değişip değişmediği konusunda da bilgi verilmektedir.Bu da bize rehberlik ve psikolojik danışma

hizmetleri ile öğrencilerin bu hizmetleri nasıl anladıklarını belirlemek suretiyle hizmetlerin fonksiyonunu değerlendirme imkanı verecektir.

Bu araştırma konusu itibariyle yapılmış olan ilk araştırma değildir. Okullarımızda sürdürülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin algılanışı ve bu hizmetlerden beklentiler konusunda bir çok araştırma yapılmıştır. Buna rağmen araştırmacı bu hizmetlerin algılanışı ve beklentilerin çok sayıda araştırma ile belirlenmesi gereğinden hareketle konusu belirlenmiştir.

Problem

Liselerdeki öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri nelerdir? Bu beklentiler çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

1-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde cinsiyet fark yaratıyor mu?

2-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde yaş fark yaratıyor mu?

3-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde doğum yeri fark yaratıyor mu?

4-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde sınıf fark yaratıyor mu?

5-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde yaşadığı yer fark yaratıyor mu?

6-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde ailesi ile birlikte yaşayıp yaşamadığı fark yaratıyor mu?

7-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri anne babasının boşanmaları fark yaratıyor mu?

8-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde annenin eğitim düzeyi fark yaratıyor mu?

9-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde babanın eğitim düzeyi fark yaratıyor mu?

10-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde aile birey sayısı fark yaratıyor mu?

11-Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentilerinde ailenin bireye karşı tutumu fark yaratıyor mu?

Denenceler

1-Kız öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, erkek öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

2-Yaşı büyük olan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, yaşı küçük olan öğrencilerin beklentilerine göre daha yüksektir.

3-Köyde doğan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, kentte doğan öğrencilerden daha yüksektir.

4-Köyde yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, kentte yaşayan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

5-Sınıf düzeyi yüksek öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, sınıf düzeyi düşük öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

6-Ailesinden ayrı yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, ailesi ile birlikte yaşayan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

7-Anne-babası boşanmış öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, anne-babası boşanmamış öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

8-Annesinin eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, annesinin eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

9-Babasının eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, babasının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

10-Aile birey sayısı fazla olan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, aile birey sayısı az olan öğrencilerin beklentilerinden daha yüksektir.

11-Bireye ilgisiz, otoriter veya koruyucu davranan aile çocuklarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentileri, demokratik davranan aile çocuklarının beklentilerine göre daha yüksektir..

Tanımlar

Rehberlik ve Psikolojik Danışma: Suat Aydın *“Rehberlik bireyi tanımak, onu kendisine tanıtmak, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirebilmesi için uzman kişilerce bireye yapılan sistemli, bilimsel ve profesyonel bir yardım sürecidir.”*²⁹ olarak tanımlamaktadır.

Beklenti: Bu araştırmada beklenti, bireyin kendini tanınmasında, problemlerini çözme yollarında okuldaki diğer görevlilerle, ile ilişki kurmasında meslek seçiminde ve ailesi ile ilişkilerini düzenlemesinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden nasıl ve ne derecede yardım alabileceğine ilişkin görüşleridir.³⁰

Öğrenci Kişilik Hizmetleri: Öğrencinin okuldaki eğitim programından en iyi şekilde yararlanabilmesi için ve kendini en iyi şekilde yetiştirebilmesi için en uygun ortamı hazırlamaya yönelik hizmetlerin tümü.

Danışman: Yükseköğretimi Eğitim Enstitülerinin Eğitim Bölümü, fakültelerin felsefe, psikoloji, sosyoloji, sosyal çalışma, rehberlik ve psikolojik danışma gibi alanlarda eğitimini tamamlamış ve okullarda rehberlik ve psikolojik danışma görevini yürüten uzman personeldir.

Lise veya Ortaöğretim: Temel eğitimi geçtikten sonra okumaya devam etmek isteyen gençlerin Milli Eğitim hedeflerine uygun üniversiteye hazırlamak veya mesleki alanda yetişmek için planlanan öğretim devresidir.

²⁹ Suat, AYDIN; *Eğitimde Uygulamalı Rehberlik*, Ankara, Barış Kitap Basın Yayın Dağıtım. s. 1.

³⁰ İbrahim Ethem ÖZDEMİR: *Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1991. s.10.

Öğrenci: Bu araştırmanın kapsamına giren liselerde öğrenimine devam eden öğrencilerdir.

Beklenti Düşüklüğü: Bu çalışmada öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterine verdikleri cevaplardan elde edilen puanların, her değişkene göre aritmetik ortalamasının altındaki puanlar olarak ifade edilmektedir.

Beklenti Yüksekliği: Bu çalışmada öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanterine verdikleri cevaplardan elde edilen puanların her değişkene göre aritmetik ortalamasının üstündeki puanlar olarak ifade edilmektedir.³¹

Ailenin Tutumu: Ailenin çocuklarına karşı olumlu yada olumsuz bir biçimde bulunduğu tepkilerdir. Ailenin çocuğa karşı tutumları demokratik, otoriter, koruyucu ve ilgisiz olmak üzere 4 grupta toplanmıştır.

1-Demokratik Tutum: Ailenin çocuğa karşı içten ve derin bir sevgi duyarak ailenin, çocuğunun davranışlarını kısıtlamaya getirmeksizin ilgi ve anlayışla karşılaşmasıdır. Böyle bir aile, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı olup onu kendisiyle ilgili kararlar almaya ve evdeki kararları tartışmaya teşvik eder.

2-Otoriter Tutum: Ailenin çocuğun davranışını kısıtlayıcı ve denetleyici tutumudur. Böyle bir aile sevgisini, çocuğun olumlu davranışlar geliştirmesi için bir araç olarak kullanır. Burada çocuğun gücüne güvenmeyerek her türlü kararları çocuklarının adına kendileri alır.

3-Koruyucu Tutum: Ailenin çocuğu aşırı şekilde sevmesi ve onun davranışlarını hoşgörüyü karşılaşıp, kendi kendine denemelerden alı koyucu tutumu içindedirler.

³¹ İbrahim Ethem ÖZDEMİR: a.g.e. s,11-12

4-İlgisiz Tutum: Ailenin çocuğun ilgi ve ihtiyaçları ile ilgilenmeyip onu psikolojik olarak reddeden tutumlarıdır.Böyle bir aile çoğuna olan sevgisini gösteremeyen ailedir.³²

Sayıtlar

Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin okuldaki görevli kişilerle birlikte, bir ekip çalışması halinde yapılması etkinliği artırır.Araştırmada kullanılan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden beklentiler envanteri ve kişisel bilgi formunun verilerin toplanması için elverişli olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul ili Eyüp merkez ilçesinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren liselerin öğrencileri ile sınırlıdır.Sonuçlar bu gruba genellenebilir.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden Beklentiler olarak bu araştırmada kullanılan ve aynı adı taşıyan envanterin maddeleri ile sınırlıdır.Araştırma Kişisel Bilgi Formundaki değişkenlerle sınırlıdır.

³² Düriye ALP: **Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun, 1995, s.12

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın konusu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Orhaner 1973-74 öğretim yılında Ankara ilinde Cumhuriyet lisesinde “Rehberlikte Orta Dereceli Okul Öğrencilerin Sorunları” konulu bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada; öğrencilerin en çok eğitim ve öğretim ile ilgili problemlerine yer verilmiştir. Sağlıklarıyla ilgili problemleri ise genellikle göz, diş ve yüzdeki sivilceler olarak belirtmişlerdir. Aile hayatları ile ilgili problemleri ise ekonomiden çok psikolojik problemlerdir. Envanter sonuçlarına göre ailevi problemler dördüncü sırada yer alırken, psikolojik danışmada ilk sırada yer aldığı görülmüştür.

Kepçeoğlu 1974 yılında, okul rehberlik uzmanlarının mesleki problemlerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Adresi sağlanabilen 97 okul rehberlik uzmanlarının mesleki problemleri 138 türde ortaya çıkmıştır. En çok problemleri uzmanlık mevzuatı ve özlük hakları, en az problemleri ise rehberlik servisleri alanındadır. Diğer problemleri ise şöyle sıralanmaktadır. Okulda bir danışma odasının ve yeteri kadar test v.b araçlarının bulunmaması. Okul programında rehberlik amacıyla kullanılabilecek zamanın olmaması ve rehberlik çalışmalarına karşı bir ilgisizliğin olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca hem okul müdürleri hem de

öğretmenlerin işbirliği yapmadıklarını ve daktilo ve sekreter yardımının sağlanmadığını belirtmişlerdir.¹

Kepçeoğlu 1975 yılında yaptığı araştırmada orta dereceli okullarda görevli müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin rehberlik algısını incelemiştir. Buna göre orta dereceli okullarda yapılan rehberlik uygulamalarını müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin başarı sağlamak için yeterli olmadığını görülmüştür. Başarılı bir rehberlik yapılan okullardaki öğretmenlerin, başarılı bir rehberlik yapılmayan okullardaki öğretmenlerden rehberlik anlayışı ve daha yeterli oldukları görülmüştür. Rehberlik uygulaması yapılan okuldaki rehber öğretmenlerin rehberlik anlayışı müdür ve diğer öğretmenlerden daha yeterli olduğu görülmüştür.²

Kuzgun 1981 yılında öğrencilerin okullarındaki rehber öğretmenden beklentileri ve algılarını incelemiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre; öğrencilerin çoğunlukla danışmanın rollerini ve danışmanın rolü ile bağdaşmayan bütün görevlerin hepsini sınıf öğretmenlerinden bekledikleri ortaya çıkmıştır.³

Barış Işık'ın 1983 yılında yayınlanan makalesinde orta öğretim dönemindeki öğrencilerin yaşamlarının sorular ve meselelerle karmakarışık olduğunu belirtmiştir. Eğitim sürecinin devam ettiği bu dönemde ergenlik dönemi problemleri; kimlik bocalamaları, bağımlılık ve bağımsızlık çatışmaları yaşanır. Öğrencinin bu döneminde problemleri ile ilgilenen ve ona yol gösteren öğretmenlerle karşılaşmasının sağlayacağı yarar tartışılmaz. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasının varlık sebebinin bu olduğunu belirtmektedir.

¹ Muharrem ÖK: 1950'den Günümüze Türkiye'de Rehberlik Hizmetleri, Dokuz Eylül Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1994s.34-35

² Muharrem KEPÇEOĞLU: *Okul Danışmanlarının Mesleki Problemleri*. Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bulgular Dergisi, 8. 1975, s.1-2 den aktaran Düriye ALP, Velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun 1995. 22

³ Yıldız KUZGUN: *Okul Danışmanlarının Rol Algıları ve Rol Beklentileri*. I. Ulusal Psikoloji Kongresi, (İzmir, 1981), s.42-45